

hoogheemraadschap
Hollands
Noorderkwartier

Jaarstukken 2016

Registratienummer
17.18840

Datum
18 april 2017

Versie
7.0

Status
Definitief

Afdeling
Financiën Control en Belastingen

Inhoudsopgave

1. Inleiding	6
1.1 Leeswijzer	6
1.2 Terugblik op hoofdlijnen	7
Deel 1 - Effecten in detail	15
2. Waterveiligheid	16
2.1 Resultaat 1: 80% van het areaal primaire keringen voldoet aan de legger en de norm	16
2.2 Resultaat 2: 80% van het areaal regionale waterkeringen voldoet aan de hoogte en profiel	21
2.3 Risico's Waterveiligheid	24
3. Wateroverlast beperken	27
3.1 Resultaat 1: In ons beleid en programma's zijn klimaatveranderingen en maatschappelijke ontwikkelingen verwerkt	27
3.2 Resultaat 2: Het watersysteem en de beheerinstrumenten zijn op orde en afgestemd op en met de omgeving	28
3.3 Risico's Wateroverlast beperken	33
4. Watertekort voorkomen	34
4.1 Resultaat 1: De zoet-grondwatervoorraad is op orde, van goede kwaliteit en wordt duurzaam beheerd	34
4.2 Resultaat 2: De 'Trias Aquatica' is geïntegreerd in ons beleid en beheer	35
4.3 Risico's Watertekort voorkomen	36
5. Gezond water	37
5.1 Resultaat 1: We gaan met onze gebiedspartners voor schoon en gezond water en stemmen samen de eisen en de wensen aan de functies af	37
5.2 Risico's Gezond Water	39
6. Schoon water	40
6.1 Resultaat 1: Al het afvalwater wordt gezuiverd voordat het geloosd wordt op het oppervlaktewater en we streven naar terugwinnen van grondstoffen	40
6.2 Risico's Schoon water	44
7. Veilige (vaar)wegen	45
7.1 Resultaat 1: HHNK is op termijn geen wegbeheerder meer	45

7.2	Resultaat 2: Onze wegen zijn verkeersveilig, berijdbaar, ingepast in het landschap en dragen bij aan de bereikbaarheid	46
7.3	Resultaat 3: We voldoen aan de afspraken met de provincie rond vaarwegbeheer	47
7.4	Risico's Veilige (vaar)wegen	48
8.	Crisisbeheersing	49
8.1	Resultaat 1: Bestrijden	49
8.2	Resultaat 2: Voorkomen	51
8.3	Risico's Crisisbeheersing	51
9.	Bestuur en Organisatie	52
9.1	Resultaat 1: Een democratisch gekozen bestuur dat op verantwoorde wijze belasting heft en rekenschap over het gevoerde beleid aflegt	52
9.2	Resultaat 2: Een organisatie die omgevingsgericht handelt en rekening houdt met maatschappelijke belangen	54
9.3	Resultaat 3: Een vooruitstrevende ambtelijke organisatie die efficiënt en effectief functioneert	58
9.4	Risico's Bestuur en Organisatie	64
	Deel 2 - Verplichte paragrafen	66
10.	Ontwikkelingen in het begrotingsjaar 2016	67
11.	Incidentele baten en lasten 2016	68
12.	Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen	69
13.	Weerstandscapaciteit en risicomanagement	70
14.	Waterschapsbelastingen	71
15.	Financiering	74
16.	Verbonden partijen	76
17.	EMU-Saldo	83
18.	Aanbevelingen accountant en rekenkamercommissie	84
	Deel 3 - Jaarrekening	85
19.	Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	86
20.	Balans	89
20.1	Balans per ultimo boekjaar	89

20.2	Toelichting op de balans per ultimo boekjaar	90
21.	Exploitatie	101
21.1	Exploitatierkening naar effect	101
21.2	Toelichting begrotingsafwijkingen	101
21.3	Toelichting op de exploitatierkening naar effect	104
22.	Exploitatie naar kostendragers	105
23.	Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstsoorten	107
23.1	Toelichting op de exploitatierkening naar kosten- en opbrengstsoorten	108
24.	Vermelding topinkomens	110
25.	Controleverklaring	111
Bijlagen 115		
1.	Personeelslasten en formatie	116
2.	Recapitulatie programma-investeringen	117
3.	Recapitulatie beheerinvesteringen	118
4.	Staat van schuld	119
5.	Afkortingen	120
6.	Samenstelling bestuur	122

1. Inleiding

Voor u liggen de jaarstukken van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK).

In de nacht van 13 op 14 januari 2016 was het precies 100 jaar geleden dat door een stormvloed de dijken doorbraken en een groot deel van het Zuiderzeegebied onder water kwam te staan. In Noord-Holland werden vooral Waterland, Volendam, Purmerend, Amsterdam-Noord, de oostkant van de Zaanstreek en bijna de complete Anna Paulownapolder getroffen. De ramp had zoveel impact op het leven van de bewoners rondom de Zuiderzee dat het de aanleiding was voor de inpoldering van de Wieringermeer (1930) en het bouwen van de afsluitdijk (1932). Het afgelopen jaar hebben we de ramp van 1916 op grote schaal herdacht en op deze wijze gewerkt aan vergroting van het waterbewust zijn, in het besef dat het nooit helemaal veilig kan zijn.

Op dit moment leven we in de veiligste delta ter wereld dankzij goed waterbeheer. Samen met andere partners zorgt HHNK voor 'droge voeten' en voldoende schoon zoet water. Om dit te kunnen blijven realiseren versterken we dijken en duinen, leggen we waterbergingen aan, vergroten we de capaciteit van de gemalen en moderniseren de rioolwaterzuiveringen.

2016 was wereldwijd het warmste jaar ooit gemeten. Het was het derde jaar op rij dat dit record werd gebroken. Zestien van de zeventien warmste jaren ooit zijn gemeten sinds 2001. Klimaatverandering leidt tot een stijging van de zeespiegel en in Nederland tot meer extreem weer: zwaardere stormen, meer clusterbuien en langere perioden van droogte. De klimaatverandering heeft dus grote invloed op ons werk. Ons werk is nooit af en vraagt permanente inzet. Wij presenteren in deze jaarstukken de inzet en de uitgaven die we daarvoor hebben gedaan en de resultaten die we daarmee hebben behaald.

1.1 Leeswijzer

De jaarstukken zijn opgebouwd uit het jaarverslag (deel 1 en 2) en de jaarrekening (deel 3). Deel 1 (hoofdstukken 2 tot en met 9) is opgebouwd rond de effecten Waterveiligheid, Wateroverlast beperken, Watertekort voorkomen, Gezond water, Schoon water, Veilige (vaar)wegen, Crisisbeheersing en Bestuur en organisatie. We geven aan wat het hoogheemraadschap heeft gedaan om de beoogde effecten te bereiken en hoe we onze taak in de samenleving hebben opgepakt en uitgevoerd. Deze hoofdstukken hebben een vaste indeling, waarbij we aansluiten bij de begroting.

Deel 2 (hoofdstukken 10 tot en met 18) bevat de wettelijk verplichte paragrafen, waaronder de paragraaf weerstandscapaciteit en risicomangement.

Deel 3 (hoofdstukken 19 tot en met 25) bevat de jaarrekening inclusief de controleverklaring van onze accountant. In dit deel verantwoorden we onze financiële positie. In bijlagen staan de overzichten die niet wettelijk zijn voorgeschreven.

Smileys

Om de gewenste resultaten te behalen leveren we prestaties. Die zijn aangegeven in de Begroting 2016. We hebben smileys gebruikt om in de loop van het begrotingsjaar in management- en concernrapportages de voortgang in beeld te brengen per jaarschijf.

In deel 1 zijn per prestatie in de tabel de smileys voor 2016 op de volgende manier aangegeven:

- Deze prestatie loopt qua inhoud en middelen volgens jaarplanning.
- Deze prestatie loopt wat betreft inhoud en middelen achter op de *jaarplanning*. We verwachten de geconstateerde afwijking op te lossen binnen de *totale* planning.
- Deze prestatie loopt niet goed of uit de planning. We verwachten dit niet meer op te lossen binnen de totale planning.

Financiële overzichten

In deze jaarstukken gaan we in op de financiële verschillen tussen de begroting en de realisatie. We vergelijken de realisatie met de herziene begroting, dus inclusief de door het bestuur goedgekeurde begrotingswijzigingen. Zie hoofdstuk 21 voor de toelichting op de herziene begroting. Per hoofdstuk presenteren we twee tabellen: exploitatielasten en investeringsvolumes.

Bij de financiële tabellen is een toelichting opgenomen waarin de relevante afwijkingen tussen begrote en gerealiseerde exploitatielasten en investeringsvolumes zijn verklaard. In de tabellen kunnen afrondingsverschillen voorkomen.

1.2 Terugblik op hoofdlijnen

We hebben in de begroting 50 prestaties benoemd. Hiervan lopen er 40 volgens planning, 9 lopen er achter en 1 wordt niet gehaald.

Waterveiligheid

De nog resterende HWBP-2 projecten zijn alle in voorbereiding. Dit zijn de Markermeerdijken Hoorn-Edam-Amsterdam, de Waddenzeedijk Texel, de Prins Hendrikzanddijk en de Hoogwaterkering Den Oever. De geplande projecten (n)HWBP-projecten lopen conform de planning en binnen de raming.

Het programma VBK-2 ligt op schema, ondanks enkele vertragingen. De versterkingen Purmer Landelijk, Nauernasche Vaart-Oost en Waarland zijn in uitvoering. Onderzoek naar geotechnische berekeningen heeft geleid tot een nieuwe leidraad, die ertoe leidt dat er bij bovengrondse profielen 40 tot 50% minder grond nodig is.

Per 1 januari 2017 hebben we als beheerder van primaire waterkeringen te maken met de zorgplicht waterveiligheid nieuwe stijl. Op basis van een bedrijfsvoering met goede processen en producten moeten we op elk gewenst moment kunnen aantonen dat de veiligheid van de primaire keringen goed is geborgd en dat we aantoonbaar 'in control' zijn.

In 2016 hebben we gestructureerd gewerkt aan het inrichten van de zorgplicht, onder meer door het verbeteren van de processen en het opleiden van onze medewerkers. Ook hebben we ervaring opgedaan met het instrumentarium voor de beoordeling, dat nog een aantal uit te werken en te verbeteren onderdelen bevat.

Bij het beheer en onderhoud van onze objecten maken we steeds een afweging tussen kwaliteit, kosten en kwetsbaarheid.

Wateroverlast beperken

De belangrijkste mijlpaal op het gebied van peilbeheer in 2016 was de realisatie van het nieuwe boezemgemaal C. Mantel te Schardam, dat in 2017 in gebruik wordt genomen. Het gemaal kan het neerslagwater in een groot deel van Laag Holland sneller wegwerken en draagt zo bij aan een stabielere peil in dit deel van ons gebied.

In het kader van het programma Wateropgave zijn zes polders op orde gebracht. De belangrijkste mijlpaal in 2016 was de realisatie van de waterberging Vliegveld Bergen. In totaal zijn nu 112 van de 120 polders op orde.

In 2016 is 514 km waterloop door baggeren weer op de vereiste afmetingen gebracht, 50 km meer dan begroot. Er is ruim 0,9 miljoen m³ bagger uit het watersysteem verwijderd en er zijn twee extra baggerdepots aangelegd. Het project Wormer- en Jisperwater is afgerond.

We hebben actief bijgedragen aan de totstandkoming van de provinciale 'Visie op waterrecreatie in Noord-Holland 2030' en dragen ook actief bij aan de totstandkoming van een provinciale omgevingsvisie op het veenweidegebied.

De bouwstenen uit het Waterprogramma hebben een plek gekregen in het meerjarenplan. De uitwerking ervan is in volle gang.

Watertekort voorkomen

Dit programma Watertekort is nog in ontwikkeling waarbij eventuele beleidskeuzes aan het CHI worden voorgelegd. We hebben een plan van aanpak opgesteld voor een meerjarig programma Watertekort, waarin we de gebruiker centraal stellen. Deze uitwerking is opgenomen in het programmaplan Schoon Water en Watertekort. In samenwerking met de provincie zijn we gestart met de uitwerking van de waterverdeling ten tijde van watertekort (verdringingsreeks).

Watertekort gaat in ons gebied vaak gepaard met verzilting. Afgelopen jaar is een succesvolle verkenning uitgevoerd naar de behoefte aan een 'expertisecentrum zoet zout' gericht op het verbinden van expertise in een verziltend milieu. Samen met PWN, RWS WNN, Provincie Noord-Holland en de gemeente Texel is daarna een project gestart om te komen tot de oprichting van zo'n centrum. Ook vragen we brancheverenigingen als LTO en KAVB en agrarische ondernemers om hulp bij het meten van de zoutconcentratie in het oppervlaktewater en mee te denken over beheermaatregelen. In de Noordkop meten we de verzilting samen met agrariërs. Dit heeft geleid tot het doorvoeren van diverse maatregelen om verzilting tegen te gaan. In de Oostpolder (Anna Paulowna) is een pilot gestart om wateroverlast en verzilting in beeld te brengen. De innovatieve projecten 'Spaarwater' en 'De Schoonwatervallei' zijn voortgezet.

Om meer inzicht te krijgen in de kwalitatieve en kwantitatieve toestand van de grondwater-voorraad werken we samen met onze partners aan de totstandkoming van een geïntegreerd meetnet van peilbuizen.

Gezond water

We zijn samen met onze gebiedspartners gestart met de uitvoering van de tweede fase van het KRW-programma 'Schoon en gezond water'. Het beheer en onderhoud van ons watersysteem is afgestemd op de KRW-doelstellingen.

Met de provincie Noord-Holland, Hoogheemraadschap van Rijnland en Waterschap Amstel, Gooi en Vecht is consensus bereikt over verbreding van de samenwerking Bodem en Water naar de gehele provincie.

Het succesvolle project 'Schoon Erf, Schone Sloot' wordt landelijk uitgerold.

Er zijn zeven vismigratiekelpunten opgelost, waarvan enkele in samenwerking met Rijkswaterstaat.

We hebben 5 km natuurvriendelijke oevers aangelegd. Dit is minder dan geprognoseerd. Wel zijn enkele grote projecten in verkenning/positie gebracht voor realisatie in 2017-2018, om daarmee binnen de afgesproken planperiode het resultaat te behalen.

Voor het effect Gezond Water is in 2016 een gastles ontwikkeld voor de leeftijd 8-14 jaar. Verder is in samenwerking met het Zaan's Natuur- en Milieucentrum het educatie-programma 'Water van de Zaan' ontwikkeld, waaraan ruim 4.100 leerlingen hebben deelgenomen. HHNK en de provincie Noord-Holland hebben samen met Landschap Noord-Holland en vrijwilligers een gemeenschappelijke monitoring uitgevoerd naar het effect van de aanleg en het beheer van natuurvriendelijke oevers op de waterkwaliteit en biodiversiteit.

Schoon water

We verleggen het accent van 'afvalstofdenken' naar 'grondstofdenken': een duurzame benadering van de afvalwaterketen. Waar wenselijk en mogelijk hergebruiken we grondstoffen en energie door het toepassen van innovatieve technieken. Op de rwzi Beemster is een fijnzeefinstallatie in gebruik genomen. Daarmee winnen we uit het afvalwater cellulose terug, waarvan bioplastics gemaakt kunnen worden. De rwzi's Beverwijk en Zaandam-Oost worden omgebouwd tot energiefabriek. In Beverwijk is een proef gedaan met het terugwinnen van struviet (fosfaat) en hebben we de terugwinning van CO₂ voorbereid.

Van de slibdrooginstallatie zijn de gasturbine, de tandwielkast, de generator en beide slibinnamepompen vervangen. De nieuwe pompen gaven aanvankelijk wat problemen, maar deze lijken na aanpassingen te zijn verholpen. Door het vervangen van de turbines is het energieverbruik gedaald.

Er is een proef gedaan met het inspecteren van een persleiding door middel van een inspectie-robot. Deze proef was zeer succesvol en de techniek wordt verder ontwikkeld.

De bedrijfsvoering van de waterketen is gecertificeerd voor assetmanagement (ISO 55001).

We zijn gestart met de voorbereidingen van een centrale regiekamer voor besturing op afstand van de processystemen van zowel de waterketen als het watersysteem.

Het sluiten van afvalwaterakkoorden (AWA's) blijft achter bij de planning. Het opstellen en ondertekenen van de AWA's is afhankelijk van de bereidheid van gemeenten.

Veilige (vaar)wegen

We willen het wegenbeheer overdragen aan de gemeenten. De laatste planning is dat het overdrachtsplan in 2019 gereed zal zijn. De pilot met de gemeente Alkmaar (140 km wegen in de voormalige gemeenten Schermer en Graft-De Rijk) is in uitvoering.

Tot de overdracht onderhouden we de wegen conform de doelstellingen uit het Wegenbeleidsplan 2012-2017, onder andere door uitvoering van het programma Wegverharding. We hebben een waardematrix ontwikkeld, waarvan veiligheid, rijdbaarheid en bereikbaarheid de belangrijkste pijlers zijn.

Crisisbeheersing

We hebben actuele draaiboeken voor scenario's van crisissituaties. We stemmen in de regionale veiligheidsnetwerken plannen op elkaar af en oefenen samen met onze partners, zoals bij de grote oefening Waterwolf op en rond Marken. Onze medewerkers speelden een grote rol bij de beperking van de verspreiding van de vogelgriep in ons beheergebied.

De crisisbeheersingsorganisatie (CBO) is verder geprofessionaliseerd en voldoet aan de eisen die de zorgplicht stelt. De CBO is robuuster geworden doordat medewerkers nu uitwisselbaar zijn (geen eenlingfuncties meer), kennis en informatie beter worden gedeeld en noodmaterialen en -materieel op orde zijn.

Met onze netwerkpartners (vier veiligheidsregio's, RWS, provincie Noord-Holland en de politie) hebben we een interregionaal coördinatieplan overstrooming en evacuatie voor ons beheergebied opgesteld. We investeren in de gezamenlijke ontwikkeling van software, zoals het modelleringsprogramma 3Di en Eagle Water, het crisismanagementsysteem voor netcentrisch werken.

Bestuur en organisatie

Het CHI heeft het advies 'Eigentijds besturen' van de ad-hoc Commissie bestuurlijke zaken vastgesteld. De voorzitters van de commissies van advies zijn verkiesbaar geworden voor een periode van twee jaar. Een andere in het oog springende maatregel is de uitbreiding van de fracties met steun-fractieleden.

De P&C-cyclus en het financiële systeem zijn ingericht op de sturing 'van norm naar effect', waardoor processen en procedures beter worden gefaciliteerd.

De waterschapsbelastingen voor burgers, die tevens eigenaar zijn van een woning, zijn voor de eerste keer gecombineerd op één aanslagbiljet uitgebracht.

We sturen op de realisatie van een efficiencybesparing van 5% op de personeelskosten ten opzichte van 2012 en de afbouw van de formatie tot 790 fte in 2018. We liggen op schema, maar zien wel dat de grenzen bijna bereikt zijn.

In het tweejaarlijkse medewerkersonderzoek scoort HHNK een 7,4 op het overkoepelende thema 'Werkplezier' en hetzelfde cijfer op het thema 'Beste Werkgever' (dit was in 2014 een 7,2).

Het beheer van ons niet-reglementaire vastgoed is gecentraliseerd. De beloofde besparing van 5% is behaald.

De communicatiecampagnes van 2016 stonden in het teken van Veilig, Schoon en Voldoende. Met name de herdenking van de watersnoodramp van 1916 kreeg zeer veel aandacht. Uit metingen blijkt dat het waterbewustzijn op alle fronten is toegenomen.

We hebben een loket voor marktpartijen geopend om innovatieve ideeën en toepassingen in te dienen. Er zijn tot op heden 16 ideeën ingediend.

We hebben drie Waterinnovatieprijzen gewonnen en zijn, samen met partners, genomineerd voor de Infratech innovatieprijs voor gladheidsbestrijding. Op voorstel van de fractie van de Kamer van Koophandel roepen we in 2017 een Waterinnovatiefonds in het leven.

De ICT-voorzieningen zijn stabiel. De realisatie van ons informatiebeleidsplan (IBP) verloopt volgens plan. Het digitale loket is operationeel. We scoren 100% op de landelijke overheidstoets. Een nieuwe toepassing 'Van Inkoop tot Betaling' is operationeel. Ruim 300 medewerkers zijn opgeleid en werken met dit nieuwe systeem.

De processen rondom archivering zijn in 2016 ISO-gecertificeerd.

De vertraagde inwerkingtreding van de Omgevingswet (2019) heeft consequenties voor de herziening van de Keur. We werken wel al zoveel mogelijk in de geest van de nieuwe wet.

Om onze kennis en ervaring internationaal in te zetten is een samenwerking aangegaan met Wereld Waternet. Enkele medewerkers hebben een bijdrage geleverd aan internationale projecten in de focuslanden Mozambique, Zuid-Afrika en Ethiopië.

Jaarrekening 2016

Kosten op de effecten

Bedragen x 1 miljoen

1,2 miljoen
Aantal inwoners

1.964 km²
Oppervlakte beheersgebied

140 km²
Oppervlakte open water

92%
Percentage onder NAP

Waterveiligheid € 54,8

Crisisbeheersing € 1,6

Bestuur en Organisatie € 28,7

Veilige (vaar)wegen € 30,9

Wateroverlast beperken € 59,6

Watertekort voorkomen € 0,8

Gezond water € 6,5

Schoon water € 69,1

Bovenstaande cijfers zijn afkomstig uit de tabel "Exploitatie per effect" op pagina 12/13.

Kijk voor de volledige informatie op hnhk.nl

hoogheemraadschap
Hollands
Noorderkwartier

Exploitatie naar effect

Ten opzichte van de herziene begroting wordt het jaar afgesloten met een positief exploitatieresultaat van € 2,4 miljoen. Op hoofdlijnen wordt het verschil ten opzichte van de herziene begroting als volgt verklaard.

<i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	
Lagere kosten en minder geschreven uren op VBK-2	1,9
Lagere energiekosten als gevolg van minder verbruik en lagere energieprijzen (o.a. door lagere energiebelasting)	0,9
Lagere kosten teruggave KPN bij ICT beheer	0,4
Lagere solidariteitsbijdrage HWBP aan het Rijk	0,3
Hogere kosten Gemaal de Schans	-/- 1,0
Hogere kosten van enkele (grote) onderhoudswerkzaamheden en revisies op verschillende rwzi's	-/- 0,9
Overig	0,8
Exploitatieresultaat	2,4

Voorgesteld wordt om het exploitatieresultaat van € 2,4 miljoen toe te voegen aan de bestemmingsreserves.

In onderstaande tabel wordt de exploitatie per effect weergegeven.

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>		Realisatie 2016	Herziene begroting 2016	Originele begroting 2016
Waterveiligheid	Kosten	54,8	59,5	58,6
	Opbrengsten	-14,0	-14,4	-13,4
	Afrondingsverschil			0,1
	Netto	40,8	45,1	45,3
Wateroverlast beperken	Kosten	59,6	59,6	53,2
	Opbrengsten	-2,3	-2,5	-1,3
	Afrondingsverschil	-0,1		-0,1
	Netto	57,2	57,1	51,8
Watertekort voorkomen	Kosten	0,8	0,9	0,9
	Opbrengsten	-0,1	0,0	0,0
	Netto	0,7	0,9	0,9
Gezond water	Kosten	6,5	6,6	6,3
	Opbrengsten	-0,1	0,0	0,0
	Netto	6,4	6,6	6,3
Schoon water	Kosten	69,1	68,1	66,1
	Opbrengsten	-2,8	-2,8	-1,8
	Afrondingsverschil	-0,1		-0,1
	Netto	66,2	65,3	64,2

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>		Realisatie 2016	Herziene begroting 2016	Originele begroting 2016
Veilige (vaar)wegen	Kosten	30,9	31,7	27,3
	Opbrengsten	-8,2	-8,0	-7,6
	Netto	22,7	23,7	19,7
Crisisbeheersing	Kosten	1,6	1,6	1,6
	Opbrengsten	-0,1	0,0	0,0
	Netto	1,5	1,6	1,6
Bestuur en Organisatie	Kosten	28,7	25,9	25,3
	Opbrengsten	-5,5	-4,5	-4,5
	Afrondingsverschil		-0,1	
	Netto	23,2	21,3	20,8
Totaal kosten		252,0	253,9	239,3
Totaal opbrengsten		-33,1	-32,2	-28,6
Afrondingsverschil		-0,1	0,1	
Totaal netto exclusief reserves en waterschapbelastingen		218,8	221,8	210,7
Dotaties en onttrekkingen aan reserves ¹		-3,1	-3,6	6,4
Waterschapsbelastingen		-218,1	-218,2	-217,1
Totaal ('-' is voordelig)		-2,4	-	-

In onderstaande tabel zijn de waterschapsbelastingen per taak weergegeven.

Taak <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie 2016	Herziene begroting 2016	Originele begroting 2016
Watersysteem	-120,8	-120,8	-120,4
Zuiveringen	-82,5	-82,6	-82,1
Wegen	-14,8	-14,8	-14,7
Afrondingsverschil	-	-	0,1
Waterschapsbelastingen	-218,1	-218,2	-217,1

¹ In de jaarstukken 2016 worden hier de mutaties van alle reserves weergegeven. Hierdoor is er geen aansluiting met de tabellen in hoofdstuk 2 t/m 9. Daar zijn in de tabellen alle reserves, met uitzondering van de bestemmingsreserves voor tariefsegregatie, verwerkt.

Investerings

Een belangrijk deel van ons werk bestaat uit het realiseren van investeringswerken. Jaarlijks starten we veel nieuwe projecten en ronden we lopende projecten af. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de investeringsuitgaven en –inkomsten per effect.

Investerings <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>		Realisatie 2016	Herziene begroting 2016	Originele begroting 2016
Waterveiligheid	Uitgaven	23,8	22,1	22,1
	Inkomsten	-17,9	-14,0	-14,0
	Netto	5,9	8,1	8,1
Wateroverlast beperken	Uitgaven	15,0	14,0	14,0
	Inkomsten	-5,0	-1,0	-1,0
	Netto	10,0	13,0	13,0
Gezond water	Uitgaven	0,1	0,3	0,3
	Inkomsten	-0,1	-0,1	-0,1
	Afrondingsverschil	0,1	-	-
	Netto	0,1	0,2	0,2
Schoon water	Uitgaven	11,9	14,5	14,5
	Inkomsten	-0,8	-2,1	-2,1
	Afrondingsverschil	-	0,1	0,1
	Netto	11,1	12,5	12,5
Veilige (vaar)wegen	Uitgaven	1,6	3,0	3,0
	Inkomsten	-0,1	-1,8	-1,8
	Netto	1,5	1,2	1,2
Bestuur en Organisatie	Uitgaven	2,4	2,5	2,5
	Inkomsten	-	-	-
	Netto	2,4	2,5	2,5
Totaal uitgaven		55,0	56,4	56,4
Totaal inkomsten		-23,9	-18,9	-18,9
Afrondingsverschil		-	-0,1	-0,1
Totaal netto investeringen		31,1	37,4	37,4

De totale uitgaven zijn € 1,4 miljoen lager en de inkomsten € 5,0 miljoen hoger. De lagere uitgaven worden met name veroorzaakt door verschuivingen in de tijd bij het programma HWBP (Waddenzeedijk is eerder gestart met de realisatiefase en de Alliantie Markermeerdijken Hoorn-Edam-Amsterdam is later gestart). De hogere inkomsten worden met name veroorzaakt door een POP-subsidie van de Provincie Noord-Holland die in 2016 is toegekend voor de gemalen Wieringerwaard en Prins Hendrikpolder over de jaren 2014-2016.

Deel 1 - Effecten in detail

Foto: Battle of the Beach

2. Waterveiligheid

Op het gebied van waterveiligheid is de laatste jaren veel veranderd in de wijze waarop het Rijk, de provincies en de waterschappen samenwerken. We maken meer gebruik van elkaars kennis. Ook in de financiering van de grote dijkversterkingswerken trekken het Rijk en waterschappen samen op. De HWBP-solidariteitsbijdrage bedroeg € 11,7 miljoen.

2.1 Resultaat 1: 80% van het areaal primaire keringen voldoet aan de legger en de norm

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2016
Prestaties	2016	2016		
P01 In 2021 zijn de primaire waterkeringen op orde die op het landelijk HWBP-2-programma staan.	12,0	12,1	😊	<p><i>Versterkte Hondsbossche en Pettemer Zeewering is over naar beheerfase.</i></p> <p><i>Projecten in voorbereiding:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Prins Hendrikzanddijk Texel</i> • <i>Hoogwaterkering Den Oever</i> • <i>Markermeerdijken Hoorn-Edam-Amsterdam</i> <p><i>Project in uitvoering:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Waddenzeedijk Texel</i>
P02 In 2050 zijn primaire waterkeringen op orde gebracht die op het landelijke HWBP programma staan. In 2017 is de versterkingsopgave van HHNK voor de categorie C-keringen duidelijk en in 2024 is de versterkingsopgave van HHNK van het HWBP opnieuw bepaald aan de hand van de vierde toetsing. Deze is gebaseerd op de nieuwe veiligheidsnormen.	2,3	2,8	😊	<p><i>Verkenning of planvorming projecten is uitgevoerd:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Wieringerzeewering</i> • <i>Noordzeekanaal</i> • <i>Wieringermeer C-kering</i>
P03 In 2018 hebben we doorlopend inzicht in de onderhoudstoestand en het medegebruik van ons areaal (primaire) keringen.	1,9	2,2	😊	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Zorgplicht is ingericht en geïmplementeerd.</i> • <i>Nieuwe normen primaire keringen is gestart.</i> • <i>Het beheerregister is op orde gebracht.</i>
P04 De afspraken uit het waterprogramma (WP) voeren we gebiedsgericht uit.	2,8	2,4	😊	<p><i>Gebiedsgericht uitwerken WP-bouwstenen 'Alle dijken tellen mee' en de 'Multifunctionele dijk' is gestart.</i></p>
P05 In 2019 is het beheer en onderhoud kosteneffectief ingericht (primair).	3,0	3,3	😊	<p><i>Beheer en onderhoud op basis van afweging kwaliteit, kwetsbaarheid en kosten is verder geïmplementeerd.</i></p>

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene begroting	Jaarschijf 2016	
Prestaties	2016	2016		
Afrondingsverschil	-	-0,1		
Totaal	22,0	22,7		

		Realisatie	Herziene begroting
Investerings resultaat 1 <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>		2016	2016
P01 In 2021 zijn de primaire waterkeringen op orde die op het landelijk HWBP-2-programma staan	Uitgaven	16,6	13,0
	Inkomsten	-16,5	-12,9
	Netto	0,1	0,1
P02 In 2050 zijn primaire waterkeringen op orde gebracht die op het landelijke HWBP-programma staan. In 2017 is de versterkingsopgave van HHNK voor de categorie C-keringen duidelijk en in 2024 is de versterkingsopgave van HHNK van het HWBP opnieuw bepaald aan de hand van de vierde toetsing. Deze is gebaseerd op de nieuwe veiligheidsnormen.	Uitgaven	1,4	1,2
	Inkomsten	-1,2	-1,1
	Netto	0,2	0,1
P05 In 2019 is het beheer en onderhoud kosteneffectief ingericht (primair).	Uitgaven	-	0,8
	Inkomsten	-	-
	Netto	-	0,8
Afrondingsverschillen		-	-0,1
Totaal netto		0,3	0,9

P01 In 2021 zijn de primaire waterkeringen op orde die op het landelijk HWBP-2-programma staan. 😊

De projecten zijn in voorbereiding of realisatie. Waar mogelijk worden meekoppelkansen zoals fietspaden benut.

Waddenzeedijk Texel

Het realisatiecontract is in maart gegund. Het NIOZ heeft een alternatief voorgelegd om het NIOZ binnen de primaire waterkering te brengen. Het alternatief, dat technisch voldoet, is beoordeeld door HHNK, het Programmabureau HWBP-2 (PB-HWBP-2) en Royal HaskoningDHV. De techniek is haalbaar, maar financieel zijn partijen er nog niet uit. Besluitvorming is uitgesteld naar het eerste kwartaal 2017.

De realisatiefase van de investering Waddenzeedijk is eerder gestart dan bij het opstellen van de originele begroting is voorzien, daardoor € 6,6 miljoen meer uitgaven. Hier tegenover staan meer inkomsten, want deze kosten zijn volledig subsidiabel.

Foto: Waddenzeedijk Texel

Prins Hendrikzanddijk Texel

Het ontwerpprojectplan is vastgesteld en in procedure gebracht. In 2016 is de kostenraming geactualiseerd. Deze is verhoogd van € 45,2 miljoen naar € 52,4 miljoen. Dit blijft binnen het totale krediet van het HWBP. De totale bijdrage van HHNK bedraagt € 1,2 miljoen.

Hoogwaterkering Den Oever

Het projectplan is onherroepelijk vastgesteld en het project is gegund aan Van Oord Nederland BV. De voorbereidingsfase is versneld en nog in 2016 afgerekend. Dit betekent een ontvangst van € 22 miljoen voor gerealiseerde voorbereidingskosten en een eerste voorschot voor de uitvoering. Door de overeengekomen eigen bijdrage van HHNK aan de voorbereidingskosten van Den Oever ontvangen we in 2016 in de exploitatie bijna € 0,5 miljoen minder subsidie.

Markermeerdijken Hoorn-Edam-Amsterdam

Het ontwerpproces is doorlopen, waarbij gebruik is gemaakt van de meest recent ontwikkelde kennis, zoals nieuwe normeringen, Dijken op Veen (DOV) en toepassingslocaties Bewezen Sterkte. Er heeft een intensief participatieproces plaatsgevonden met belanghebbenden (bewoners(groeperingen), kennisinstututen, Rijk, provincie, Programmabureau) over ontwerpkeuzes en ontwerp mogelijkheden.

De versterking van de Markermeerdijken wordt in een alliantie met een marktpartij uitgevoerd, een unieke samenwerkingsvorm binnen de natte infrastructuur.

Door het onderzoek door het ministerie van I&M naar de mogelijke toepassing van pompen op de Houtribdijk is de alliantie Markermeerdijken drie maanden later gestart. Door deze latere start en doordat de voorbereiding meer tijd kost dan gepland is er vertraging in de investeringsuitgaven van € 2,0 miljoen. De hiermee samenhangende inkomsten zijn daarom € 2,1 miljoen lager.

Foto: Participatieproces Markermeerdijken

Zwakke Schakels

Het afkoopbedrag van € 1,2 miljoen van de eindafrekening is door PB-HWBP-2 uitgekeerd, de laatste restpunten zoals bijvoorbeeld beplanting (helm) zijn door de aannemer opgeleverd. Het 'etalageproject' heeft veel nationale en internationale belangstelling getrokken.

P02 In 2050 zijn primaire waterkeringen op orde gebracht die op het landelijke HWBP programma staan. In 2017 is de versterkingsopgave van HHNK voor de categorie C-keringen duidelijk en in 2024 is de versterkingsopgave van HHNK van het HWBP opnieuw bepaald aan de hand van de vierde toetsing. Deze is gebaseerd op de nieuwe veiligheidsnormen. 😊

De geplande projecten (n)HWBP-projecten lopen conform de planning en binnen de raming. Drie (n)HWBP projecten (Pilot Kunstwerken, Gouwzee & Buiten-IJ en Handreiking Kunstwerken) zijn eerder gestart en lopen vóór op de planning. De Handreiking Kunstwerken is zelfs al afgerond. In 2016 zijn alle door HHNK voorgefinancierde kosten vervroegd betaald door de Programma-directie (n)HWBP. Dit heeft € 0,2 miljoen aan rentelasten bespaard.

P03 In 2018 hebben we doorlopend inzicht in de onderhoudstoestand en het medegebruik van ons areaal (primaire) keringen. 😊

Per 1 januari 2017 hebben we als beheerder van primaire waterkeringen te maken met de zorgplicht waterveiligheid nieuwe stijl. Op basis van een bedrijfsvoering met goede processen en producten moeten we op elk gewenst moment kunnen aantonen dat de veiligheid van de primaire keringen goed is geborgd en dat we aantoonbaar 'in control' zijn. We werken daarbij intensief samen met onze collega's van Drents Overijsselse Delta en Rivierenland en met Rijkswaterstaat en lopen daarmee voorop in waterschapsland. In STOWA²-verband werken we samen aan de professionalisering van de zorgplicht, het verbeteren van processen en het opleiden van medewerkers. De bestuurlijke visie op de zorgplicht is in januari 2017 vastgesteld door het CHI. De implementatie van de nieuwe normering van de primaire keringen richt zich op het beheren, het beoordelen en het versterken van primaire keringen. In het derde en vierde kwartaal hebben we

² Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer

Pagina
20

Datum
18 april 2017

Registratienummer
17.18840

ervaring opgedaan met het instrumentarium voor de beoordeling, dat nog een aantal uit te werken en te verbeteren onderdelen bevat. Naar verwachting is het instrumentarium medio 2017 op orde en volledig beschikbaar. In het vierde kwartaal is een beslisdocument opgesteld om de strategische keuzes voor de volgorde in de beoordeling van trajecten in de periode van 2017-2022 op geobjectiveerde basis te doen.

We slaan data uit inspecties, onderhouds- en verbeteringswerken gestructureerd en centraal op. Conform afspraak hebben wij het beheerregister op orde gebracht en geborgd dat het op orde blijft.

P04 De afspraken uit het waterprogramma (WP) voeren we gebiedsgericht uit. 😊

De afspraken in het Waterprogramma zijn gebiedsgericht uitgewerkt. Voor twee onderwerpen/bouwstenen met hoge prioriteit zijn wij de trekker: 'Alle dijken tellen mee' en 'De multifunctionele dijk'.

'Alle dijken tellen mee' heeft vertraging ondervonden doordat onze partner, Provincie Noord-Holland, meer onderzoek heeft uitgevoerd op historische dijken. Het normeren/reglementeren van de overige regionale keringen vindt op een later moment plaats. In dit stadium is overigens nog geen concrete planning van dat normeringsproces bekend.

Met gemeente Den Helder werken we samen aan 'De multifunctionele dijk'. Om een concrete onderzoeksopdracht te formuleren gaat de gemeente een ruimtelijk Programma van Eisen opstellen.

De exploitatielasten zijn € 0,4 miljoen hoger omdat het opstellen van plannen meer inzet van onze medewerkers heeft geveerd dan van te voren ingeschat.

P05 In 2019 is het beheer en onderhoud kosteneffectief ingericht (primair). 😊

We zijn in 2016 doorgegaan met het kosteneffectief inrichten van het beheer en onderhoud. Bij het beheer en onderhoud van onze waterkeringen maken we steeds een afweging tussen kwaliteit, kosten en kwetsbaarheid.

Een voorbeeld hiervan is het opstellen en vaststellen van het Inspectieplan Waterveiligheid, waarbij de totale PDCA-cyclus is doorlopen. De voorjaarsinspectie is geëvalueerd en de aanbevelingen hieruit zijn meegenomen in de najaarsinspectie. Vervolgens is de najaarsinspectie ook weer geëvalueerd. De resultaten van beide inspecties zijn meegenomen in het inspectieplan Waterveiligheid.

In het kader van de zorgplicht zijn de werkprocessen inspecteren, onderhoud en bedienen doorlopen en verbeterd.

Dit alles geeft invulling aan het continu verbeteren en professionaliseren van de beheertaak. In 2017 volgt weer een volgende stap, het maken van de instandhoudingsplannen.

De keringen van Marken worden op termijn door Rijkswaterstaat overgedragen aan het hoogheemraadschap. De voorbereidingen voor deze overdracht lopen volgens planning.

De investeringsuitgaven zijn € 0,8 miljoen lager doordat de vervanging van de Oostersluis te Wieringerwaard is uitgesteld omdat deze nog in de planvormingsfase zit.

2.2 Resultaat 2: 80% van het areaal regionale waterkeringen voldoet aan de hoogte en profiel

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Begroting na wijzigingen		Jaarschijf 2016
Prestaties	2016	2016		
P06 In 2019 is het beheer en onderhoud kosteneffectief ingericht (regionaal).	12,0	13,5	😊	<i>Beheer en onderhoud op basis van afweging kwaliteit, kwetsbaarheid en kosten is verder geïmplementeerd.</i>
P07 In 2019 voldoet minimaal 80% van de genormeerde regionale keringen aan de norm.	4,6	6,4	😊	<i>Start uitvoering VBK-2; onderhanden projecten minder gevorderd:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Purmer Landelijk • Nauernasche Vaart-Oost • Waarland • Heerhugowaard • Beemster
P08 In 2018 hebben we doorlopend inzicht in de onderhoudstoestand en het medegebruik van ons areaal (regionale) keringen.	1,6	1,6	😊	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Het beheerregister is op orde gebracht.</i> • <i>We hebben bijgedragen aan de uitwerking van de WP-bouwsteen 'De dijk als kabelgoot'.</i>
P09 Onvoorzien Waterveiligheid	-	-		
Totaal Afrondingsverschil	0,1			
Totaal	18,3	21,5		

		Realisatie	Herziene begroting
Investerings resultaat 2 <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>		2016	2016
P06 In 2019 is het beheer en onderhoud kosteneffectief ingericht (regionaal).	Uitgaven	0,3	0,4
	Inkomsten	-0,1	-
	Netto	0,2	0,4
P07 In 2019 voldoet minimaal 80% van de genormeerde regionale keringen aan de norm.	Uitgaven	5,6	6,8
	Inkomsten	-0,1	-
	Netto	5,5	6,8
Totaal netto		5,7	7,2

P06 In 2019 is het beheer en onderhoud kosteneffectief ingericht (regionaal). 😊

Het beheer en onderhoud van de regionale keringen wordt op dezelfde wijze ingericht als dat van de primaire keringen. Zie P05.

De exploitatielasten zijn € 1,5 miljoen lager. Dit wordt met name veroorzaakt doordat de uitvoering van het beheer en onderhoud van de regionale keringen minder tijd heeft gekost dan begroot.

P07 In 2019 voldoet minimaal 80% van de genormeerde regionale keringen aan de norm. 😊

De afgekeurde regionale keringen worden versterkt in de programma's VBK-1 (voltooid) en VBK-2. VBK-2 wordt betaald vanuit de exploitatie. Onderhanden projecten zijn: Purmer Landelijk, Nauernasche Vaart-Oost (op basis van een UAV-GC-contract), Waarland, Heerhugowaard en Beemster. De eerste drie liggen op schema. Bij het project Nauernasche Vaart-Oost is de stabiliteitsnorm behaald door de slootbodembodem te verzwaren door middel van een nieuwe zandsproeitechniek. Deze nieuwe techniek heeft de Publieksprijs van de Waterinnovatieprijs 2016 gewonnen.

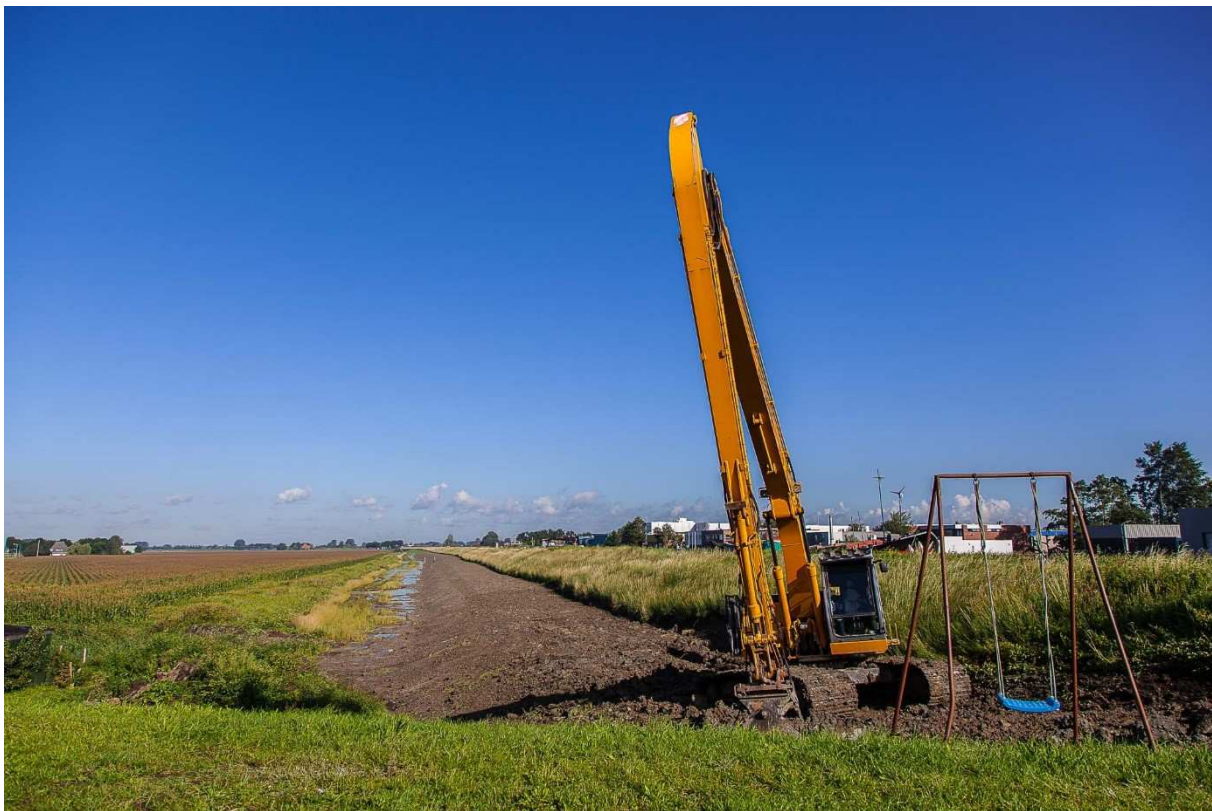

Foto: Purmer Landelijk (Harry Schuitemaker)

Het project Heerhugowaard is dit jaar alleen voorbereid vanwege de aanwezigheid van zware hoogspanningskabels. Wij kunnen op deze locatie niet zomaar grond neerleggen omdat de kabels die druk niet aankunnen en mogelijk verlegd moeten worden.

Het project Beemster is nog niet in uitvoering gekomen, doordat de overeenkomst met de gemeente over hergebruik van grond pas in december is gesloten. Hierdoor was de grond niet op tijd beschikbaar voor dijkverbeteringswerkzaamheden in 2016.

Deze vertragingen zorgen voor lagere kosten in 2016, maar zullen naar verwachting in de komende jaren ingelopen worden waardoor het totale programma VBK-2 niet tot vertraging leidt. De investeringsuitgaven voor VBK-1 zijn met name lager door vrijval van de risicoserveringen die niet meer nodig zijn omdat projecten afgerond zijn.

In 2016 hebben we in samenwerking met de STOWA onderzoek gedaan naar geotechnische berekeningen en dit heeft geleid tot een nieuwe leidraad. Voorlopig goedgekeurde kilometers en reeds afgekeurde kilometers worden opnieuw beoordeeld (detailtoetsing) op basis van de nieuwe

Pagina
23

Datum
18 april 2017

Registratienummer
17.18840

leidraad, praktische ervaringen vanuit VBK-1 en een geavanceerd beheerdersoordeel op basis van bewezen sterkte.

Deze nieuwe leidraad leidt ertoe dat er bij bovengrondse profielen 40 tot 50% minder grond nodig is. Zo is er bij het ontwerp van de Beemster geen 10.000 m³ grond per kilometer nodig maar slechts 6.000 m³.

In overleg met de RUD en de gemeente Alkmaar is er een nieuwe bodemklassekaart gemaakt. De inloopprocedure is doorlopen en begin december is de kaart door de gemeente Alkmaar vastgesteld. Hierdoor kan HHNK in 2017 gebiedseigen grond uit watergangen toepassen in de Schermer.

In 2016 is totaal 30 kilometer regionale kering verbeterd, waarvan 4 kilometer door de eigen dienst.

P08 In 2018 hebben we doorlopend inzicht in de onderhoudstoestand en het medegebruik van ons areaal (regionale) keringen. 😊

Conform afspraak hebben wij het beheerregister op orde gebracht en geborgd dat het op orde blijft.

We werken samen met PWN en netbeheerders om te komen tot de maatschappelijk optimale oplossing voor het behouden, verplaatsen, vervangen of verwijderen van kabels en leidingen binnen de veiligheidszone van de kering (bouwsteen 'De dijk als kabelgoot' uit het Waterprogramma).

2.3 Risico's Waterveiligheid

Status	Risicogebeurtenis	Risico- score	Max. Fin. Gevolg	Risico- categorie	Maatregelen
Nieuw	In de concessies worden tijdens de zandwinning niet gesprongen explosieven aangetroffen.	2	€ 2.000.000	Operationeel	Overdracht van dit risico vastleggen in het contract met de opdrachtnemer (concessie keuze bij de aannemer laten).
Gewijzigd	De voorbereidingskosten van het project Markermeerdijk (MMD) Hoorn-Edam-Amsterdam (HEA) worden niet volledig gesubsidieerd	3	€ 3.500.000	Operationeel	<ul style="list-style-type: none"> • Apart in beeld brengen van extra kosten (zoals bewezen sterkte, toepassen Dijken op Veen enz) • Vasthouden aan de door HHNK met Programmabureau HWBP2 gemaakte afspraken bij C4b (raming als ijkmoment).
Ongewijzigd	In projecten wordt niet of onvoldoende geanticipeerd op voorziene wijzigingen in wet- en regelgeving.	3	€ 5.000.000	Juridisch/ wettelijk	<ul style="list-style-type: none"> • Afstemming met interne deskundigen ten aanzien van ontwikkelingen op het gebied van wijzigingen in wet- en regelgeving. • Borgen dat processtappen doorlopen worden, zoals het toetsen van voorstellen door deskundigen (juridisch/financieel). • Interne afstemming over mogelijke inzet van een coördinator, die ontwikkelingen monitort en hierover communiceert.
Ongewijzigd	In het VBK-project Schermer is onduidelijkheid over aansprakelijkheid en kostenverdeling bij kabels & leidingen	6	€ 1.500.000	Operationeel	In de Planvormingsfase wordt een Maatschappelijke Kosten-/Baten Analyse gemaakt, die aangeeft welke partij verantwoordelijk is voor de verleggingskosten.

Status	Risicogebeurtenis	Risico-score	Max. Fin. Gevolg	Risico-categorie	Maatregelen
Ongewijzigd	In het VBK-project Jisperdijk is de boezemkade uitzonderlijk instabiel.	6	€ 1.500.000	Operationeel	Er wordt een second-opinion gevraagd m.b.t. de oorzaak van de incidenten en de advisering voor de te nemen maatregelen.
Ongewijzigd	De kosten van het project Prins Hendrikzanddijk (PHZD ofwel Texel ZOP), blijken hoger dan het beschikbare budget (ROK + Addendum).	6	€ 3.500.000	Operationeel	<ul style="list-style-type: none"> • SSK actualiseren en vaststellen • Risicodossier gedragen door het integraal projectmanagement team.

Vervallen risico's ten opzichte van de jaarstukken 2015

Risico	Argumenten
Door cassatie is er een kleine kans dat de hoogste rechter HHNK toch aansprakelijk stelt en dat in de schadestaat procedure vast komt te staan dat de geleden schade aan Kinselmeer groter is dan € 670.000.	Het arrest is bepaald op 14 oktober 2016. De uitspraak is gedaan en HHNK is in het gelijk gesteld.
Delen van de projectscope worden niet door de Programmadirectie HWBP opgenomen in het programma.	Dit is geen algemeen risico voor HHNK. Als er concrete risico's zijn met betrekking tot de scope, dan worden deze in het risicodossier opgenomen.
HHNK krijgt niet voldoende subsidieruimte om optimale oplossingen (verbeteringen) te kunnen toepassen op zijn HWBP-projecten	Alle kosten met betrekking tot waterveiligheid worden gesubsidieerd dus dit is geen financieel risico voor HHNK. Aanvullende aanpassingen zijn door assetmanager in beeld.

Risico	Argumenten
Hogere rentelasten dan gebudgetteerd bij uitvoering HWBP-2-projecten.	Door de voortgang van het programma is dit risico verder afgenomen en vervallen.
Na subsidiebeschikking worden dijken alsnog afgekeurd op niet-waterkerende objecten (NWO's).	De wet rondom de nieuwe normering is vastgesteld. Per 1 januari geldt de LRT4 en dus maken de NWO's onderdeel uit van de beoordeling (zie ook risicodossier programma HWBP Q2 2016).
In project Noordzeekanaal opgenomen objecten worden door de Programmadirectie HWBP geassocieerd met (achterstallig) onderhoud.	Alle kosten met betrekking tot waterveiligheid worden gesubsidieerd dus dit is geen financieel risico voor HHNK. Aanvullende aanpassingen zijn door assetmanagent in beeld.
Een deel van de niet gedekte kosten van het Project zandige oplossing Prins Hendrikdijk Texel komt voor rekening HHNK.	Na besluitvorming CHI in mei 2016 hebben D&H en partners in het vierde kwartaal van 2016 het addendum op de ROK getekend. HHNK levert een extra bijdrage van € 638.000.

3. Wateroverlast beperken

Het regent steeds vaker en heviger. Wateroverlast is schadelijk, maar (meestal) niet levensbedreigend. Door de aan- en afvoer en tijdelijke opslag van water wordt het waterpeil gereguleerd. Op deze wijze beperken we de gevolgen van wateroverlast zoveel mogelijk. De afgelopen jaren hebben wij veel geïnvesteerd in het wateroverlastbestendig maken van ons gebied. We onderzoeken verder hoe wij ons watersysteem ook in de toekomst klimaatbestendig en robuust kunnen houden.

3.1 Resultaat 1: In ons beleid en programma's zijn klimaatveranderingen en maatschappelijke ontwikkelingen verwerkt

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2016
Prestaties	2016	2016		
P10 In 2018 hebben we het Waterprogramma volledig geïntegreerd met het meerjarenplan.	0,1	0,3	😊	<i>Het Waterprogramma is ingebracht bij het opstellen van het Meerjarenplan.</i>
Totaal	0,1	0,3		

P10 In 2018 hebben we het Waterprogramma volledig geïntegreerd met het meerjarenplan. 😊

In 2016 is verkend hoe de huidige planning- en controlcyclus (P&C-cyclus) verder kan worden geoptimaliseerd. Verschillende mogelijkheden zijn verkend, zoals integratie van P&C-producten. Zie voor de inrichting van de P&C-cyclus P49.

De diverse inhoudelijke thema's, de zogeheten bouwstenen, hebben een plekje gekregen in het meerjarenplan. In maart 2016 is de eerste fase van de bouwstenen afgerond met een symposium. Tijdens dit symposium zijn bestuurlijke samenwerkingsovereenkomsten ondertekend voor de bouwstenen:

- Alle dijken tellen mee
- Multifunctionaliteit als sterkte
- De multifunctionele dijk
- Natuur als oplossing voor (externe) veiligheid
- Medicijnresten en hormoonstoffen uit het oppervlaktewater

Voor fase 2 is afgesproken dat de bouwstenen binnen de effecten worden opgepakt.

Over de actuele stand van zaken met betrekking tot alle bouwstenen is gerapporteerd in het document 'Overzicht stand van zaken van de bouwstenen – december 2016' (17.4018).

Het project 'Bouwstenen voor het Waterprogramma' is genomineerd voor de Eenvoudig Beter Trofee 2016 (voor projecten die waardering verdienen voor de manier waarop men nu al in de geest van de Omgevingswet werkt).

3.2 Resultaat 2: Het watersysteem en de beheerinstrumenten zijn op orde en afgestemd op en met de omgeving

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2016
Prestaties	2016	2016		
P11 In 2018 omvat ons beheer voor 80% operationaliteit van de vastgestelde peilbesluiten.	44,8	43,4	😊	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Beheer en onderhoud hebben we gedaan op basis van afweging kwaliteit, kwetsbaarheid en kosten.</i> • <i>Baggerprogramma's zijn uitgevoerd en er is gewerkt met innovatief integraal maaibestek oevers (streefbeeld).</i> • <i>De nieuwbouw van gemaal C. Mantel in Schardam is afgerond.</i> • <i>Het waterpeil is gehandhaafd.</i> • <i>Water als energiebuffer is toegepast.</i>
P12 In 2017 zijn 122 polders op orde gebracht.	4,8	5,5	😊	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Zes polders zijn op orde gebracht. De maatregelen in de laatste acht polders zijn in voorbereiding.</i>
P13 In navolging op de Deltastrategie zijn in 2018 minimaal vier gebiedsgerichte uitwerkingen gerealiseerd in samenwerking met de omgeving.	0,2	-	😊	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Pilot West-Friesland is bestuurlijk afgerond en uitvoering gestart.</i> • <i>Pilot Texel is verder geïmplementeerd.</i> • <i>In de regio Alkmaar is een nieuwe gebiedsgerichte uitwerking gestart.</i>
P14 In 2018 zijn samen met onze partners water(gebieds)plannen opgesteld.	7,4	7,9	😊	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Waterplannen Medemblik/Enkhuizen en Landsmeer zijn vastgesteld.</i> • <i>Overnametraject onderhoud stedelijk water (OSW) Zaanstad is afgerond. De OSW met de gemeenten Beemster, Castricum, Bergen en Landsmeer is gestart.</i> • <i>Actieve bijdrage aan de totstandkoming van een provinciale visie op het veenweidegebied.</i> • <i>Advisering in en bijdrage aan plannen van derden en stimuleren gebruik digitale watertoets voor eenvoudige</i>

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2016
Prestaties	2016	2016		
				<i>plannen is niet volledig uitgevoerd.</i>
P15 Onvoorzien Wateroverlast beperken.	-	0,1		
Afrondingsverschil	-	0,2		
Totaal	57,2	57,1		

		Realisatie	Herziene begroting
		2016	2016
Investerings resultaat 2 <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>			
P11 In 2018 omvat ons beheer voor 80% operationaliteit van de vastgestelde peilbesluiten.	Netto	6,8	9,7
P12 In 2017 zijn 122 polders op orde gebracht.	Netto	1,4	2,4
P14 In 2018 zijn samen met onze partners water(gebieds)plannen opgesteld.	Netto	1,7	0,9
Afrondingsverschil		0,1	-
Totaal netto		10,0	13,0

P11 In 2018 omvat ons beheer voor 80% operationaliteit van de vastgestelde peilbesluiten. 😊

De belangrijkste mijlpaal op het gebied van peilbeheer in 2016 was de realisatie van het nieuwe boezemgemaal C. Mantel te Schardam, dat in 2017 in gebruik wordt genomen. De realisatie verliep voorspoediger dan gepland, waardoor de investeringsuitgaven op dit project hoger zijn. Het gemaal kan het neerslagwater in een groot deel van Laag Holland sneller wegwerken en draagt zo bij aan een stabiel peil in dit deel van ons gebied.

We beheren en onderhouden onze peilregulerende werken op basis van assetmanagement (zie P05). Dit leidt tot efficiencywinst, waardoor we meer objecten kunnen beheren zonder dat de kosten teveel stijgen. Het aantal peilregulerende objecten stijgt door de overname van het onderhoud van stedelijk water.

De realisatie van gemaal De Schans is gekoppeld aan het HWBP-project Waddenzeedijk Texel (meer met minder werk) en is in 2016 gestart in plaats van 2017. Als uitwerking van het activeringsbeleid om per 1 januari 2017 de gemalen vanuit de exploitatiebegroting te dekken (zoals vastgesteld in de begroting 2017) is € 0,9 miljoen ten laste gebracht van 2016. Het resterende deel van € 4,9 miljoen komt ten laste van 2017 en past binnen het beschikbare exploitatiebudget voor ver- en herbouw van bestaande poldergemalen.

Bij de investeringen zijn voor € 3,4 miljoen meer inkomsten gerealiseerd. Dit betreft met name POP-subsidie voor de gemalen Wieringerwaard en Prins Hendrikpolder waarop niet gerekend was. Hierdoor zijn de netto investeringsuitgaven per saldo lager dan begroot.

Met de energieleverancier Eneco is afgesproken om ons watersysteem te gebruiken als energiebuffer. In 2016 zijn 20 gemalen aangepast. Ze worden zo min mogelijk ingezet als er veel energie wordt gebruikt en juist wel op momenten dat er een stroomoverschot is. Overigens zijn deze afspraken te allen tijde ondergeschikt aan onze kerntaken en mag dit niet leiden tot wateroverlast of watertekort.

Foto: Laatste werkzaamheden gemaal C. Mantel

Door de overname van het onderhoud van stedelijk water, de wensen vanuit het vaarwegbeheer en de doelstellingen vanuit de Kaderrichtlijn Water (KRW) nemen de omvang en de complexiteit van ons baggerbeheer toe. We hebben de reguliere baggerprogramma's voor landelijk en stedelijk gebied uitgevoerd. Meer aandacht voor sturing aan de voorkant heeft zijn vruchten afgeworpen door minder verstoringen in de uitvoering van werken, beter inzicht in de toekomstige baggeropgave en behaalde kostenbesparingen. Ook de signalen uit de omgeving over de uitvoering van het baggerproces waren positief.

In 2016 is 514 km waterloop door baggeren weer op de vereiste afmetingen gebracht, 50 km meer dan begroot. Er is ruim 0,9 miljoen m³ bagger uit het watersysteem verwijderd en er zijn twee extra baggerdepots aangelegd. Het project Wormer- en Jisperwater is afgerond.

Ten opzichte van de originele begroting zijn de opbrengsten € 1,2 miljoen hoger, dit als gevolg van de verkoop van meer pachtgronden (derde begrotingswijziging 2016, 16.259744). De verkoop van pachtgronden in de Harger- en Pettemerpolder voor € 0,6 miljoen is uitgesteld tot 2017. Deze vertraging is het gevolg van onderzoek door de notaris naar kadastrale informatie.

P12 In 2017 zijn 122 polders op orde gebracht. 😊

In het kader van het programma Wateropgave zijn zes polders op orde gebracht. De belangrijkste mijlpaal in 2016 was de realisatie van de waterberging Vliegveld Bergen. Voor twee polders is, conform de methodiek van het Raamplan bescherming tegen wateroverlast, afgezien van het treffen van maatregelen. In totaal zijn nu 112 van de 120 polders op orde. Zeven polders worden in 2017 op orde gebracht, de laatste (Waard-Nieuwland) naar verwachting in 2018.

De lagere exploitatiekosten worden met name veroorzaakt door de verschuiving van inzet tussen prestaties. De investeringsinkomsten (subsidies) zijn € 0,6 miljoen hoger voor de waterbergingen. In 2015 is uitstel op subsidieprojecten verleend waardoor deze inkomsten zijn verschoven naar 2016.

Ten opzichte van de originele begroting zijn de kapitaallasten € 1,6 miljoen hoger, dit als gevolg van de tweede begrotingswijziging 2016 (16.107040) waarin de (im)materiële vaste activa zijn afgeboekt.

Foto: Waterberging vliegveld Bergen

P13 In navolging op de Deltastrategie zijn in 2018 minimaal vier gebiedsgerichte uitwerkingen gerealiseerd in samenwerking met de omgeving. 😊

De pilots West-Friesland en Texel zijn in 2016 bestuurlijk beklonken en verder geïmplementeerd. We hebben afgesproken om geen nieuwe trajecten op te starten, maar gebiedsgerichte uitwerkingen te integreren in het reguliere werk. Gemeenten starten nieuwe trajecten om integrale vraagstukken van klimaatbestendige inrichting, economische ontwikkelingen en bereikbaarheid invulling te geven. Wij sluiten hierop aan en wegen af welke inzet de grootste bijdrage levert aan het waterbeheer. In navolging van de pilot West-Friesland zijn we in de Regio Alkmaar van start gegaan met een geïntegreerde Bouwsteen Water als basis voor een regionale omgevingsvisie en in de regio Kennemerland hebben we met de gemeenten Heemskerk en Beverwijk hard gewerkt aan een integraal Water- en rioleringsplan. We verwachten dat de resultaten van de watersysteemstudie ons ondersteunen in het uitvoeren van de juiste maatregelen op de juiste locatie.

P14 In 2018 zijn samen met onze partners water(gebieds)plannen opgesteld. 😊

Onze doelstellingen voor het watersysteem behalen we vooral in samenwerking met gemeenten. De waterplannen met de gemeenten Medemblik/Enkhuizen en Landsmeer zijn vastgesteld. Het bij de grotere gemeenten zonder waterplan verkennen van de mogelijkheden van een nieuwe generatie waterplannen (2.0) is gestart en wordt in 2017 afgerond. Het onderhoud van het stedelijk water in de gemeente Zaanstad is door ons overgenomen. De overname-trajecten met de gemeenten Beemster, Castricum en Landsmeer zijn gestart. Het traject met de gemeente Bergen is op verzoek van de gemeenten uitgesteld naar de eerste helft van 2017.

We hebben actief bijgedragen aan de totstandkoming van de provinciale 'Visie op waterrecreatie in Noord-Holland 2030'. Daarbij is afgesproken om waterrecreatie mee te nemen bij onze beheer-activiteiten en meekoppelkansen waar mogelijk te benutten. Ook hebben we de Intentie-overeenkomst waterrecreatie West-Friesland ondertekend.

We dragen actief bij aan de totstandkoming van een provinciale omgevingsvisie op het veenweidegebied. Om innovatie te stimuleren waarmee bodemdaling wordt tegengegaan, verlenen we subsidie aan het vijfjarige onderzoeksprogramma dat Landschap Noord-Holland en de agrarische natuurvereniging Water, Land en Dijken hebben ontwikkeld in het kader van het Innovatieprogramma veen (IPV).

We adviseren gevraagd en ongevraagd bij plannen van derden. Wij blijven partners stimuleren in het gebruik van de digitale watertoets voor eenvoudige plannen. Als het ons belang hielp, droegen we financieel bij aan plannen en maatregelen van derden. Door andere prioriteitstelling konden we niet altijd de kwaliteit leveren die we zouden willen. We willen proactief adviseren, maar in de praktijk adviseerden we vooral reactief.

Ten opzichte van de originele begroting zijn de kapitaallasten € 3,8 miljoen hoger, dit als gevolg van de tweede begrotingswijziging 2016 (16.107040) waarin de (im)materiële vaste activa zijn afgeboekt.

De investeringsuitgaven zijn hoger uitgevallen door het doorschuiven van maatregelen uit 2015. Dit betreft de waterhuishoudkundige omleidingen rondom Beverwijk, een maatregel uit het waterplan Heemskerk, Beverwijk en Uitgeest.

3.3 Risico's Wateroverlast beperken

Status	Risicogebeurtenis	Risico-score	Max. Fin. Gevolg	Risico-categorie	Maatregelen
Ongewijzigd	Het programma Wateropgave blijft niet binnen de huidige financiële prognose.	2	€ 3.500.000	Politiek/ bestuurlijk	Om te voorkomen dat HHNK subsidies misloopt doordat we niet aan de subsidie voorwaarden voldoen, heeft D&H een besluit genomen om bij een drietal projecten af te mogen wijken van de aanbestedingsregels van HHNK. Hiermee voldoen we aan de regels van de POP-subsidie en is het risico 'voorlopig beheerst'.
Ongewijzigd	Subsidie Schardam wordt niet ontvangen	6	€ 5.500.000	Politiek/ bestuurlijk	<ul style="list-style-type: none"> • Administratie op orde. • Alle stappen in het project die relevant zijn voor subsidieverstrekking goed doorlopen.

Vervallen risico's ten opzichte van de jaarstukken 2015

Risico	Argumenten
Het programma Wateropgave blijft niet binnen het beschikbaar gestelde krediet.	Dit risico hangt samen met een project waarvoor subsidie is aangevraagd. Het risico is vervallen omdat uitstel van de einddatum voor de subsidie is verkregen.

4. Watertekort voorkomen

Zoet water wordt kostbaar en minder vanzelfsprekend. We zorgen voor een duurzame en eerlijke verdeling op een basaal niveau met de huidige infrastructuur. Daarmee voorkomen we de gevolgen van watertekort zoveel mogelijk. Centraal in deze aanpak staat het werken met de 'Trias Aquatica': zuinig met zoetwater; inzetten en ontwikkelen van 'nieuwe' zoetwaterbronnen; veiligstellen van de klassieke zoetwaterbronnen (het IJssel- en Markermeer).

4.1 Resultaat 1: De zoet-grondwatervoorraad is op orde, van goede kwaliteit en wordt duurzaam beheerd

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2016
Prestaties	2016	2016		
P16 In 2019 hebben we inzicht in de kwalitatieve en kwantitatieve toestand van de grondwatervoorraad.	-	-	😊	<i>Innovatieve pilots zoals Spaarwater zijn voortgezet.</i>
Totaal	-	-		

P16 In 2019 hebben we inzicht in de kwalitatieve en kwantitatieve toestand van de grondwatervoorraad. 😊

Voor inzicht in de kwalitatieve en kwantitatieve toestand van de grondwatervoorraad is een monitoringssysteem nodig. Alle overheden hebben eigen grondwatermeetnetten. We werken verder met onze partners zoals de provincie, gemeenten en PWN om te komen tot een geïntegreerd meetnet van peilbuizen, tegen lagere maatschappelijke kosten en met betere en meer betrouwbare monitorgegevens. Momenteel wordt hiervoor een plan van aanpak opgesteld. Watertekort gaat in ons gebied vaak gepaard met verzilting. Afgelopen jaar is een succesvolle verkenning uitgevoerd naar de behoefte aan een 'expertisecentrum zoet zout' gericht op het verbinden van expertise in een verziltend milieu. Samen met PWN, RWS WNN, Provincie Noord Holland en de gemeente Texel is daarna een project gestart om te komen tot de oprichting van zo'n centrum. Ook vragen we brancheverenigingen als LTO en KAVB en agrarische ondernemers om hulp bij het meten van de zoutconcentratie in het oppervlaktewater en mee te denken over beheermaatregelen.

In de Noordkop meten we de verzilting samen met agrariërs. Dit heeft geleid tot het doorvoeren van diverse maatregelen om verzilting tegen te gaan.

In de Oostpolder (Anna Paulowna) is een pilot gestart om wateroverlast en verzilting in beeld brengen. Deze pilot wordt in 2017 verbreed vanuit de Samenwerking Bodem en Water.

De innovatieve projecten 'Spaarwater' en 'De Schoonwatervallei' zijn voortgezet.

In Spaarwater worden op vier proeflocaties in het noordelijke kustgebied de mogelijkheden voor ondergrondse opslag van regenwater en efficiënt gebruik van zoetwater onderzocht. We hebben diverse zoetwateroplossingen onderzocht rond het bufferen van zoetwater en relaties gelegd met waterkwaliteit en gewasopbrengst. De resultaten van deze pilot worden opgenomen in een landelijk instrument zoetwateroplossingen (database).

In de Schoonwatervallei hebben we in de Groot Limmerpolder met gebiedspartijen de mogelijkheden voor de watervoorziening in de toekomst en zelfvoorzienendheid verkend. We hebben vier maatregelen in de waterhuishouding genomen ter verbetering van de wateraanvoer en

-afvoer.

4.2 Resultaat 2: De 'Trias Aquatica' is geïntegreerd in ons beleid en beheer

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2016
Prestaties	2016	2016		
P17 Het zoetwaterverbruik is in 2019 gelijk gebleven aan de afgesproken hoeveelheid uit het Waterakkoord IJsselmeer-Markermeer (11.9650).	0,7	0,4	😊	<i>We zijn gestart met het opstellen van een Programma Watertekort.</i>
P18 Het zoetwater is in 2021 op een duurzame en eerlijke manier verdeeld op basis van de huidige infrastructuur.	-	0,4	😊	<i>We zijn gestart met het opstellen van een Programma Watertekort.</i>
P19 De voorraad water in het IJssel- en Markermeer is in 2021 veiliggesteld (de klassieke waterbron).	-	-	😊	<i>'Slim Watermanagement'³ is voortgezet.</i>
Afrondingsverschil	-	0,1		
Totaal	0,7	0,9		

P17 Het zoetwaterverbruik is in 2019 gelijk gebleven aan de afgesproken hoeveelheid uit het Waterakkoord IJsselmeer-Markermeer (11.9650). 😊

Zie hiervoor de tekst bij P18.

P18 Het zoetwater is in 2021 op een duurzame en eerlijke manier verdeeld op basis van de huidige infrastructuur. 😊

We hebben een plan van aanpak opgesteld voor een meerjarig programma Watertekort, waarin we de gebruiker centraal stellen. Deze uitwerking is opgenomen in het programmaplan Schoon Water en Watertekort.

In samenwerking met de provincie zijn we gestart met de uitwerking van de waterverdeling ten tijde van watertekort (verdringingsreeks). De inzet voor deze prestatie is verantwoord op P17.

P19 De voorraad water in het IJssel- en Markermeer is in 2021 veiliggesteld (de klassieke waterbron). 😊

Samen met collega-waterschappen en Rijkswaterstaat (trekker) hebben we het concept 'Slim watermanagement' verder uitgewerkt. We optimaliseren de aan- en afvoer van water in het hoofdwatersysteem in zowel droge als natte situaties. Dit betekent dat we het watersysteem van de verschillende waterbeheerders als één geheel beschouwen en over de grenzen van ons beheergebied heen kijken.

³ Slim watermanagement (o.l.v. Rijkswaterstaat) beoogt het huidige watersysteem beter te benutten door een verbeterde samenwerking tussen waterbeheerders in het operationele waterbeheer en met behulp van beschikbare (real-time) data, informatievoorziening en modellen.

4.3 Risico's Watertekort voorkomen

Status	Risicogebeurtenis	Risiko- score	Max. Fin. Gevolg	Risiko- categorie	Maatregelen
Ongewijzigd	De verdeling van water gaat niet zoals in de verdringingsreeks, die bepaald wordt binnen het programma Watertekort.	6	€ 1.500.000	Politiek/ bestuurlijk	<ul style="list-style-type: none"> • Knelpunten in het aanvoerplan kennen we en lossen we op. • We voeren het programma Watertekort op omgevingsgerichte wijze uit, waardoor we goed in de onderhandelingen met onze stakeholders zitten voor de borging van een voldoende voorraadvat IJssel- en Markermeer.

5. Gezond water

We zorgen voor gezond oppervlaktewater. De Kaderrichtlijn Water (KRW) helpt ons daarbij. We nemen maatregelen om een goede chemische en biologische waterkwaliteit te realiseren. Het ambitieniveau wordt bepaald door maatschappelijke wensen en door doelstellingen die zijn uitgewerkt in de KRW. We nemen beheer- en verbeteringsmaatregelen, maar niet tegen elke prijs. De afspraken uit het Nationale Waterplan en de Deltavisie geven richting aan de manier waarop we beheren en verbeteren.

5.1 Resultaat 1: We gaan met onze gebiedspartners voor schoon en gezond water en stemmen samen de eisen en de wensen aan de functies af

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2016
Prestaties	2016	2016		
P20 We voeren het KRW-maatregelenpakket voor de periode 2016-2021 samen met onze gebiedspartners uit.	3,2	3,1	😊	<ul style="list-style-type: none"> 7 vismigratieknelpunten zijn opgelost (begroting: minstens 9). Er is 5 km natuurvriendelijke oevers aangelegd (begroting: minstens 20 km natuurvriendelijke oevers).
P21 We houden continu inzicht in de toestand van de waterkwaliteit om waar nodig bij te sturen en te prioriteren in het maatregelenpakket.	3,2	3,5	😊	Bouwsteen 'medicijnresten en hormoonstoffen' van het Waterprogramma is uitgewerkt.
Totaal	6,4	6,6		

		Realisatie	Herziene begroting
Investerings resultaat 1 <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>		2016	2016
P20 We voeren het KRW-maatregelenpakket voor de periode 2016-2021 samen met onze gebiedspartners uit.	Netto	0,1	0,2

P20 We voeren het KRW-maatregelenpakket voor de periode 2016-2021 samen met onze gebiedspartners uit. 😊

We zijn samen met onze gebiedspartners gestart met de uitvoering van de tweede fase van het KRW-programma 'Schoon en gezond water'.

Met de Provincie Noord-Holland, Hoogheemraadschap van Rijnland en Waterschap Amstel, Gooi en Vecht is consensus bereikt over verbreding van de samenwerking Bodem en Water naar de gehele provincie. De uitrol vindt plaats in 2017.

De doorontwikkeling en realisatie van het KRW-uitvoeringsprogramma voor de bloembollen is voortgezet. Het project 'Schoon Erf, Schone Sloot' wordt landelijk uitgerold. In 2016-2018 gaat het landelijk om 450 telers, waarvan 200 in ons gebied. De subsidieregeling voor agrariërs is opengesteld.

Foto: Droogrijmat 'Schoon erf, schone sloot'

In de planperiode 2016-2021 heeft HHNK een resultaatverplichting voor het oplossen van 26 vismigratieknelpunten (11 zelf en 15 in samenwerking met derden). In 2016 zijn zeven knelpunten opgelost, waarvan enkele in samenwerking met Rijkswaterstaat. De oplossing van diverse vismigratieknelpunten is in voorbereiding, waardoor de resultaatverplichting over de planperiode niet in gevaar komt.

We onderzoeken de effectiviteit van onze vismigratiemaatregelen. We onderzoeken of we door aanpassing van de Keur, standaardprofielen en leggerafmetingen beter kunnen sturen op de ecologische inrichting bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

We hebben zitting in de Visstandbeheercommissie Hollands Noorderkwartier en ondersteunen actief visstandbeheer.

In de planperiode 2016-2021 heeft HHNK een resultaatverplichting voor het aanleggen van 104 km natuurvriendelijke oevers (44 zelf, 40 samen met gemeenten en natuurbeheerders en 20 samen met de provincie). In 2016 hebben we 5 km natuurvriendelijke oevers aangelegd. Dit is minder dan geprognotiseerd. Belangrijkste oorzaken zijn het doorschuiven van de uitvoering van Waard-Nieuwland en het tijdelijk stilleggen van de herinrichting van een gebiedje in Schermerhorn (als gevolg van weerstand op het ontwerp door de Dorpsraad). Wel zijn enkele grote projecten in verkenning/ positie gebracht voor realisatie in 2017-2018 (Groeterpolder, Wieringermeer, verbindingzone Den Oever-Den Helder, uitrol via de samenwerking Bodem en Water). Daarmee kan het resultaat binnen de planperiode worden behaald.

Voor het effect Gezond Water is in 2016 een gastles ontwikkeld voor de leeftijd 8-14 jaar. Verder is in samenwerking met het Zaan Natuur & Milieu Centrum het educatieprogramma 'Water van de Zaan' ontwikkeld; er zijn 122 lessen voor basisschoolleerlingen van 10 t/m 12 jaar in de Zaanstreek verzorgd en er zijn (evenals dertig jaar geleden) waterkwaliteitsmetingen in de Zaan uitgevoerd. In totaal hebben hier ruim 4.100 leerlingen aan deelgenomen. De conclusie is dat de waterkwaliteit de afgelopen dertig jaar sterk is verbeterd.

HHNK en de provincie Noord-Holland hebben samen met Landschap Noord-Holland en vrijwilligers een gemeenschappelijke monitoring uitgevoerd naar het effect van de aanleg en het beheer van natuurvriendelijke oevers op de waterkwaliteit en biodiversiteit.

P21 We houden continu inzicht in de toestand van de waterkwaliteit om waar nodig bij te sturen en te prioriteren in het maatregelenpakket. 😊

Om in de informatiebehoefte over de waterkwaliteit te voorzien zijn meetprogramma's, scenario-studies en watersysteemmodellen opgesteld, ontwikkeld en uitgevoerd. De opgebouwde kennis hebben we vastgelegd in hoogwaardige kennis- en informatiesystemen. Deze basisinformatie voldeed aan de wettelijke kaders en was up-to-date en toegankelijk.

Voor de beoordeling van de waterkwaliteit hebben we de chemische kwaliteit (stikstof, fosfaat, chloride, metalen, bestrijdingsmiddelen) en de biologische kwaliteit (planten, kleine waterdieren, algen en vissen) gemeten. Tijdens het zwemseizoen hebben we ook de zwemwaterkwaliteit van de officiële zwemwaterlocaties bepaald en gerapporteerd aan provincie, rijk en EU.

Voor de KRW is onderzoek verricht om te kunnen komen tot haalbare doelen en daarbij horende maatregelen. We hebben diverse model- en scenariostudies uitgevoerd om de strategie te bepalen voor situaties met wateroverlast, watertekort en overstroming. Binnen deze modellen slagen we erin om meetgegevens en modelresultaten steeds verder te integreren voor een hogere betrouwbaarheid.

Zie voor de uitwerking van de bouwsteen 'Medicijnresten en hormoonstoffen' van het Waterprogramma P25.

5.2 Risico's Gezond Water

Dit effect heeft geen risico's met een risicoscore 9 en/of een maximaal financieel gevolg groter dan € 1 miljoen.

6. Schoon water

We streven naar een integrale afvalwaterketen die we optimaal beheren, samen met het drinkwaterbedrijf PWN en met de rioolbeherende gemeenten, 'als ware het één keten'. We verleggen het accent van 'afvalstof'-denken naar 'grondstof'-denken: een duurzame benadering van de afvalwaterketen.

6.1 Resultaat 1: Al het afvalwater wordt gezuiverd voordat het geloosd wordt op het oppervlaktewater en we streven naar terugwinnen van grondstoffen

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2016
Prestaties	2016	2016		
P22 Het afvalwater wordt getransporteerd naar de rwzi's. We streven naar vermindering van aanbod van afvalwater en in samenwerking met ketenpartners naar het optimaal benutten van de beschikbare capaciteit van persleidingen en rioolgemalen.	13,6	13,8	😊	<i>Assetmanagement is geïmplementeerd en gecertificeerd.</i>
P23 Het afvalwater wordt gezuiverd om vervuiling van het oppervlaktewater te voorkomen. Waar wenselijk en mogelijk worden grondstoffen (nutriënten, energie, water) hergebruikt.	37,3	36,3	😊	<i>Fijnzeef Beemster is gerealiseerd.</i>
P24 Het zuiveringsslib wordt minimaal tot en met 2020 verwerkt in de SDI. We streven daarbij naar maximale terugwinning van energie uit het zuiveringsslib.	11,7	11,9	😊	<i>Realisatie 2 energiefabrieken is gestart.</i>
P25 Op programmatische wijze werken we aan samenwerking met ketenpartners, terugdringen van te verwerken afvalwater, hergebruik van grondstoffen en optimalisatie van het beheer.	3,1	2,9	😬	<i>Realisatie van afvalwater-akkoorden (doel 100% = 30 in 2017) loopt achter op de jaarplanning. Thans zijn er 15 gerealiseerd.</i>
P26 Onvoorzien Schoon water	-	-		
Afrondingsverschil		-0,2		
Totaal	65,7	64,7		

		Realisatie	Herziene begroting
Investeringsresultaat 1 <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>		2016	2016
P22 Het afvalwater wordt getransporteerd naar de rwzi's. We streven naar vermindering van aanbod van afvalwater en in samenwerking met ketenpartners naar het optimaal benutten van de beschikbare capaciteit van persleidingen en rioolgemalen.	Netto	3,3	5,9

		Realisatie	Herziene begroting
		2016	2016
Investerings resultaat 1 (bedragen x € 1 miljoen)			
P23 Het afvalwater wordt gezuiverd om vervuiling van het oppervlaktewater te voorkomen. Waar wenselijk en mogelijk worden grondstoffen (nutriënten, energie, water) hergebruikt.	Netto	5,3	5,1
P24 Het zuiverings-slib wordt minimaal tot en met 2020 verwerkt in de SDI. We streven daarbij naar maximale terugwinning van energie uit het zuiverings-slib.	Netto	2,5	1,4
Afrondingsverschil		-	0,1
Totaal netto		11,1	12,5

P22 Het afvalwater wordt getransporteerd naar de rwzi's. We streven naar vermindering van aanbod van afvalwater en in samenwerking met ketenpartners naar het optimaal benutten van de beschikbare capaciteit van persleidingen en rioolgemaal. 😊

We sturen op een constante, consistente aanvoerstream van afvalwater. Afspraken met gemeenten over het afkoppelen van regenwater leggen we vast in afvalwaterakkoorden (zie P25).

In 2016 hebben we met zeven gemeenten een onderzoek naar een verbeterd gescheiden stelsel (VGS) uitgevoerd.

We monitoren de rioolstelsels en onze eigen transportstelsels om de beschikbare capaciteit van rioolgemaal en persleidingen optimaal te benutten.

Er is een zeer succesvolle proef gedaan met het inspecteren van een persleiding door middel van een inspectierobot. Deze nieuw ontwikkelde techniek past in het streven naar assetmanagement en wordt in 2017 verder ontwikkeld.

Foto: Persleidinginspectie door inspectierobot

De investeringsuitgaven zijn lager dan begroot doordat een aantal werken doorschuift naar 2017. Dit gaat met name om het rioolgemaal Hoorn-Risdam (waarbij wij in overleg met de gemeente opnieuw om de tafel gaan met bewoners) en om het verleggen van de persleiding Oostzaan (als gevolg van weigering tot medewerking van een grondeigenaar).

P23 Het afvalwater wordt gezuiverd om vervuiling van het oppervlaktewater te voorkomen. Waar wenselijk en mogelijk worden grondstoffen (nutriënten, energie, water) hergebruikt. 😊

Op de vijftien rioolwaterzuiveringen (rwzi's) zuiveren we het afvalwater tot de voorgeschreven kwaliteit. Het effluent lozen we op het oppervlaktewater. Waar wenselijk en mogelijk hergebruiken we grondstoffen en energie door het toepassen van innovatieve technieken. De hogere kosten worden onder meer voor € 0,5 miljoen veroorzaakt door onvoorziene onderhoudswerkzaamheden op verschillende rwzi's. Daarnaast worden de € 0,5 miljoen hogere kapitaallasten veroorzaakt door een andere verdeling van kosten met het transport (P22).

Op de rwzi Beemster is een fijnzeefinstallatie in gebruik genomen. Daarmee winnen we uit het afvalwater cellulose terug. Hiervan kunnen bioplastics⁴ gemaakt worden.

De rwzi's Beverwijk en Zaandam-Oost worden omgebouwd tot energiefabriek. In Beverwijk is een proef gedaan met het terugwinnen van struviet (fosfaat) en hebben we de terugwinning van CO₂ voorbereid.

Door het verbruik te minimaliseren (energiemanagement) en maximaal energie terug te winnen in de sliblijn werken we toe naar een energieneutrale rwzi.

Foto: Fijnzeefinstallatie rwzi Beemster

---

⁴ Kunststoffen op basis van hernieuwbare grondstoffen die biologisch afbreekbaar zijn.

P24 Het zuiveringsslib wordt minimaal tot en met 2020 verwerkt in de SDI. We streven daarbij naar maximale terugwinning van energie uit het zuiveringsslib. 😊

Van de slibdrooginstallatie (SDI) zijn de gasturbine, de tandwielkast, de generator en beide slibbinnamepompen vervangen. Dit veroorzaakte in 2016 de hogere investeringsuitgaven, waarmee het bestuur heeft ingestemd in november 2015. We blijven binnen het totale krediet. De nieuwe pompen gaven aanvankelijk wat problemen, maar na aanpassingen lijken deze verholpen. Door het vervangen van de turbines is het energieverbruik gedaald. De SDI produceert elektriciteit en compenseert circa 40% van de kWh's die voor de waterketen nodig zijn. HVC en de daarin deelnemende waterschappen werken samen aan een onderzoek naar de toekomstige slibverwerking. Halverwege 2017 worden de resultaten verwacht. Deze zijn van belang voor de herijking van onze slibstrategie en de toekomst van de SDI.

P25 Op programmatische wijze werken we aan samenwerking met ketenpartners, terugdringen van te verwerken afvalwater, hergebruik van grondstoffen en optimalisatie van het beheer. 😊

Wij werken samen met onze partners in de waterketen, kennisinstututen, andere waterschappen en het bedrijfsleven om met innovatieve technieken en nieuwe werkwijzen duurzamer te werken en kosten te beheersen.

We beheren en onderhouden de installaties en bedrijfsmiddelen van de waterketen op basis van assetmanagement. De bedrijfsvoering van de waterketen is daarvoor gecertificeerd (ISO 55001). In 2016 zijn we gestart met de voorbereidingen van een centrale regiekamer voor besturing op afstand van de processystemen van zowel de waterketen als het watersysteem.

De afspraken uit het Bestuursakkoord Water 2011 zijn voor de vijf gemeentelijke samenwerkingsregio's in gezamenlijke plannen vastgelegd. De realisatie van de doelen (een besparing van € 30 miljoen voor de gehele waterketen, waarbij HHNK een besparing van € 10,6 miljoen moet realiseren) gaat niet vanzelf en vraagt veel aandacht; HHNK is hierin aanjager.

De afspraken gaan over kostenbesparing, kwaliteitsverbetering en reductie van de personele kwetsbaarheid. De doelstellingen voor kostenbesparing en kwaliteitsverbetering liggen op schema, die voor de personele kwetsbaarheid bij gemeenten nog niet.

We onderzoeken samen met RWS en PWN hoe belastend medicijnresten en hormoonstoffen zijn voor de kwaliteit van het oppervlaktewater. In West-Friesland onderzoeken we mogelijkheden om de hoeveelheid medicijnen die in het riool komt te reduceren. Op de rwzi Wervershoof onderzoeken we of we met nieuwe geavanceerde technieken de kwaliteit van het geloosde water kunnen verbeteren.

De landelijke werkgroep medicijnresten is gestart met de hotspot-analyse voor alle waterschappen. Deze analyse wordt medio 2017 afgerond.

Het sluiten van afvalwaterakkoorden (AWA's) blijft achter bij de planning. Het opstellen en ondertekenen van de AWA's is afhankelijk van de bereidheid van gemeenten. Tot nu toe is met 15 van de 30 gemeenten een akkoord gesloten en zijn er meerdere in voorbereiding. Duidelijk is dat de doelstelling niet in 2017 maar pas in 2020 gehaald kan worden. Deze prestatie is bijgesteld in het Meerjarenplan 2018-2021.

6.2 Risico's Schoon water

Status	Risicogebeurtenis	Risico-score	Max. Fin. Gevolg	Risico-categorie	Maatregelen
Ongewijzigd	De HVC doet een beroep op de garantstelling door HHNK voor de investeringen in de afvalverwerking.	2	€ 1.400.000	Politiek/ bestuurlijk	<ul style="list-style-type: none"> • Bestuurder neemt deel aan aandeelhoudersvergaderingen. • Daarnaast vindt periodiek ambtelijk overleg plaats, minimaal twee keer per jaar.
Ongewijzigd	Gedurende langere tijd niet meer kunnen verpompen van afvalwater.	4	€ 2.000.000	Operationeel	<ul style="list-style-type: none"> • Risicopuntenkaart opzetten • Noodcontracten met transporteur en aannemer • Werken op basis van assetmanagement • Uitvoeren inspectieprogramma • Noodstroomvoorziening in eigendom • Brandmeldinstallatie
Gewijzigd	Ontstaan van watervervuiling.	4	€ 8.500.000	Politiek/ bestuurlijk	<ul style="list-style-type: none"> • Calamiteitenorganisatie actief • Overzicht bedrijven opstellen die potentieel vervuild bluswater lozen op ons watersysteem bij brand en andere calamiteiten
Ongewijzigd	Lichamelijk letsel bij medewerkers en of derden tijdens het onderhoud/ reparatie van Individuele behandeling afvalwater (IBA's).	6	€ 2.000.000	Juridisch/ wettelijk	<ul style="list-style-type: none"> • De bewoners zijn geattendeerd op de onveiligheid van de IBA's door middel van een brief. Vervolgens zijn de installaties voorzien van waarschuwingsstickers. • De toekomst van het beheer en onderhoud van de IBA's wordt samen met de gemeenten onderzocht waarbij het veiligheidsaspect wordt meegenomen. Op termijn moet maatschappelijk gezien het beheer en onderhoud op een meer efficiënte en duurzame wijze geschieden.

7. Veilige (vaar)wegen

Het hoogheemraadschap heeft van oudsher in een deel van het werkgebied het wegenbeheer als neventaak. Met 1.400 kilometer beheren wij het meest omvangrijke wegennet van Noord-Holland. Het is de bedoeling de wegen over te dragen aan de gemeenten. De wegen binnen de bebouwde kom hebben daarbij prioriteit.

7.1 Resultaat 1: HHNK is op termijn geen wegbeheerder meer

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2016
Prestaties	2016	2016		
P27 In 2018 hebben we samen met onze partners een overdrachtsplan gemaakt.	0,1	0,2	😊	<i>In één gemeente is de overdracht in uitvoering. Twee andere projecten worden voorbereid. De pré-verkenning voor de algehele overdracht is grotendeels uitgevoerd.</i>
Totaal	0,1	0,2		

P27 In 2018 hebben we samen met onze partners een overdrachtsplan gemaakt. 😊

We volgen het collegeprogramma waarin is afgesproken dat de overdracht van de wegen de belangrijkste beleidsdoelstelling is. Na besluitvorming (volgend jaar) worden de contouren van de overdracht scherper en duidelijker ingevuld.

Rondom de wegenoverdracht zijn de meeste verkennende gesprekken (tussen HHNK en gemeenten) gevoerd. De pilot met de gemeente Alkmaar (140 km wegen in de voormalige gemeenten Schermer en Graft-De Rijk) is in uitvoering. We trachten een businesscase op te starten met de zeven West-Friese gemeenten (501 km wegen). We verwachten een voorstel van gemeente Oostzaan voor de afkoop van de wegentaak.

Deze prestatie is bijgesteld in het Meerjarenplan 2018-2021. In plaats van 2018 is het overdrachtsplan gereed in 2019. Zie ook de risico's veilige (vaar)wegen (7.4).

Foto: Wegenoverdracht

7.2 Resultaat 2: Onze wegen zijn verkeersveilig, berijdbaar, ingepast in het landschap en dragen bij aan de bereikbaarheid

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2016
Prestaties	2016	2016		
P28 Onze wegen zijn in stand gehouden en ingericht conform de doelstellingen uit het wegenbeleidsplan 2012-2017.	7,9	8,8	😊	<i>Het Wegenbeleidsplan 2018-2022 is voorbereid.</i>
P29 In 2017 hebben we de doelstellingen van het wegenbeleidsplan 2012-2017 vertaald in onze kaders en instrumentarium.	-	-	😊	<i>In overleg met de Provincie is een categoriseringsplan opgesteld.</i>
P30 In 2018 is het percentage 'onvoldoende' op onze klasse I wegen beneden de 8% en op onze klasse II wegen beneden de 20%.	9,1	8,7	😊	<i>Het programma Wegverharding is uitgevoerd op basis van afweging kwaliteit, kwetsbaarheid en kosten; We hebben gerapporteerd over de voortgang.</i>
Totaal	17,0	17,5		

		Realisatie	Herziene begroting
Investeringsresultaat 2 <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>		2016	2016
P28 Onze wegen zijn in stand gehouden en ingericht conform de doelstellingen uit het wegenbeleidsplan 2012-2017.	Netto	1,5	1,2

P28 Onze wegen zijn in stand gehouden en ingericht conform de doelstellingen uit het Wegenbeleidsplan 2012-2017. 😊

We beheren en onderhouden onze wegen op basis van assetmanagement (zie P05).

We hebben de evaluatie van het huidige wegenbeleidsplan uitgevoerd, als startpunt voor een nieuw Wegenbeleidsplan 2018-2022.

De exploitatie uitgaven zijn met name lager door een verschuiving van regulier onderhoud naar P30. De investeringsuitgaven zijn lager doordat drie kunstwerken in wegen voor € 1,5 miljoen doorschuiven naar 2017 door tegenvallers in de voorbereiding. Daar tegenover staat voor € 1,8 miljoen aan lagere inkomsten voor de Westfriese Omringdijk die al zijn verwerkt in 2015.

P29 In 2017 hebben we de doelstellingen van het wegenbeleidsplan 2012-2017 vertaald in onze kaders en instrumentarium. 😊

De doelstellingen uit het Wegenbeleidsplan 2012-2017 zijn vertaald naar onze kaders en instrumentarium. Verkeersveiligheid staat op de eerste plaats en gaat altijd vóór bereikbaarheid, berijdbaarheid en inpassing van de wegen in het landschap.

In 2016 hebben we samen met de provincie een verkenning gedaan om een netwerkvisie op het wegennet te ontwikkelen, maar dit idee is vervolgens losgelaten en beperkt tot een categoriseringsplan. Dit is in concept gereed.

P30 In 2018 is het percentage 'onvoldoende' op onze klasse I wegen beneden de 8% en op onze klasse II wegen beneden de 20%. 😊

Om de wegen aan gemeenten te kunnen overdragen richten we ons op het op orde brengen en houden van ons areaal. Dit doen we onder andere door uitvoering van het programma Wegverharding. Op dit programma is voor € 0,5 miljoen meer inzet gepleegd, een verschuiving vanuit het regulier onderhoud in P28.

In het kader van assetmanagement is een waardematrix ontwikkeld, waarvan veiligheid, bereikbaarheid en bereikbaarheid de belangrijkste pijlers zijn. Het veiligheidsaspect is verzaamd, door toename van het aantal elektrische fietsers. Het onderhoud is in 2016 gedifferentieerd (gebaseerd op een indeling in drie klassen) uitgevoerd. Het beheerregister Wegen is in 2016 bijna afgerond.

7.3 Resultaat 3: We voldoen aan de afspraken met de provincie rond vaarwegbeheer

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2016
Prestaties	2016	2016		
P31 We voldoen aan de afspraken met de provincie rond vaarwegbeheer.	5,6	6,0	😊	<i>Bediening van bruggen en sluizen; beheer en onderhoud objecten is uitgevoerd.</i>
P32 Onvoorzien Veilige (vaar)wegen	-	-		
Totaal	5,6	6,0		

P31 We voldoen aan de afspraken met de provincie rond vaarwegbeheer. 😊

We voeren het vaarwegbeheer uit conform de overeenkomst met de provincie. Waar mogelijk combineren we dit met onze eigen activiteiten in het watersysteem. In de overeenkomst is ook geregeld dat de provincie enkele watersysteembeheeractiviteiten meeneemt bij de uitvoering van haar eigen vaarwegbeheer.

Ten opzichte van de originele begroting zijn de kapitaallasten € 3,4 miljoen hoger, dit als gevolg van de tweede begrotingswijziging 2016 (16.107040) waarin de (im)materiële vaste activa zijn afgeboekt.

7.4 Risico's Veilige (vaar)wegen

Status	Risicogebeurtenis	Risico-score	Max. Fin. Gevolg	Risico-categorie	Maatregelen
Gewijzigd	Verkeersonveilige situatie omdat achterstallig onderhoud aan de wegen niet tijdig wordt ingelopen.	6	€ 1.500.000	Politiek/ bestuurlijk	<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek doen naar andere indeling wegen, categorieën om het onderhoud in kwaliteit te differentiëren (dit onderzoek is begin 2016 afgerond). Er volgt een nieuw beleidsvoorstel in Q4 2017 waarin de wegen in drie onderhoudsklassen zijn onderverdeeld. Nauwere samenwerking met de aannemers om inzicht en kennis te delen (gebeurt).
Gewijzigd	Wegen worden niet, vertraagd, gefragmenteerd of niet budgetneutraal overgedragen	9	€ 0	Politiek/ bestuurlijk	<ul style="list-style-type: none"> Bestuurlijk vastgesteld (financieel en inhoudelijk) kader. Multidisciplinaire, op de omgeving gerichte procesmatige aanpak met een sturingsmodel bestaande uit vertegenwoordigers van de relevante afdelingen en de omgeving.

Vervallen risico's ten opzichte van de jaarstukken 2015

Risico	Argumenten
Geen financiering voor kwaliteitsverhogende maatregelen ten behoeve van overdracht wegen en onvoldoende ambtelijke capaciteit om het proces te faciliteren.	Dit risico is opnieuw geformuleerd tot het hiervoor genoemde risico "Wegen worden niet, vertraagd, gefragmenteerd of niet budgetneutraal overgedragen".

8. Crisisbeheersing

Het is onze taak om een crisis te voorkomen. Wel moeten we voorbereid zijn voor als het toch een keer misgaat. Dat houdt in dat wij 24/7 adequaat kunnen acteren op (dreigende) calamiteiten bij alle effecten, van waterveiligheid tot veilige (vaar)wegen.

8.1 Resultaat 1: Bestrijden

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2016
Prestaties	2016	2016		
P33 Voor alle vijf de maatschappelijke effecten van HHNK hebben we crisisscenario's en bestrijdingsplannen uitgewerkt en is geoefend om de crisis te bestrijden.	1,4	1,5	😊	<i>Onze plannen zijn afgestemd met onze partners in de regionale veiligheidsnetwerken. De medewerkers van HHNK hebben geoefend en getraind.</i>
P34 Bij een crisis werken wij nauw samen met onze crisisbeheersingspartners.	0,1	0,1	😊	<i>Er is gezamenlijk met de partners een interregionaal coördinatieplan overstromingen opgesteld. Er is geoefend binnen de regionale veiligheidsnetwerken en er is onderzocht of gezamenlijk noodcommunicatiemiddelen kunnen worden aangeschaft.</i>
Totaal	1,5	1,6		

P33 Voor alle vijf de maatschappelijke effecten van HHNK hebben we crisisscenario's en bestrijdingsplannen uitgewerkt en is geoefend om de crisis te bestrijden. 😊

We hebben actuele draaiboeken voor scenario's van crisissituaties (bijvoorbeeld voor aanhoudende droogte of voor het stormseizoen). We stemmen in de regionale veiligheidsnetwerken plannen op elkaar af en oefenen samen met onze partners, zoals bij de grote oefening Waterwolf op en rond Marken, waaraan tientallen HHNK-medewerkers deelnamen.

Foto: Waterwolf crisisoefening

Functionarissen van de crisisbeheersingsorganisatie (CBO) zijn verder opgeleid. Ieder jaar wordt gestructureerd geoefend en getraind. De basis voor het gehele opleidingstraject ligt in een meerjarig plan, dat gericht is op een algehele professionalisering van onze CBO. Dit jaar is hierin een belangrijke kwaliteitsslag gemaakt, waarbij ook voldaan wordt aan de eisen die de zorgplicht stelt. De CBO is robuuster geworden doordat medewerkers nu uitwisselbaar zijn (geen eenling-functies meer), kennis en informatie beter wordt gedeeld en noodmaterialen en -materieel op orde zijn.

Een voorbeeld van crisisbestrijding is dat onze medewerkers een grote rol speelden bij de beperking van de verspreiding van de vogelgriep in ons beheergebied.

Foto: Opruimen dode vogels vanwege de vogelgriep

P34 Bij een crisis werken wij nauw samen met onze crisisbeheersingspartners. 😊

Met onze netwerkpartners (vier veiligheidsregio's, RWS, provincie Noord-Holland en de politie) hebben we een interregionaal coördinatieplan overstroming en evacuatie voor ons beheergebied opgesteld. In het eerste kwartaal van 2017 wordt het plan door de veiligheidsregio's bestuurlijk vastgesteld, wij nemen het voor kennisgeving aan. Op basis van risico's zijn in dit plan scenario's beschreven die tot doel hebben maatschappelijke ontwrichting te beperken en slachtoffers en economische schade te voorkomen.

We investeren samen met onze partners en de markt in de gezamenlijke ontwikkeling van software, zoals het modelleringsprogramma 3Di en Eagle Water, het crisismanagementsysteem voor netcentrisch werken om (water)informatie snel en op gevraagd niveau te kunnen delen. 3Di is ook succesvol ingezet bij de oefening Waterwolf.

We hebben deelgenomen aan diverse beurzen en evenementen op het gebied van crisisbeheersing, waaronder de beurs Purple Nectar van Defensie, waar we samen met Liander en marktpartijen de informatieronde hebben gepresenteerd.

Het in de begroting aangekondigde onderzoek om samen noodcommunicatiemiddelen aan te schaffen is uitgesteld omdat de beoogde partner zijn eigen plan heeft getrokken.

8.2 Resultaat 2: Voorkomen

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2016
Prestaties	2016	2016		
P35 We adviseren collega's en stakeholders over maatregelen die zij zelf kunnen treffen om een crisis te voorkomen.	-	-	☹	<i>Er zijn nog geen gebiedsuitwerkingen gerealiseerd.</i>
P36 We zetten in op het vergroten van het bewustzijn rond waterveiligheid en het vergroten van de zelfredzaamheid van burgers.	-	-	😊	<i>De jaarlijkse publiekscampagne is ontwikkeld en uitgevoerd.</i>
Totaal	-	-		

Voor dit resultaat is een beperkt aantal uren ingezet.

P35 We adviseren collega's en stakeholders over maatregelen die zij zelf kunnen treffen om een crisis te voorkomen. ☹

De in de begroting aangekondigde gebiedsuitwerkingen (een nadere uitwerking van het inter-regionale coördinatieplan overstroming en evacuatie) zijn nog niet gerealiseerd, doordat de omgeving een groter beroep op de beschikbare capaciteit heeft gedaan dan voorzien. Deze vertraging heeft geen invloed op het functioneren van onze CBO.

Wij hebben in het verslagjaar deelgenomen aan allerlei overlegplatforms, bijvoorbeeld de landelijke adviescommissie crisisbeheersing en het uitvoeringsprogramma crisisbeheersing van de waterschappen. Ons doel daarbij is bij te dragen aan de ontwikkeling van landelijk beleid, en kennis te brengen en te halen. Ook hebben we informatie geleverd aan nutsbedrijven in ons gebied, zodat zij hun eigen strategieën kunnen opstellen.

P36 We zetten in op het vergroten van het bewustzijn rond waterveiligheid en het vergroten van de zelfredzaamheid van burgers. 😊

De publiekscampagne om de bewustwording rond waterveiligheid en de zelfredzaamheid van burgers te vergroten is doorontwikkeld en uitgevoerd. We werkten hierbij nauw samen met diverse partners in ons gebied. Zie verder P43 in het effect Bestuur en Organisatie.

8.3 Risico's Crisisbeheersing

Dit effect heeft geen risico's met een risicoscore 9 en/of een maximaal financieel gevolg groter dan € 1 miljoen.

9. Bestuur en Organisatie

Het effect Bestuur en Organisatie beschrijft hoe we op maatschappelijk verantwoorde wijze onze doelen willen bereiken en onze taken willen uitvoeren. De ontwikkeling van een taakgerichte naar een effectgerichte organisatie gaat de komende jaren verder. We streven naar een kostenbewust waterschap met een gezonde financiële positie, nu en in de toekomst. De primaire taakinvoering komt vaker in netwerken en door samenwerking tot stand. Daarom blijven we ons ontwikkelen, van omgevingsbewust naar omgevingsgericht gedrag.

9.1 Resultaat 1: Een democratisch gekozen bestuur dat op verantwoorde wijze belasting heft en rekenschap over het gevoerde beleid aflegt

Exploitatie <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2016
Prestaties	2016	2016		
P37 Het bestuur wordt van betrouwbare informatie voorzien om in het politieke proces gedragen besluiten te kunnen nemen. De tevredenheid van het bestuur over de ondersteuning kent minimaal het rapportcijfer 7. We organiseren de verkiezingen 2019 adequaat.	2,1	2,2	😊	<i>Het Reglement van Orde is vernieuwd.</i>
P38 We leggen waterschapsbelasting efficiënt en tijdig op en in 2017 liggen de perceptiekosten onder het landelijk gemiddelde.	7,8	8,0	😊	<i>Kwijtscheldingsnorm voor AOW'ers is verruimd. Combi-aanslag voor burgers die tevens eigenaar van een woning zijn is gerealiseerd.</i>
P39 De financiële boekhouding is juist, tijdig, volledig en rechtmatig; ieder jaar ontvangen we een goedkeurende controleverklaring.	3,6	3,9	😐	<i>Om te voldoen aan de eisen van de Wet modernisering vennootschapsbelastingplicht zijn voorbereidingen getroffen, maar de administratie is er nog niet op ingericht.</i>
P40 We hebben financieel beleid dat de continuïteit waarborgt.	9,4	7,9	😊	<i>Herzien activeringsbeleid is toegepast en de balans is verkort.</i>
P41 Waterschapsbelastingen	-218,1	-218,2		
Afrondingsverschil	-	0,1		
Totaal	-195,2	-196,1		

		Realisatie	Herziene begroting
Investerings resultaat 1 <i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>		2016	2016
P39 De financiële boekhouding is juist, tijdig, volledig en rechtmatig; ieder jaar ontvangen we een goedkeurende controleverklaring.	Netto	1,4	1,1

Pagina 53 Datum 18 april 2017 Registratienummer 17.18840

P37 Het bestuur wordt van betrouwbare informatie voorzien om in het politieke proces gedragen besluiten te kunnen nemen. De tevredenheid van het bestuur over de ondersteuning kent minimaal het rapportcijfer 7.

We organiseren de verkiezingen 2019 adequaat. 😊

Het CHI heeft het advies 'Eigentijds besturen' van de ad-hoc Commissie bestuurlijke zaken vastgesteld. Het bevat aanbevelingen en maatregelen om het debat in het algemeen bestuur te vergroten. Het advies is uitgewerkt in vijf reglementen, verordeningen en codes. De voorzitters van de commissies van advies zijn verkiesbaar geworden voor een periode van twee jaar. Een andere in het oog springende maatregel is de uitbreiding van de fracties met steun-fractieleden.. Een onderzoek naar de mogelijkheden om de vergaderingen van het CHI te registreren en te ontsluiten met videogeregistratie heeft in 2016 niet geleid tot realisatie.

Het algemeen bestuur heeft in 2016 een initiatiefvoorstel van de fractie van de Kamer van Koophandel vastgesteld tot invoering van een Waterinnovatiefonds, dat in 2017 operationeel wordt.

De tevredenheid van het bestuur is in 2016 niet gemeten. In 2015 was het waarderingscijfer een 7,7.

P38 We leggen waterschapsbelasting efficiënt en tijdig op en in 2017 liggen de perceptiekosten⁵ onder het landelijk gemiddelde. 😊

De nieuwe Kwijtscheldingsverordening, waarin de kwijtscheldingsnorm voor AOW'ers is verruimd, is van kracht. In april en mei zijn de waterschapsbelastingen voor burgers, die tevens eigenaar zijn van een woning, voor de eerste keer gecombineerd op één aanslagbiljet uitgebracht. Dit is foutloos verlopen en heeft door effectieve informatie op bijsluiter en website niet geleid tot veel opmerkingen. De perceptiekosten bedragen 3,8% en liggen daarbij onder het landelijk gemiddelde van 4,1%⁶.

Toelichting aanslag waterschapsbelasting

- Dit is het jaar waarvoor waterschapsbelasting wordt geheven.
- Indien u niet wilt betalen, kan u bezwaar indienen.
- Wie al 2 delen wil betalen, betaalt minimaal de helft van het aanslagbedrag voor deze eerste vervaldag.
- Het totaal te betalen bedrag moet vóór deze datum betaald zijn. Zorg voor voldoende saldo als u via automatische incasso betaalt. Is er niet betaald of is de incasso mislukt, dan volgt een aanslag.
- Dit is uw nummer waarmee u bij ons in de belastingadministratie bent ingeregistreerd.
- Vermeld bij contact met HIRAK dit verordeningnummer, zodat we weten om welke aanslag waterschapsbelasting het gaat.
- Hiervoor staan de verschillende heffingen. Waterschapsheffing is voor onderhoud aan duinen, dijken, gemalen, stuwen, sluisen en sloten. Zuiveringsheffing is voor zwanengetuilen van afvalwater en wegverfijning is voor onderhoud aan paddeveegen, felpaden, wandelpaden en boeren. De andere kosten worden water en wegheffing.
- Hiervoor staat het object waarop de belasting geheven wordt.
- Tijdig, als u op 1 januari eigenaar/bewoner bent, betaalt u wederom de belasting voor het hele jaar verschuldigd.
- Tijdig: deze belasting wordt betaald over een periode die u opdraait het jaar op dit adres ingeschreven bent.
- De hoogte van de heffing wordt bepaald met deze eenheid.
- Op HIRAK vindt u informatie over de tarieven.
- Dit bedrag betaalt u voor een heffing.
- Het gebruik van een eigen woning merken wij aan als woonruimte.
- HIRAK hanteert de gemeentelijke WOZ-waarde. Betaalen tegen deze waarde dient u in bij de gemeente.
- Zuiveringsheffing wordt berekend in vier verschillende tarieven. Huishouders van 2 of meer personen betalen 3 ve, alleenwonenden betalen 1 ve.
- Naast het standaardtarief van 100% hanteert HIRAK bij de waterschapsheffing de volgende tarieven:
  - 25% als u eigenaar bent van de woning en niet wordt betaald.
  - 200% als u eigenaar bent van een openbare weg.
  - 225% als u eigenaar bent van een buitenplaats gelegen openbare weg die niet wordt betaald.
- Als een dagbesteding van 30 april wordt de eerste termijn van € 473,26 ingeschreven rond 28 juni.

Afbeelding: De vernieuwde aanslag waterschapsbelasting

⁵ De kosten van heffing en invordering

⁶ Dit betreft de cijfers over 2015. Landelijke perceptiekosten zijn pas in september van het volgende jaar bekend.

P39 De financiële boekhouding is juist, tijdig, volledig en rechtmatig; ieder jaar ontvangen we een goedkeurende controleverklaring. 😊

Het jaarrekeningtraject 2015 is vlekkeloos verlopen en heeft geleid tot een goedkeurende controleverklaring van de accountant zonder bijzondere aandachtspunten.

Om te voldoen aan de eisen van de Wet modernisering vennootschapsbelastingplicht moet de administratie daarop worden ingericht. Door de complexe afstemming tussen de Belastingdienst en de Unie van Waterschappen is de daadwerkelijke implementatie in onze financiële administratie verschoven van juli 2016 naar 2017.

De investeringsuitgaven zijn hoger bij het programma Verbetering Financiële Systemen doordat projecten naar voren zijn gehaald om het programma begin 2017 af te ronden.

P40 We hebben financieel beleid dat de continuïteit waarborgt. 😊

Ons financieel beleid waarborgt de continuïteit. Het beleid is gericht op duurzame beheersing van de schuldenlast. De mogelijkheden voor inzet van bestemmingsreserves, zonder dat de schuldpositie stijgt, zijn verkend en waar realiseerbaar doorgevoerd in nieuw financieel beleid en in het afboeken van immateriële vaste activa. De exploitatiekosten zijn hoger door lagere baten van interne doorbelasting van de rente. Dit is onderdeel van de kapitaallasten en levert een voordeel in de andere effecten. HHNK-breed is dit neutraal.

Ten opzichte van de originele begroting zijn de kapitaallasten € 2,4 miljoen lager. Dit als gevolg van de eerste begrotingswijziging 2016 (16.19849) waarin de externe rentelasten zijn verlaagd als gevolg van de herziening van de leningenportefeuille

9.2 Resultaat 2: Een organisatie die omgevingsgericht handelt en rekening houdt met maatschappelijke belangen

Exploitatie (bedragen x € 1 miljoen)	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2016
Prestaties	2016	2016		
P42 We krijgen in 2016 een reputatiecijfer 7 van burgers en partners/ belanghebbenden.	1,9	0,9	😊	1-meting (na de 0-meting in 2015) is nog niet uitgevoerd.
P43 We acteren op relevante ontwikkelingen in onze omgeving en oefenen daar invloed op uit.	0,7	0,8	😊	Bouwstenen van het Waterprogramma zijn uitgewerkt. Externe communicatie is gericht op vergroten waterbewustzijn.
P44 We stimuleren innovatie in alle segmenten van de organisatie met het iD!-programma.	0,5	0,4	😊	Milieu- en energieplan is geactualiseerd. Pilot 'watersysteem als elektriciteitsbuffer' is vervolgd.
P45 We nemen verantwoordelijkheid voor ons cultuurhistorisch erfgoed.	0,3	0,3	😊	Plan beheer en behoud cultuurhistorisch erfgoed is gereed maar nog niet bestuurlijk vastgesteld.
P46 We houden ons aan de gedragsregels voor de overheid.	2,1	2,4	😊	-

Exploitatie (bedragen x € 1 miljoen)	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2016
Prestaties	2016	2016		
P47 We verlenen ontheffingen, vergunningen en voeren de handhavingstaak uit om onze doelen te bereiken. De Keur wordt in 2017 herzien. ⁷	4,8	5,1	☺	<i>Vorbereiding nieuwe Keur is uitgesteld in verband met uitstel invoering Omgevingswet van 2017 naar 2019.</i>
Afrondingsverschil	-	0,2		
Totaal	10,3	10,1		

			Realisatie	Herziene begroting
Investerings resultaat 2 (bedragen x € 1 miljoen)			2016	2016
P42 We krijgen in 2016 een reputatiecijfer 7 van burgers en partners/ belanghebbenden.	Netto		0,1	-

P42 We krijgen in 2016 een reputatiecijfer 7 van burgers en partners/belanghebbenden. ☺

In de MVO-visie is de doelstelling dat inwoners en stakeholders HHNK in 2016 met een 7,0 waarderen voor maatschappelijke betrokkenheid en een 6,0 voor openheid. Besloten is om de onderzoeken in 2017 uit te voeren zodat we de waardering over onze inspanningen over heel 2016 mee kunnen nemen.

Vanuit de gedachte 'operatie = reputatie' zetten we permanent in op een ter zake doende en passende project- en procescommunicatie. We maken onderscheid tussen complexe en eenvoudige projecten. In het laatste geval gaat het om repeterende werkzaamheden zoals maaien. Hiervoor zijn samen met de projectleiders/beheerders toolkits ontworpen.

Bij het opstellen van de begroting zijn we er van uit gegaan dat alleen onze communicatie-medewerkers de uren verantwoordden op deze prestatie. In de werkelijkheid blijkt dat medewerkers uit de hele organisatie, wanneer ze deelnemen aan communicatieprojecten, hier tijd op verantwoordden. Er is sprake van een verschuiving tussen prestaties, dit effect is HHNK-breed neutraal.

Het Klant Contact Centrum is bezig met een upgrade. Naast de verbreding van communicatiekanalen (social media en live chat) is afgelopen jaar ook geïnvesteerd in betere bereikbaarheid. Er is een traject ingezet om de kwaliteit van het eerstelijns contact met de burger te verbeteren, onder andere door een intensievere samenwerking met specialistische afdelingen (taakafdelingen, Belastingen, Vergunningen etc.) en de inrichting van ondersteunende systemen.

P43 We acteren op relevante ontwikkelingen in onze omgeving en oefenen daar invloed op uit. 😊

Onze externe communicatie is gericht op het vergroten van het waterbewustzijn van de burger, het versterken van ons imago en het vergroten van onze naam- en taakbekendheid.

De publiekscampagnes van 2016 stonden in het teken van Veilig, Schoon en Voldoende. De veiligheid kwam aan bod bij de herdenking van de watersnood van 1916, de Watersnoodstraat in het Zuiderzeemuseum en de crisisoefening Waterwolf. Schoon water kwam aan de orde bij de

⁷ In het MJP 2017-2020 is het jaartal 2017 aangepast naar 2019.

campagnes Was op Maat en Stop Plastic (gericht op studenten, met Olympisch kampioen Dorian van Rijsselberghe). En Voldoende water kwam aan bod met de campagne Watervriendelijke tuin (met tv-presentator Lodewijk Hoekstra).

Daarnaast is stevig ingezet op educatie door middel van gastlessen over alle effecten, het project waterkwaliteit in de Zaan (zie P20), herijking van de tentoonstelling en jaarrond openstelling van Zand tegen Zee, de samenwerking met de Hoep en nog wat kleinere musea en organisaties.

Waar mogelijk is aangehaakt bij actualiteiten zoals de tv-serie 'Als de Dijken breken'.

Uit de in 2016 uitgevoerde metingen over het waterbewustzijn, het educatieonderzoek en de cijfers en onderzoeken van het Zuiderzeemuseum blijkt dat het waterbewustzijn op alle fronten is toegenomen.

Op het gebied van de interne communicatie mag de komst van een nieuw intranet niet onvermeld blijven.

Foto: Watersnoodstraat Zuiderzeemuseum

P44 We stimuleren innovatie in alle segmenten van de organisatie met het iD!-programma. 😊

Wij zijn continu op zoek naar maatschappelijke meerwaarde door schoner en goedkoper water-beheer. Het klimaat en energieprogramma is op gesteld om invulling te geven aan de ambities uit MJA⁸3, het Klimaatakkoord en het SER⁹-energieakkoord. Het programma Innovatie en Duurzaamheid draagt bij aan dit plan en is gericht op cultuurverandering van onderaf.

---

⁸ Meerjarenaafsprake energie-efficiency

⁹ Sociaal-Economische Raad

In 2016 hebben we een loket voor marktpartijen geopend om innovatieve ideeën en toepassingen in te dienen. Het enthousiasme is groot. Er zijn tot op heden 16 ideeën ingediend. De kansrijkste ideeën worden verder uitgewerkt.

De pilot in de Schermer met de inzet van het watersysteem als elektriciteitsbuffer heeft in 2016 een vervolg gekregen in andere polders (zie P11). Deze innovatieve manier van peilbeheer is duurzamer en goedkoper en wordt gefaseerd uitgerold.

Samen met PWN vormen we een team in de 3D Makerszone. We willen de mogelijkheden van 3D-printing verkennen, de samenwerking met PWN en andere (nieuwe) partners versterken en proactief omgaan met nieuwe trends en ontwikkelingen.

Op het gebied van MVO/duurzaamheid hebben we een Low Car Diet georganiseerd, LED-verlichting op het hoofdkantoor geplaatst, zes CNG¹⁰ auto's aangeschaft, verf op basis van lijnzaadolie gebruikt, elf extra elektrische parkeerplaatsen gerealiseerd en de ontwikkeling van vervoersbeleid gestart.

P45 We nemen verantwoordelijkheid voor ons cultuurhistorisch erfgoed. 😊

We maken een visie waarin staat beschreven hoe we ons cultuurhistorisch erfgoed het beste

kunnen behouden en kunnen inzetten om het waterbewustzijn te vergroten. Dit is bij uitstek een project/proces waar we samen (bestuur, organisatie, stakeholders en inwoners) op zoek willen gaan naar de meerwaarde voor ons gebied. Besluitvorming door het CHI vindt plaats in 2017.

Hoogtepunten in 2016 waren onder andere het herontdekte schilderij van Il Guercino op de Open Monumentendag welke goed bezocht is door inwoners, de Cirkel van Dou en een thema-avond met het CHI.

P46 We houden ons aan de gedragsregels voor de overheid. 😊

We hebben de wet- en regelgeving zodanig vertaald en toegepast dat de organisatie heeft kunnen handelen zoals je van een overheidsinstelling mag verwachten.

Foto: Schilderij van Il Guercino David & Goliath

¹⁰ Compressed natural gas (groen gas)

P47 We verlenen ontheffingen, vergunningen en voeren de handhavingstaak uit om onze doelen te bereiken. De Keur wordt in 2017 herzien. 😊

De inwerkingtreding van de Omgevingswet is vertraagd en verschoven naar 2019. Het doel van deze wet is minder regels, meer bestuurlijke afwegingsruimte en snellere procedures. De implementatie van de Omgevingswet heeft grote invloed op hoe we ons werk uitvoeren. De Keur moet hierop afgestemd worden. Zodoende worden de processen aan elkaar gekoppeld. Bij het in werking treden van de Omgevingswet wordt ook de nieuwe Keur van kracht, dus in 2019 in plaats van 2017.

Het benodigde proces is reeds in gang gezet en we werken tot die tijd al zoveel mogelijk in de lijn van de Omgevingswet. We gaan steeds meer over op risico- en effectgerichte vergunningverlening en handhaving, waarbij we inzetten op communicatie, bewustwording en gedragsverandering.

9.3 Resultaat 3: Een vooruitstrevende ambtelijke organisatie die efficiënt en effectief functioneert

Exploitatie (bedragen x € 1 miljoen)	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2016
Prestaties	2016	2016		
P48 De directie stuurt aan op continue ontwikkeling naar een toonaangevende organisatie die tot de top in Nederland behoort.	0,9	1,0	😊	<i>Gestart met ontwikkelen visie op dienstverlening. Bijgedragen aan projecten Wereld Waternet.</i>
P49 De planning- en controlcyclus is in 2017 ingericht op een effectgerichte sturing van de organisatie.	1,2	1,6	😊	<i>Gestart met verkenning integratie Waterprogramma en meerjarenplan. Transitie van 'norm'- naar 'effect'-denken is verder uitgewerkt.</i>
P50 De organisatie is in control en afspraken worden nagekomen.	1,0	0,8	😊	<i>Auditprogramma is uitgevoerd. Aanbevelingen accountant en rekenkamercommissie zijn opgevolgd.</i>
P51 Wij hebben in 2018 ten opzichte van 2012 een efficiencybesparing van 5% op de personeelskosten behaald en de formatie afgebouwd tot 790 fte.	3,3	4,2	😊	<i>Efficiencybesparing van 3% is gerealiseerd. Formatie is afgenomen tot 815 fte (in begroting 821).</i>
P52 Uit tweejaarlijks onderzoek blijkt dat we betrokken medewerkers hebben. Wij scoren in 2016 met het medewerkersonderzoek op het onderdeel 'beste werkgever' minimaal een 7,0.	1,4	0,9	😊	<i>Het medewerkersonderzoek is uitgevoerd met een 7,4 als cijfer.</i>
P53 Informatievoorziening en automatisering ondersteunen de organisatie adequaat. De doelen van het informatie-beleidsplan zijn in 2018 behaald.	11,6	13,1	😊	<i>Digitale loket is operationeel.</i>

Exploitatie (bedragen x € 1 miljoen)	Realisatie	Herziene begroting		Jaarschijf 2016
Prestaties	2016	2016		
P54 Wij vertalen de inkoop- en aanbestedingsregels zodanig dat de eigen organisatie én de markt zo optimaal mogelijk worden gefaciliteerd.	0,7	0,8	😊	<i>Gewijzigd inkoop- en aanbestedingsbeleid is vastgesteld door het CHI (16.592304).</i>
P55 De organisatie is zo optimaal mogelijk gehuisvest en facilitair ondersteund. Door centrale aansturing is in 2017 een besparing gerealiseerd van 5%.	9,8	9,8	😊	<i>Het beheer van ons niet-reglementair vastgoed is gecentraliseerd. Plan van aanpak over de optimalisatie op basis van assetmanagement en meerjarige onderhoudsplannen is nog niet gereed.</i>
P56 Personeelslasten (eigen personeel)	56,6	57,4		
P57 (Dekking) Overhead en personeelslasten	-99,3	-103,6		
P58 Onvoorzien Bestuur en organisatie	-	0,2		
P59 Algemene reserve	2,5	2,5		
Afrondingsverschil	-0,2	-		
Totaal	-10,5	-11,3		

		Realisatie	Herziene begroting
Investerings resultaat 3 (bedragen x € 1 miljoen)		2016	2016
P53 Informatievoorziening en automatisering ondersteunen de organisatie adequaat. De doelen van het informatie-beleidsplan zijn in 2018 behaald.	Netto	1,0	1,4

P48 De directie stuurt aan op continue ontwikkeling naar een toonaangevende organisatie die tot de top in Nederland behoort. 😊

We willen een professionele en resultaatgerichte organisatie zijn, met een effectieve en doelmatige bedrijfsvoering. De speerpunten van de directie (positionering, van norm- naar effectsturing, innovatie en communicatie) hebben op verschillende wijze aandacht gekregen in personeels-bijeenkomsten.

In 2016 is gestart met de ontwikkeling van een visie op dienstverlening.

Het stimuleren van innovatie (zie ook P44) heeft ook in 2016 vruchten afgeworpen. In drie categorieën hebben we de Waterinnovatieprijs gewonnen, voor Voldoende Water met het project 'Achteroever Wieringermeer', voor Waterbewustzijn, als partner van Waternet, met 'Battle of the Beach' en de publieksprijs met 'Zandsproeien bij dijkverbetering Nauernasche Vaart'. Ook zijn we, samen met partners, genomineerd voor de Infratech innovatieprijs voor gladheidsbestrijding met 'Strooien met sap uit bermgras, de toekomst'.

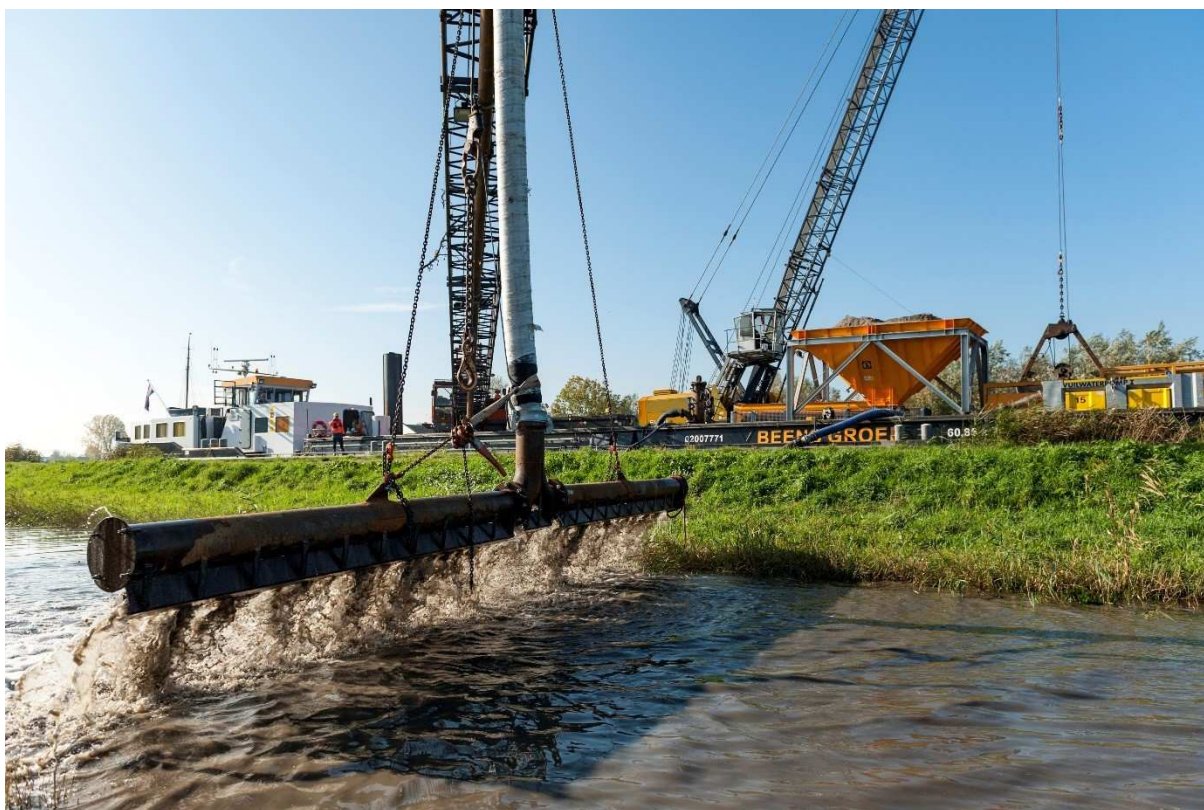

Foto: Zandsproeien bij dijkverbetering Nauernasche Vaart (Foto door Beens Dredging BV)

Internationale samenwerking

Om onze kennis en ervaring internationaal in te zetten is een samenwerking aangegaan met Wereld Waternet, een initiatief van AGV en Waternet. Enkele medewerkers hebben een bijdrage geleverd aan internationale projecten in focuslanden van de Unie van Waterschappen en onder de vlag van Dutch Water Authorities, in Mozambique ('Capacity Building for Operations of Secondary Urban Water Systems and Urban Sanitation Systems'), Zuid-Afrika ('Grey Water Containment Monwabisi Park') en Ethiopië ('Water governance program Abbay Basin Authority & Rift Valley Lake Authority').

Buitenlands bezoek

In 2016 zijn diverse buitenlandse delegaties bij ons op bezoek geweest. Het betreft onder andere een bezoek van een Engelse delegatie aan de Hondsbossche Duinen, een bezoek van een Engelse en Amerikaanse delegatie gedurende de oefening Waterwolf op Marken, het bezoek van een Chinese delegatie aan het Park van Luna en het bezoek van een Boliviaanse delegatie aan de RWZI en de slibdroger in Beverwijk.

Kring van Zeewerende Ingenieurs

Het voorzitterschap van de Kring van Zeewerende Ingenieurs ligt sinds 2014 bij HHNK. De Kring van Zeewerende Ingenieurs is een internationaal gezelschap van zo'n 80 ingenieurs van waterschappen, RWS, ingenieursbureaus en kennisinstituten uit landen van rondom de Noordzee, Waddenzee en Baltische Zee. Doel is kennis met elkaar delen. Naast diverse webinars is in september het jaarlijkse driedaagse congres georganiseerd in het Verenigd Koninkrijk. Vier HHNK-ers hebben deelgenomen aan dit congres.

P49 De planning- en controlcyclus is in 2017 ingericht op een effectgerichte sturing van de organisatie. 😊

In 2016 is verkend hoe de huidige P&C-cyclus verder kan worden geoptimaliseerd. Verschillende mogelijkheden zijn verkend, zoals de integratie van P&C producten.

Sturen op effect in plaats van op taak verstevigt de verbinding tussen onze maatschappelijke opdracht en de snel veranderende samenleving voor wie we die opdracht vervullen. Begrijpelijkheid, eenduidigheid en eenvoud van de effect-resultaat-prestatieomschrijvingen helpen in het maken van keuzes en dragen bij aan een grotere transparantie. De gehele P&C-cyclus en het financiële systeem worden hierop ingericht, waardoor processen en procedures beter worden gefaciliteerd.

P50 De organisatie is in control en afspraken worden nagekomen. 😊

Het is van belang dat we de doeltreffendheid en doelmatigheid van ons handelen kunnen aantonen. Audits en rekenkameronderzoeken zijn goede instrumenten om ons handelen te verbeteren en in control te zijn.

In 2016 zijn naast de reguliere interne controles (gericht op het vaststellen van de rechtmatigheid van de uitgaven) ook enkele audits gedaan op verzoek van afdelingen of directie.

In 2016 is het proces om te komen tot goede opvolging van de aanbevelingen van de accountant en de rekenkamercommissie (zie hoofdstuk 18) gestroomlijnd. Van de aanbevelingen van de accountant staan er nog twee open: de invoering van de vennootschapsbelasting (zie P39) en de relatie tussen risico's en weerstandscapaciteit.

P51 Wij hebben in 2018 ten opzichte van 2012 een efficiencybesparing van 5% op de personeelskosten behaald en de formatie afgebouwd tot 790 fte. 😊

Wij sturen strak op de realisatie van een efficiencybesparing van 5% op de personeelskosten ten opzichte van 2012 en de afbouw van de formatie tot 790 fte in 2018. We liggen op schema, maar we zien wel dat de grenzen bijna bereikt zijn.

Stevige ambities vanuit het bestuur en Den Haag stellen de ambtelijke organisatie voor grote opgaven. De complexiteit van zowel de context van het werk als het werk zelf nemen steeds verder toe. Nieuwe mogelijkheden die techniek ons biedt vragen eveneens om meer en andere capaciteit. Het inleveren van capaciteit begint in sommige delen van de organisatie te knellen. In andere delen is zelfs sprake van goed onderbouwde groei. HHNK zit als geheel niet ruim meer in het jasje. De komende twee jaar staat de doelstelling van 790 fte daarom onder druk. De lagere kosten betreffen inzet van eigen personeel en dit wordt deels veroorzaakt door vacatures. Daarnaast is er sprake van een verschuiving tussen prestaties, dit effect is HHNK-breed neutraal.

P52 Uit tweejaarlijks onderzoek blijkt dat we betrokken medewerkers hebben. Wij scoren in 2016 met het medewerkeronderzoek op het onderdeel 'beste werkgever' minimaal een 7,0. 😊

HHNK heeft de ambitie uitgesproken om continu te investeren in de betrokkenheid van de medewerkers. We mogen tevreden zijn. In het tweejaarlijkse medewerkeronderzoek scoort HHNK een 7,4 op het overkoepelende thema 'Werkplezier' en hetzelfde cijfer op het thema 'Beste Werkgever' (dit was in 2014 een 7,2).

De hogere exploitatiekosten betreffen de werkzaamheden van eigen personeel. De uren zijn bij het opstellen van de begroting krap ingeschat.

We vragen onder andere van medewerkers dat zij in netwerken en in goede interactie met onze ingelanden hun werk doen. Dat kunnen zij het beste als ze gelukkig zijn op hun op werk en het

Pagina
62

Datum
18 april 2017

Registratienummer
17.18840

liefste ook daarbuiten en als ze de ruimte krijgen om als professionals keuzes te maken. Daarom bieden we onze medewerkers ook kansen en ruimte voor ontwikkeling.

De afgelopen twee jaar zijn we begonnen met meer expliciet de verjonging van onze organisatie op te zoeken. Voor de komende jaren ligt daar een grote uitdaging. We zetten ook actief in op het maximaliseren en optimaliseren van de inzet van stagiair(e)s (in 2016 meer dan vijftig) en trainees.

Als grote werkgever nemen we bovendien maatregelen om mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te helpen.

P53 Informatievoorziening en automatisering ondersteunen de organisatie adequaat. De doelen van het informatiebeleidsplan zijn in 2018 behaald. 😊

Ons informatiebeleidsplan (IBP) heeft ten doel de integratie tussen gegevens en systemen te verbeteren. De realisatie van het IBP verloopt op hoofdlijnen volgens plan. Op punten wordt getemporeerd (zo wordt de invoering van zaakgericht werken afgestemd op de visie op dienstverlening en is de markt nog niet in staat een geïntegreerde oplossing te bieden voor mobiele applicaties), op andere punten is geïntensiveerd (realisatie digitaal loket, integratie systemen). Het programma is succesvol, de noodzakelijke verbinding in de informatievoorziening zowel in- als extern wordt gerealiseerd.

Het digitale loket is operationeel. We scoren 100% op de landelijke overheidstoets. Hierdoor zijn we goed op weg om de doelstelling te bereiken om in 2017 alle zaken met burgers en bedrijven digitaal te kunnen afhandelen. Belastingen, vergunningen, klantcontacten en bezwaarfuncties zijn via het digitale loket beschikbaar. Deze functies zijn vanuit het perspectief van de gebruiker ontwikkeld. De site met de betreffende informatie scoort ook op veiligheid als hoogste, mede door goede implementatie van DigiD (burgers) en eHerkenning (bedrijven).

Het IBP schept ook de randvoorwaarden voor het Verbeterprogramma Financiële Systemen, dat ten doel heeft de interne informatievoorziening efficiënter, effectiever en toekomstbestendig te maken. Het nieuwe onderdeel 'Van Inkoop tot Betaling' is operationeel. Ruim 300 medewerkers zijn opgeleid en werken met dit nieuwe systeem.

De ICT-voorzieningen zijn stabiel: vrijwel 100% beschikbaar, goede performance en er is geen inbreuk geconstateerd op de informatieveiligheid. De beschikbaarheid en veiligheid lijken vanzelfsprekend, maar zijn dat in de praktijk zeker niet.

De processen rondom archivering zijn in 2016 ISO-gecertificeerd.

De realisatie op de prestatie is € 1,5 miljoen lager dan de herziene begroting. Dit betreft voor € 1,1 miljoen aan interne werkzaamheden (uren) en is met name het gevolg van bovengenoemde temporensing, langdurig zieke medewerkers en vacatures. Verder hebben we € 0,4 miljoen ontvangen van KPN als korting over de afgelopen periode.

P54 Wij vertalen de inkoop- en aanbestedingsregels zodanig dat de eigen organisatie én de markt zo optimaal mogelijk worden gefaciliteerd. 😊

In het verslagjaar heeft de organisatie op rechtmatige en doelmatige wijze kunnen inkopen. Op één dossier is een inkooprechtmatigheid ontstaan door een onjuiste interpretatie van de contractvorm. Het beter inregelen van contractmanagement had dit kunnen voorkomen. Zie verder hoofdstuk 21.2.

Het CHI heeft in december 2016 het gewijzigde HHNK Inkoop- en aanbestedingsbeleid vastgesteld. Met dit herziene beleid, dat door alle waterschappen op uniforme wijze wordt toegepast, sluit de organisatie weer volledig aan op alle gewijzigde wet- en regelgeving. Daarnaast is de zogenoemde marktvisie opgesteld. Na besluitvorming (tweede kwartaal 2017) wordt deze geïmplementeerd en vertaald naar inkoopstrategieën.

P55 De organisatie is zo optimaal mogelijk gehuisvest en facilitair ondersteund. Door centrale aansturing is in 2017 een besparing gerealiseerd van 5%. 😊

Het beheer van ons niet-reglementaire vastgoed (= alle onroerende gebouwen, objecten en werken die geen directe bijdrage leveren aan de primaire waterschapstaken) is gecentraliseerd. De in 2014 beloofde besparing van 5% is behaald. De schouw van vastgoedobjecten & materieel in 2016 vormt een goede basis voor de meerjarige onderhoudsplannen. Daarbij zijn de werkprocessen in kaart gebracht als basis voor optimalisatie van het beheer en onderhoud.

Het plan van aanpak, waarin wordt uitgewerkt hoe door de centrale aansturing en regie, en beheer en onderhoud op basis van assetmanagement, een besparing kan worden gerealiseerd, is nog niet gereed.

Ten opzichte van de originele begroting zijn de kapitaallasten € 1,3 miljoen hoger, dit als gevolg van de derde begrotingswijziging 2016 (16.529787) waarin extra wordt afgeschreven op het voormalige kantoorpand te Hoorn.

Op basis van de aanbevelingen uit het medewerkeronderzoek zijn er diverse werkplekgerelateerde testen gedaan (vergader ruimte, belcel, bewegend werken, akoestische oplossingen werkplekken etc.). De uitkomst van deze testen wordt gebruikt in het plan voor het doorontwikkelen/herijken van het flexibele kantoorconcept.

P56 Personeelslasten (eigen personeel)

De lagere kosten komen door niet ingevulde formatieplaatsen (vacatures).

P57 (Dekking) Overhead en personeelslasten

Door vacatures zijn er minder productieve uren gemaakt en dit zorgt voor het verschil tussen de begroting en de realisatie. Op andere prestaties zijn de kosten van inzet van eigen medewerkers hierdoor lager. HHNK-breed is dit per saldo neutraal.

9.4 Risico's Bestuur en Organisatie

Status	Risicogebeurtenis	Risico-score	Max. Fin. Gevolg	Risico-categorie	Maatregelen
Gewijzigd	De werkelijke netto-belastingopbrengst wijkt meer dan 2% af t.o.v. de begroting of meer dan 1% ten opzichte van 2e kwartaalprognose.	4	€ 4.000.000	Operationeel	<ul style="list-style-type: none"> • Jaarlijkse analyse op trends; ontwikkeling maatstaven. • Maandelijks analyse (begroot-werkelijk) en prognose. • Externe bronnenbenadering in zowel begrotings- als jaarrekeningscyclus. • Administratieve Organisatie / Interne Beheersing op orde gebracht. Monitoren van uitvoering controles. • Maandelijkse aansluiting tussen belastingstelsel en financieel stelsel wordt gemaakt. • Procesbeschrijvingen worden periodiek geactualiseerd. • Binnen Belastingen wordt extra ingezet op de kadastrale verwerking.
Nieuw	De Rechtbank Overijssel heeft uitspraak gedaan in een bezwaar tegen de bepaling van de oppervlakte van 'openbaar verharde wegen'. De conclusie van de rechter is dat alleen het verharde deel van de weg meegenomen mag worden in de oppervlakte op de aanslag. Risico bestaat dat hogere rechter en eventueel Hoge Raad deze conclusie bevestigen.	6	€ 4.500.000	Juridisch / wettelijk	<ul style="list-style-type: none"> • Wij onderzoeken of het treffen van een voorziening voor het belastingjaar 2017 noodzakelijk is en zo ja, voor welk bedrag. • Op het moment dat er een onherroepelijke uitspraak ligt bestuurlijk te overwegen de tariefdifferentiatie voor wegen in de kostentoedelingsverordening aan te passen om daarmee het effect te compenseren.
Gewijzigd	We blijven hangen in de traditionele werkwijze van 'opleggen' en handelen niet in lijn met de dialoog die we met onze omgeving voeren	9	€ 1.000.000	Politiek / bestuurlijk	<ul style="list-style-type: none"> • Voorbeeldgedrag in proces waterprogramma • Uitdragen van gewenste werkwijze door het management • Agenderen gewenste werkwijze directie en management

Pagina
65

Datum
18 april 2017

Registratienummer
17.18840

Vervallen risico's ten opzichte van de jaarstukken 2015

Risico	Argumenten
Waterproef berekent naheffing btw door aan HHNK.	De belastingdienst heeft per brief (gedateerd 27 juli 2016) bevestigd dat zij akkoord gaat met de koepelvrijstelling van Waterproef. Daarmee is zowel naheffing als een eventuele boete niet meer aan de orde en kan dit risico vervallen.

Deel 2 - Verplichte paragrafen

Foto: Nauernasche Vaart-Oost

10. Ontwikkelingen in het begrotingsjaar 2016

De volgende ontwikkelingen hebben zich voorgedaan in 2016.

Activeringsbeleid

Het CHI heeft in juni 2015 het nieuwe activeringsbeleid vastgesteld, dat in 2016 ingaat. Als gevolg hiervan worden onder andere de personeelskosten op investeringen en bouwrente niet meer geactiveerd. Dit betekent dat deze kosten in de exploitatie worden verantwoord. Dit nieuwe beleid draagt bij aan het verlagen van de schuldpositie.

Uurtarieven

In 2015 zijn de uurtarieven van 2016 herzien. De tot en met 2015 gehanteerde uurtarieven zijn meer dan tien jaar geleden opgesteld. Door de nieuwe berekening zijn de tarieven in 2016 hoger dan in 2015. Dit is terug te zien in de kosten per maatschappelijk effect, maar voor de gehele organisatie is deze exercitie kostenneutraal.

CAO

In juli 2015 heeft de Unie van Waterschappen met de vakbonden FNV Overheid, CNV Overheid en CMHF¹¹ een cao-akkoord gesloten. Voor de personeelslasten in 2016 betekende dit een salarisverhoging van 1,5%.

Vennootschapsbelasting

Op landelijk niveau hebben afgelopen jaar diverse overleggen plaatsgevonden tussen de Unie van Waterschappen en de Belastingdienst om duidelijkheid te krijgen over de reikwijdte van de vennootschapsbelasting bij waterschappen.

Zolang er geen overeenstemming is tussen de Belastingdienst en de waterschappen over de werkwijze rondom de vennootschapsbelasting, blijft onzekerheid bestaan over de financiële consequenties voor HHNK. Een aangifte vennootschapsbelasting over het jaar 2016 is tot die tijd niet mogelijk. Op basis van de nu bekende informatie maken we een inschatting van onze fiscale positie.

Herstructurering

Begin 2016 is de vaste geldleningenportefeuille voor een bedrag van € 190 miljoen geherstructureerd. Hierbij zijn diverse geldleningen in looptijd verlengd en is de rente verlaagd.

Het resultaat hiervan is dat het renterisico¹² verlaagd is, zodat de ontwikkeling van de financieringslasten stabiel en voorspelbaarder wordt. Hiermee is een rentevoordeel bereikt van € 2,4 miljoen.

Afboeken (im)materiële vaste activa

In 2016 is onderzoek gedaan naar de (im)materiële vaste activa. Op grond van een wijziging van inzicht (schattingwijziging) was het niet reëel om een deel van de (im)materiële vaste activa geactiveerd op de balans te laten staan. Op basis van het onderzoek is € 13,0 miljoen aan (im)materiële vaste activa versneld afgeschreven. De versnelde afschrijvingen van de boekwaarden per 31 december 2016 zijn ten laste van de bestemmingsreserves geboekt.

---

¹¹ Centrale van Middelbare en Hogere Functionarissen

¹² Het renterisico is het risico dat HHNK in de toekomst geldleningen afsluit tegen een hogere rente waardoor de jaarlijkse rentekosten stijgen.

11. Incidentele baten en lasten 2016

Ieder boekjaar kent een veelheid aan incidentele baten en lasten. Daarom volgt hieronder een selectie van de belangrijkste baten en lasten (hoger dan € 1 miljoen).

Incidentele baten (bedragen x € 1 miljoen)

Effect	Omschrijving	Realisatie 2016
Bestuur en organisatie	<i>Herstructurering leningenportefeuille</i> In 2016 is de leningenportefeuille geherstructureerd, Het rentevoordeel dat dit heeft opgeleverd bedraagt € 2,4 miljoen inclusief overig rentevoordeel.	-2,4
Waterveiligheid, Veilige (vaar)wegen en Wateroverlast beperken	<i>Verkoop gronden</i> Er is voor € 2,6 miljoen aan grondverkoop gerealiseerd (€ 1,4 miljoen in Waterveiligheid, € 0,4 in Veilige (vaar)wegen en € 0,8 miljoen in Wateroverlast beperken).	-2,6
Schoon water	<i>Vrijval voorziening 'Amovering zuiveringstechnische werken'</i> Deze voorziening dient ter egalisering van de kosten van sloop van zuiveringstechnische werken. De voorziening wordt na 2016 niet langer aangehouden en daarmee valt het resterende bedrag van € 1,2 miljoen vrij.	-1,2
Waterveiligheid, Wateroverlast beperken, Watertekort voorkomen, Gezond water, Schoon water en Veilige (vaar)wegen	<i>Afwaardering (im)materiële vaste activa</i> In 2016 is een onderzoek gedaan naar de (im)materiële vaste activa. Hierbij is geconstateerd dat een deel moet worden afgeboekt. Dit zorgt in 2016 voor hogere lasten van € 13,0 miljoen, wat is gecompenseerd door een onttrekking uit de bestemmingsreserves conform 2 ^e begrotingswijziging.	-13,0

Incidentele lasten (bedragen x € 1 miljoen)

Effect	Omschrijving	Realisatie 2016
Bestuur en organisatie	<i>Afwaardering voormalig kantoorpand</i> Het voormalige kantoorpand in Hoorn is afgewaardeerd met € 1,3 miljoen.	1,3
Waterveiligheid, Wateroverlast beperken, Watertekort voorkomen, Gezond water, Schoon water en Veilige (vaar)wegen	<i>Afwaardering (im)materiële vaste activa</i> In 2016 is een onderzoek gedaan naar de (im)materiële vaste activa. Hierbij is geconstateerd dat een deel kan worden afgeboekt. Dit zorgt in 2016 voor hogere lasten van € 13,0 miljoen.	13,0
Waterveiligheid, Wateroverlast beperken, Watertekort voorkomen, Gezond water, Schoon water, Veilige (vaar)wegen en Bestuur en Organisatie	<i>1^e en 3^e begrotingswijziging</i> Zie hoofdstuk 21.2	2,7

12. Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen

Voor de stand en mutaties in de voorzieningen en een uitgebreide toelichting op de reserves en voorzieningen verwijzen we naar de toelichting op de balans; zie hoofdstuk 20.2.

13. Weerstandscapaciteit en risicomanagement

Algemene reserve

De weerstandscapaciteit geeft aan hoeveel financiële ruimte er nodig is om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat het beleid moet worden aangepast en/of doelstellingen niet kunnen worden gerealiseerd. Het streven is om de algemene reserve gelijk te houden aan de weerstandscapaciteit. De hoogte van de algemene reserve wordt bepaald aan de hand van een risicoanalyse.

Periodiek actualiseren we de risico's en rapporteren we over risico's met een risicofactor 9 en/of een maximaal financieel gevolg groter dan € 1 miljoen. Door de uitkomsten van de risicosimulatie (de kans dat een risicogebeurtenis zich daadwerkelijk voordoet gewogen met het financieel gevolg) te vermenigvuldigen met de risicofactor, wordt de weerstandscapaciteit berekend. Dit is het benodigde bedrag om de risico's af te dekken. De risicosimulatie heeft geleid tot een benodigde weerstandscapaciteit per ultimo 2016 van € 24,6 miljoen. Onze weerstandscapaciteit per 31 december 2016 van € 27,5 miljoen is daarmee toereikend.

Risicomanagement – doorontwikkeling

Dit jaar is een start gemaakt met de doorontwikkeling van risicomanagement om een integraal beeld over risico's te kunnen opbouwen. De tussentijdse resultaten zijn vastgelegd in het risicoregister. Dit proces wordt in 2017 afgerond.

Daarnaast heeft het CHI in november de 'Kadernota reserves en voorzieningen 2017' vastgesteld. Per 1 januari 2017 wordt de weerstandscapaciteit verhoogd door het toepassen van een weerstandsratio van 1,4 ('ruim voldoende') om tegenvallers op te vangen die niet kunnen worden gedekt uit de bestemmingsreserves voor tariefegalisatie.

Op basis van de inventarisatie van de risico's ultimo 2016 (€ 24,6 miljoen) zou, op basis van een risicofactor van 1,4, de hoogte van de algemene reserve uitkomen op € 34,4 miljoen. In de begroting 2017 is rekening gehouden met een stand van € 35,4 miljoen.

Risico's – het overzicht

De belangrijkste risico's per effect met een risicofactor 9 en/of een maximaal financieel gevolg groter dan € 1,0 miljoen zijn opgenomen in deel I van de jaarstukken.

14. Waterschapsbelastingen

We heffen vier soorten belasting:

- watersysteemheffing;
- wegenheffing;
- zuiveringsheffing;
- verontreinigingsheffing.

De watersysteemheffing wordt opgebracht door de ingezetenen van ons beheergebied en door eigenaren van huizen, bedrijven en grond. Bij de ingezetenen is onder meer de inwonerdichtheid van ons beheergebied bepalend voor het aandeel dat burgers in de kosten dragen. Het restant is ingedeeld in de categorieën eigenaren van gebouwd eigendom, eigenaren van ongebouwd eigendom en eigenaren van natuurterreinen. De verdeling vindt plaats volgens de kostentoedelingsverordening.

Ook de wegenheffing wordt opgebracht door ingezetenen en eigenaren. Het aandeel van de ingezetenen wordt bepaald door de kosten van de doorgaande wegen (en niet de wegen met erfontsluiting) en wordt opgebracht door burgers die wonen in de gemeenten waarin het hoogheemraadschap een taak heeft in het beheer en onderhoud van wegen. Het resterende deel van de wegenheffing wordt opgebracht door eigenaren van huizen, bedrijven en grond. Deze zijn ingedeeld in de categorieën eigenaren van gebouwd eigendom, eigenaren van ongebouwd eigendom en eigenaren van natuurterreinen. De verdeling vindt plaats volgens de kostentoedelingsverordening.

De zuiveringsheffing en verontreinigingsheffing worden geheven volgens het principe 'de vervuiler betaalt'.

Als een belastingplichtige niet in staat is om de aanslag waterschapsbelasting te betalen, kan hij kwijtschelding aanvragen. Bij de aanvraag en behandeling van kwijtscheldingsverzoeken werken wij samen met alle gemeenten boven het Noordzeekanaal.

De gerealiseerde belastingopbrengst kent een kleine afwijking ten opzichte van de herziene begroting.

Belastingopbrengst

Deze tabel geeft de opgelegde belastingaanslagen en -tarieven weer.

Belastingsoort	Verdeling	Realisatie 2016	Herziene begroting 2016
<i>Watersysteemheffing</i>			
Belastingjaar 2016 en ouder	Heffing	-124.145	-123.871
	Correctie posten ¹³	4.063	3.752
Totaal watersysteemheffing		-120.082	-120.119
<i>Zuiveringsheffing</i>			
Belastingjaar 2016 en ouder	Heffing	-88.735	-88.732
	Correctie posten	6.227	6.219
Totaal zuiveringsheffing		-82.508	-82.513
<i>Wegenheffing</i>			
Belastingjaar 2016 en ouder	Heffing	-15.178	-15.178
	Correctie posten	426	421
	Afrondingsverschil	-1	
Totaal wegenheffing		-14.753	-14.757
<i>Verontreinigingsheffing</i>			
Belastingjaar 2016 en ouder	Heffing	-750	-800
	Correctie posten	43	19
	Afrondingsverschil	-1	
Totaal verontreinigingsheffing		-708	-781
Totale belastingopbrengst		-218.051	-218.170

Belastingtarieven

Dit jaar zijn de aanslagen opgelegd op basis van onderstaande tarieven.

Categorie	Belastingeenheid	Tarief 2016
<i>Watersysteemheffing</i>		
Ingezetenen	WE ¹⁴	€ 97,44
Ongebouwd	Hectare	€ 102,44
Ongebouwd verharde openbare wegen	Hectare	€ 307,32
Ongebouwd buitendijks vrij-afstromend	Hectare	€ 25,61
Ongebouwd openbare wegen buitendijks vrij-afstromend	Hectare	€ 230,49
Gebouwd	EW ¹⁵	0,04958%
Gebouwd buitendijks vrij-afstromend	EW	0,01240%
Natuurterrein	Hectare	€ 4,64

¹³ Kwijtschelding, oninbaar en verminderings/vernietigingen

¹⁴ woningeenheid

¹⁵ economische waarde

Categorie	Belastingeenheid	Tarief 2016
<i>Verontreinigingsheffing</i> Woningen en bedrijven	VE's ¹⁶	€ 59,41
<i>Zuiveringsheffing</i> Ingezetenen en bedrijven	VE's	€ 59,41
<i>Wegenheffing</i> Ingezetenen	WE	€ 39,08
Ongebouwd	Hectare	€ 25,34
Gebouwd	EW	0,01245%
Natuurterrein	Hectare	€ 0,87

Het verloop van de bestemmingsreserves voor tariefegalisatie van onze verschillende taken is als volgt:

Bestemmingsreserves voor tariefegalisatie (bedragen x € 1 miljoen)	Stand 1 januari 2016 (na resultaat-bestemming)	Interne vermeerderingen	Interne verminderingen	Stand 31 december 2016 (voor verwerking voorstel)	Voorstel bestemming exploitatieresultaat 2016	Stand 31 december 2016 (na verwerking voorstel)
Watersysteembeheer	27,3	2,7	-16,1	13,9	1,3	15,2
Zuiveringsbeheer	14,7	12,4	-1,7	25,4	1,2	26,6
Wegenbeheer	2,7	1,8	-0,7	3,8	-0,1	3,7
afrondingsverschil	-	-	0,1	0,1	-	-
Totaal	44,7	16,9	-18,4	43,2	2,4	45,5

De interne vermeerderingen en verminderingen zijn conform begroting en de bijbehorende begrotingswijzigingen. Alle bestemmingsreserves vertonen na het bestemmen van het exploitatieresultaat een positief saldo. Het saldo van de bestemmingsreserves per 31 december 2016 bedraagt voor resultaat-bestemming € 43,2 miljoen. Voorgesteld wordt om € 2,4 miljoen toe te voegen aan de bestemmingsreserves.

¹⁶ vervuilingseenheid

15. Financiering

Algemeen

De uitgaven worden gefinancierd door een combinatie van belastinginkomsten, bijdragen van derden en leningen.

Investerings

We hebben in 2016 totaal € 55,0 miljoen uitgegeven aan investeringen (herziene begroting € 56,4 miljoen). Voor een aantal investeringen ontvingen we bijdragen van derden. Dit was in totaal € 23,9 miljoen (herziene begroting € 18,9 miljoen). Per saldo waren de netto-investeringen € 6,3 miljoen lager dan begroot. De afschrijvingen op de investeringen kwamen uit op € 40,7 miljoen¹⁷ (herziene begroting € 40,4 miljoen). Een overzicht met de investeringen per prestatie is opgenomen in bijlage 3 en een overzicht per activasoort is opgenomen in hoofdstuk 20.2.

We financieren onze investeringen met eigen vermogen (reserves) en vreemd vermogen (langlopende geldleningen). We hebben vijf geldleningen aangetrokken voor een totaalbedrag van € 50 miljoen. De werkelijke omslagrente is 2,1% (begroting 2,3%).

Wet financiering decentrale overheden (Wet fido)

De kasgeldlimiet geeft de grens aan tot welk bedrag decentrale overheden hun activiteiten met korte middelen mogen financieren. Voor waterschappen is die limiet bepaald op 23% van het begrotingstotaal (totale kosten). Elk kwartaal toetsen we de gemiddelde kortlopende schuld aan onze limiet van € 55,1 miljoen gemiddeld per kwartaal. Incidenteel is het toegestaan de limiet te overschrijden. In 2016 is binnen de kaders van de wetgeving de kasgeldlimiet in het eerste kwartaal overschreden conform besluitvorming van het algemeen bestuur. In de overige kwartalen is hier geen sprake van geweest.

Uitgangspunt voor het invoeren van een renterisiconorm is het streven naar spreiding van looptijden van langlopende geldleningen. Dit met het oog op een beperking van de renterisico's. Het bedrag aan aflossingen en renteherziening mogen in het betreffende jaar de renterisiconorm niet overschrijden. De renterisiconorm bedraagt 30% van het begrotingstotaal van 2016. De maximale herfinancieringsruimte (verplichte aflossing) voor 2016 was € 71,8 miljoen (30% van € 239,4 miljoen). In 2016 is € 40,0 miljoen afgelost, waarmee we voldoen aan de renterisiconorm.

Ontwikkelingen die van invloed zijn op de treasuryfunctie en het -beleid

De rentes voor zowel langlopende als kortlopende financieringsmiddelen bleven relatief laag. Net als vorig jaar was het renteverskil tussen deze financieringsvormen groot. Hierdoor bleef het aantrekkelijk om gebruik te maken van rekening-courantfaciliteiten, waarbij uiteraard rekening werd gehouden met de kasgeldlimiet. Om optimaal gebruik te kunnen maken van de lage rentestand op de rekening-courantfaciliteiten is gestuurd op een kortlopende schuld van € 55,1 miljoen. Door de onzekerheid in de inkomsten en uitgaven van het programma HWBP hebben wij in het eerste halfjaar een bedrag van € 50 miljoen langlopende leningen afgesloten, vervolgens hebben we aan het einde van het jaar gebruik gemaakt van schatkistbankieren doordat we eerder dan verwacht subsidies ontvingen.

---

¹⁷ Bestaande uit afschrijvingen + duurzame waardeverminderingen in de staat van activa in hoofdstuk 20.2.

In 2016 is de leningenportefeuille voor een bedrag van € 190 miljoen geherstructureerd. Hierbij zijn diverse leningen geherstructureerd waarmee de gemiddelde rente op deze leningen is verlaagd. Hiermee is een rentevoordeel bereikt van € 2,4 miljoen in 2016.

Financiële risico's

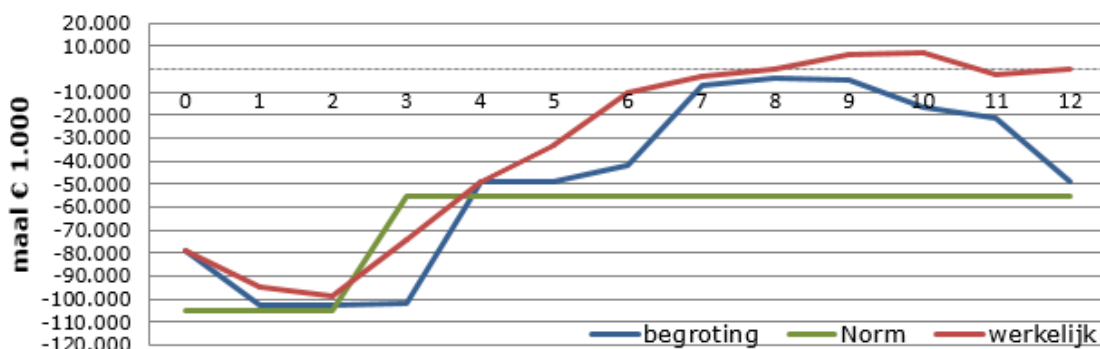
De volgende financiële risico's spelen een rol bij het beheer van de liquiditeiten: renterisico, kredietrisico, liquiditeitsrisico en valutarisico. Door het naleven van vastgesteld beleid en de ingerichte Planning- en Control-cyclus beheersen we de eerste drie risico's. Het laatstgenoemde risico is vrijwel nihil omdat zowel de inkomende als de uitgaande kasstromen in US-dollars worden afgerekend. Er bestaat een zeer geringe kans dat moet worden bijgestort op de garantstelling in het kader van de Cross Border Lease. Dit is het geval wanneer de euro-dollar koers 0,78¹⁸ of lager wordt. Gezien de huidige koers is de verwachting dat dit niet binnen 1 jaar zal plaatsvinden, daarom is dit niet als risico benoemd.

Liquiditeitsverloop en aangetrokken externe financieringsmiddelen

Door het verhogen van de limiet voor kort geld naar € 105 miljoen, is de behoefte aan lang geld in het eerste kwartaal voor een deel gefinancierd met kortgeld (rekening-courant). Dit komt tot uitdrukking in de grafiek hieronder.

In de herziene begroting is opgenomen dat we € 79 miljoen aan vaste geldleningen zouden aantrekken. Hiervan is € 50 miljoen aan vaste geldleningen aangetrokken, verdeeld over vijf geldleningen. Het verschil wordt veroorzaakt doordat subsidies van het programma HWBP eerder dan verwacht zijn ontvangen. Door de onzekerheden in de kasstromen van het programma HWBP is niet optimaal gebruik gemaakt van de kasgeldlimiet.

De onderstaande grafiek geeft het verloop van het saldo van de rekening-courant in 2016 per maand weer.

¹⁸ Bron: nl.Exchange-rates.org/history/USD/EUR/T

16. Verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaat- dan wel publiekrechtelijke organisatie waarin het hoogheemraadschap een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang verstaan we een zetel in het bestuur van een organisatie, of het hebben van stemrecht. Van een financieel belang is sprake wanneer we middelen ter beschikking hebben gesteld die niet verhaalbaar zijn in geval van faillissement, dan wel wanneer financiële problemen op ons kunnen worden verhaald.

Eind 2016 hebben wij net als vorig jaar een bestuurlijk en een financieel belang in elf organisaties.

In 2011 heeft het CHI de beleidsnota 'Verbonden Partijen' vastgesteld. In deze beleidsnota worden de visie en de beleidsvoornemens ten aanzien van verbonden partijen toegelicht.

De onderstaande tabel geeft de financiële waarde van de deelnemingen per einde verslagjaar weer.

Deelnemingen (bedragen x € 1)	Stand 31 december 2016
<i>Nederlandse Waterschapsbank</i>	
4.399 aandelen A van € 115,00	505.885
204 aandelen B van € 119,60 (€ 460 – 26% volgestort)	24.398
<i>Bank Nederlandse Gemeenten</i>	
17.355 aandelen van € 2,50	43.388
B.V. Baggerzorg (21,95%)	81.000
Uitwaterende Sluizen Lease I B.V.	18.151
NV HVC	318
Maatschap CBL ¹⁹	16.486
Totaal	689.626

Hieronder worden de verbonden partijen weergegeven. Het merendeel van de verbonden partijen heeft de jaarstukken over 2016 nog niet gereed, waardoor voor deze partijen in de tabel de cijfers van 2015 zijn opgenomen.

Naam van de verbonden partij	De Nederlandse Waterschapsbank (NWB)
Vestigingsplaats	Den Haag
Juridische vorm	Naamloze Vennootschap
Deelnemer vanuit HHNK	Dijkgraaf
Openbaar belang	De NWB levert diensten op het gebied van betalingsverkeer, electronic banking en consultancy en verstrekt ons lang- en kortlopende geldleningen. Door het houden van aandelen in de NWB zijn we verzekerd van een efficiënte en effectieve toegang tot geld en kapitaalmarkten.

¹⁹ Bij aanvang van de CBL-transacties zijn HHNK en de Owner Trustees een maatschap aangegaan. HHNK heeft een aantal zuiveringsinstallaties in eerste instantie in deze maatschap ingebracht tezamen met een lening en daarmee een 0,01%-belang in maatschap verkregen.

Eigen en Vreemd Vermogen	Balans (x € 1.000.000)	31-12-2015	31-12-2014
	Activa	91.314	88.249
	Eigen vermogen	1.399	1.303
	Vreemd vermogen	89.915	86.946
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder		
Financieel belang	4.399 aandelen A van € 115,00 204 aandelen B van € 119,60 (€ 460,00 – 26% volgestort) Totaal € 530.283		
Bijdrage of dividend	Het in 2016 ontvangen dividend over 2015 bedraagt € 0 vanwege bankafspraken in het kader van Basel III.		
Continu risico	Het risico beperkt zich tot het bedrag dat in de aandelen is geïnvesteerd. Tegenvallende dividenduitkering.		
Acuut risico	Geen		
Naam van de verbonden partij	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Juridische vorm	Naamloze Vennootschap		
Deelnemer vanuit HHNK	Dijkgraaf		
Openbaar belang	Kredietverlening aan decentrale overheden		
Eigen en Vreemd Vermogen	Balans (x € 1.000.000)	31-12-2015	31-12-2014
	Activa	149.511	153.505
	Eigen vermogen	3.739	3.582
	Vreemd vermogen	145.772	149.923
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder		
Financieel belang	17.355 aandelen van € 2,50; totaal € 43.388		
Bijdrage of dividend	In 2016 is € 17.702 dividend ontvangen.		
Continu risico	Het risico beperkt zich tot het bedrag dat geïnvesteerd is in de aandelen. Tegenvallende dividenduitkering.		
Acuut risico	Geen		
Naam van de verbonden partij	Het Waterschapshuis (HWH)		
Vestigingsplaats	Amersfoort		
Juridische vorm	Stichting Het Waterschapshuis is per 1 januari 2013 vervangen door de gemeenschappelijke regeling.		
Deelnemer vanuit HHNK	Hoogheemraad portefeuillehouder Middelen (AB-lid GR), secretaris-directeur (lid opdrachtgeverstafel gemeenschappelijke regeling), ambtenaren lid van begeleidingscommissies.		

Openbaar belang	De uitvoeringsorganisatie voor de 22 waterschappen op ICT-gebied, met als doel het bevorderen van samenwerking tussen de waterschappen op het gebied van ICT.		
Eigen en Vreemd Vermogen	Balans (x € 1.000)	31-12-2015	31-12-2014
	Activa	8.712	6.759
	Eigen vermogen	1.273	1.471
	Vreemd vermogen	7.438	5.288
Bestuurlijk belang	Evenredige vertegenwoordiging in het algemeen bestuur.		
Financieel belang	Het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling stichting Het Waterschapshuis (HWH) stelt de jaarlijkse begroting en de bijdragen van de waterschappen vast. Ieder college van een deelnemend waterschap wijst uit zijn midden een lid aan dat hem in het Algemeen Bestuur vertegenwoordigt. Het dagelijks bestuur HWH bestaat uit de voorzitter en vier andere door en uit het algemeen bestuur HWH aan te wijzen leden.		
Bijdrage of dividend	De bijdrage aan Het Waterschapshuis bedroeg in 2016 € 817.696.		
Continu risico	De gemeenschappelijke regeling kan ontbonden worden (opzegtermijn drie jaar). De waterschappen lijden dan financieel- en imagooverlies. De kans op acute ontbinding is nagenoeg nihil. Bij georganiseerde ontbinding zal HHNK voor alle door HWH geleverde producten en diensten een vervangende oplossing moeten zoeken. Uit eerder onderzoek is gebleken dat dit zonder schade aan de continuïteit van HHNK mogelijk is.		
Acuut risico	Geen		
Naam van de verbonden partij	Waterproef		
Vestigingsplaats	Edam		
Juridische vorm	Stichting		
Deelnemer vanuit HHNK	Ambtenaar (directeur Bedrijfsvoering) is bestuurder van de stichting.		
Openbaar belang	Verzorgt laboratoriumactiviteiten voor HHNK en Waternet.		
Eigen en Vreemd Vermogen	Balans (x € 1.000)	31-12-2015	31-12-2014
	Activa	2.074	1.602
	Eigen vermogen	-	446
	Vreemd vermogen	2.074	1.156
Bestuurlijk belang	Bestuurslid		
Financieel belang	Financieel toezichthouder samen met Waternet. In de statuten is een maximering van de algemene reserve vastgelegd. Bedragen daarboven worden teruggegeven aan HHNK en Waternet.		
Bijdrage of dividend	Geen.		
Continu risico	Bestuurders zijn in principe niet aansprakelijk voor de schulden. Wel is sprake van hoofdelijke aansprakelijkheid bij opzettelijk wanbeleid. Tevens wordt een tekort in de exploitatie aangevuld door beide partners, waar HHNK er één van is.		

Acuut risico	Geen. De koepelvrijstelling voor BTW blijft bestaan.		
Naam van de verbonden partij	Huisvuilcentrale (HVC)		
Vestigingsplaats	Alkmaar		
Juridische vorm	Naamloze Vennootschap		
Deelnemer vanuit HHNK	Hoogheemraad portefeuillehouder Waterketen		
Openbaar belang	Het uitgangspunt van samenwerking met de HVC is het behalen van synergie (ofwel het effect van samenwerking dat groter is dan wat partijen afzonderlijk behaald zouden hebben) uit de samenwerking tussen de waterschappen en gemeenten op het gebied van afval(water)beheer en duurzame energie. Deze synergie komt tot uiting in een verlaging van de operationele kosten, vooral door schaalvoordelen, breder economisch draagvlak voor innovatie en investeringen, en samenwerkingsmogelijkheden op het gebied van duurzame-energie-investeringen. Mede hierdoor behaalt HHNK de doelstellingen uit de nota 'Milieu- en klimaatbeleid HHNK' op het gebied van besparen op energie, biomassa omzetten in groene energie en verminderen van transportbewegingen.		
Eigen en Vreemd Vermogen	Balans (x €1.000)	31-12-2015	31-12-2014
	Activa	955.913	1.005.214
	Eigen vermogen (incl. voorziening)	98.160	84.985
	Vreemd vermogen	857.753	920.229
Bestuurlijk belang	Deelname in een NV met andere overheden, 46 gemeenten en vijf andere waterschappen. HHNK heeft zeven van de in totaal 3.311 uitstaande aandelen.		
Financieel belang	HHNK heeft 0,21% van het totale aandelenkapitaal en staat garant voor 0,24% van de gegarandeerde leningen A. Per 31 december 2016 betreft dit een garantstelling van bijna € 1,4 miljoen.		
Bijdrage of dividend	Geen.		
Continu risico	Bestuurders zijn in principe niet aansprakelijk voor de schulden. Wel is sprake van aansprakelijkheid bij opzettelijk wanbeleid. Het moeten doen van een beroep op de garantstelling kan ontstaan doordat HVC verliezen lijdt en/of problemen krijgt met de financiers die de gegarandeerde leningen hebben verstrekt.		
Acuut risico	Geen.		
Naam van de verbonden partij	Unie van Waterschappen		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Juridische vorm	Vereniging (rechtspersoon)		
Deelnemer vanuit HHNK	Dijkgraaf, hoogheemraden in commissies en ambtenaren in werk- en themagroepen		

Openbaar belang	Biedt ondersteuning op het gebied van beleidsontwikkeling, belangenbehartiging en lobby bij de Europese Unie, het parlement en ministeries.		
Eigen en Vreemd Vermogen	Balans (<i>x € 1.000</i>)	31-12-2015	31-12-2014
	Activa	11.531	13.771
	Eigen vermogen (incl. voorziening)	-4	1.037
	Vreemd vermogen	11.535	12.734
Bestuurlijk belang	Lidmaatschap van de Unie, evenredige vertegenwoordiging in de ledenvergadering.		
Financieel belang	Besluiten met financiële gevolgen worden over het algemeen door alle waterschappen uitgevoerd, ongeacht of daar middelen voor in de begroting zijn opgenomen. HHNK staat garant voor € 134.000.		
Bijdrage of dividend	Aan de Unie van Waterschappen is totaal € 783.594 aan bijdragen betaald.		
Continu risico	Het financiële risico van de leden is in eerste instantie beperkt tot de contributie. De Unie doet toezeggingen namens alle waterschappen. Het algemeen bestuur van de Unie kan besluiten nemen, met financiële gevolgen die niet gedekt zijn door D&H en CHI.		
Acuut risico	Geen		
Naam van de verbonden partij	BV Baggerzorg		
Vestigingsplaats	Assendelft		
Juridische vorm	Besloten Vennootschap		
Deelnemer vanuit HHNK	Hoogheemraden integraal waterbeheer in bestuur en ambtelijk directeur Bedrijfsvoering in directie.		
Openbaar belang	Doordat wij aandeelhouder zijn van BV Baggerzorg kunnen wij gegarandeerd op verantwoorde manier onze verontreinigde baggerspecie kwijt.		
Eigen en Vreemd Vermogen	Balans (<i>x € 1.000</i>)	31-12-2015	31-12-2014
	Activa	2.651	3.169
	Eigen vermogen	1.239	1.316
	Vreemd vermogen	1.412	1.853
Bestuurlijk belang	De aandeelhouder levert een functionaris met vertegenwoordigingsbevoegdheid.		
Financieel belang	De vennootschap is een 78% dochteronderneming van Afvalzorg Grondstromen BV. De overige aandelen zijn in het bezit van het HHNK. Het aandelenkapitaal van HHNK is € 81.000.		
Bijdrage of dividend	In 2016 is € 87.800 aan dividend ontvangen.		
Continu risico	Het risico beperkt zich tot het bedrag dat in de aandelen is geïnvesteerd. Tegenvallende dividenduitkering.		
Acuut risico	Geen		

Naam van de verbonden partij	Beemster Werelderfgoed		
Vestigingsplaats	Middenbeemster		
Juridische vorm	Stichting		
Deelnemer vanuit HHNK	Hoogheemraad Middelven, vertegenwoordigd door ambtenaar van afdeling Bestuur Directie Strategie.		
Openbaar belang	De gemeente Beemster en HHNK zijn de siteholders van het werelderfgoed. Deze organisaties zijn verantwoordelijk voor het beheer en behoud van de droogmakerij.		
Eigen en Vreemd Vermogen	Balans (x € 1)	31-12-2015	31-12-2014
	Activa	13.788	13.788
	Eigen vermogen (incl. voorzieningen)	13.788	13.788
	Vreemd vermogen	-	-
Bestuurlijk belang	Bestuurslid. De regels voor de siteholders zijn vastgelegd in een convenant.		
Financieel belang	HHNK levert jaarlijks een geïndexeerde bijdrage van € 5.844.		
Bijdrage of dividend	In 2016 is een bijdrage van € 5.937 gedaan.		
Continu risico	Indien de siteholders niet meer aan de eisen van de Unesco voldoen, kan de Beemster van de Werelderfgoedlijst worden gehaald.		
Acuut risico	Geen		
Naam van de verbonden partij	Netherlands Water Partnership (NWP)		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Juridische vorm	Stichting		
Deelnemer vanuit HHNK	Dijkgraaf		
Openbaar belang	De STOWA, Unie van Waterschappen, PWN en ruim de helft van de waterschappen zijn lid van Netherlands Water Partnership (NWP). Het NWP ondersteunt de watersector bij export en internationale samenwerking. 200 organisaties hebben zich aangesloten vanuit de overtuiging dat je samen meer impact hebt in het buitenland.		
Eigen en Vreemd Vermogen	Balans (x € 1.000)	31-12-2015	31-12-2014
	Activa	4.994	3.570
	Eigen vermogen	1.465	1.069
	Vreemd vermogen	3.529	2.501
Bestuurlijk belang	Eén van de 200 deelnemers		
Financieel belang	Deelnemers van het NWP betalen contributie. HHNK betaalt € 3.000 per jaar.		
Bijdrage of dividend	De bijdrage die in 2016 is betaald, bedraagt € 3.000.		
Continu risico	Geen		
Acuut risico	Geen		

Naam van de verbonden partij	Uitwaterende Sluizen Lease I BV		
Vestigingsplaats	Heerhugowaard		
Juridische vorm	Besloten Vennootschap		
Deelnemer vanuit HHNK	Ambtelijke vertegenwoordiging		
Openbaar belang	Opgericht voor de Cross Border Lease-constructie waarbij destijds een financieel voordeel is behaald ten gunste van de belastingbetalers.		
Eigen en Vreemd Vermogen	Balans (x € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
	Activa	200	191
	Eigen vermogen	182	173
	Vreemd vermogen	18	18
Bijdrage of dividend	Geen.		
Continu risico	Er moet een hoge afkoopsom worden betaald wanneer het contract voortijdig wordt beëindigd door HHNK. Daarnaast heeft het aanpassen van een installatie uit de Cross Border Lease (CBL) financiële consequenties. Verder leidt invoeren van bronbelasting tot hoge naheffingen, maar hiervoor zijn nog geen aanwijzingen.		
Naam van de verbonden partij	Muskusrattenbestrijding		
Vestigingsplaats	Breukelen		
Juridische vorm	Overeenkomst van gemeenschappelijke rekening		
Deelnemer vanuit HHNK	Hoogheemraad Waterveiligheid		
Openbaar belang	Gezamenlijke muskusrattenbestrijding		
Eigen en Vreemd Vermogen	Balans	31-12-2015	31-12-2014
	Activa	N.v.t.	N.v.t.
	Eigen vermogen		
	Vreemd vermogen		
Bestuurlijk belang	Deelnemen in een overeenkomst met andere overheden.		
Financieel belang	Mede betalen van salarissen muskusrattenbestrijders.		
Bijdrage of dividend	De bijdrage aan de muskusratten-bestrijding bedroeg in 2016 € 1.760.482.		
Continu risico	Aansprakelijkheid voor exploitatietekorten (vijf jaar). Tussentijdse opzegging niet mogelijk vier jaar vanaf 2016.		
Acuut risico	Geen.		

17. EMU-Saldo

In Europa zijn regels opgesteld met betrekking tot de overheidsfinanciën. Eén van deze regels is dat het totale begrotingstekort van overheidsinstanties niet meer mag bedragen dan 3% van het bruto binnenlands product. Ook waterschappen tellen mee in dit begrotingstekort en worden daarom gevraagd te rapporteren over het EMU-saldo.

De berekening van het EMU-saldo is als volgt.

EMU-saldo (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Herziene begroting 2016	Vershil
EMU-exploitatiesaldo	18.791	-789	-3.590	2.802
Vermeerderingen investeringen	-120.866	-54.958	-56.362	1.425
Investeringssubsidies en bijdragen van derden	72.172	23.852	18.946	4.906
Afschrijvingen	40.894	54.206	54.964 ²⁰	-758
Invloed investeringen	-7.800	23.100	17.548	5.574
Toevoegingen aan voorzieningen ten laste van exploitatie	7.178	7.436	7.061	376
Betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	-12.704	-8.678	-9.735	1.057
Invloed voorzieningen	-5526	-1.242	-2.674	1.433
EMU-saldo	5.465	21.069	11.284	9.808

Het EMU-saldo van HHNK is € 21,1 miljoen positief en blijft daarmee binnen de individuele norm van € 34 miljoen negatief. Het verschil tussen het gerealiseerde EMU-saldo en het begrote EMU-saldo wordt veroorzaakt door een hoger EMU-exploitatiesaldo (exploitatieresultaat exclusief dotaties en onttrekkingen aan reserves) van € 2,8 miljoen. Voor de verklaring van de hogere netto-investeringen wordt verwezen naar bijlagen 2 en 3. Het EMU-exploitatiesaldo is terug te vinden in de tabel in hoofdstuk 23. Een verklaring van het EMU-exploitatiesaldo is opgenomen in het hoofdstuk 23.1 'Toelichting op de exploitatierekening naar kosten- en opbrengstensoorten'.

²⁰ Bestaande uit afschrijvingen, duurzame waardeverminderingen + desinvesteringen en overboekingen in de staat van activa in hoofdstuk 20.2.

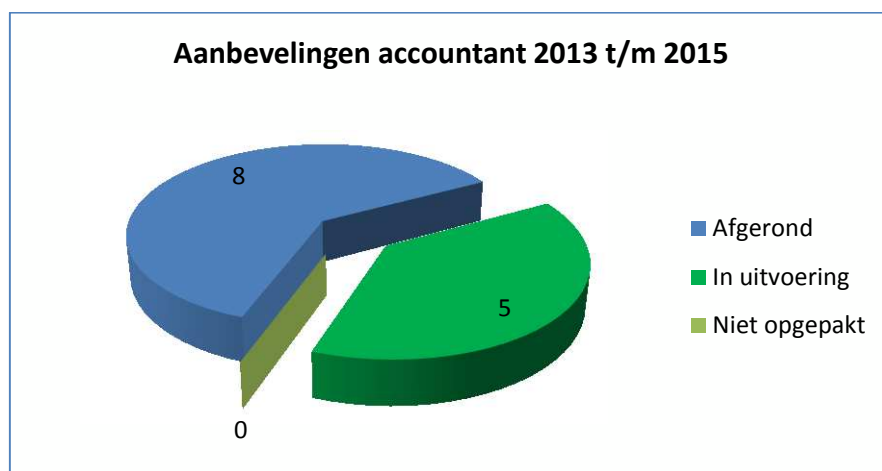

18. Aanbevelingen accountant en rekenkamercommissie

De opvolging van aanbevelingen uit onderzoeken door accountant en rekenkamer wordt serieus opgepakt, gemonitord en getoetst.

Aanbevelingen van de accountant

Hieronder is aangegeven in hoeverre HHNK gevolg heeft gegeven aan de aanbevelingen van de accountant naar aanleiding van de controles over 2013, 2014 en 2015.

De vijf nog niet geheel afgewikkelde aanbevelingen betreffen:

- het verbeteren van de registratie van subsidies (2013);
- de periodieke toetsing van IT-back-ups (2014);
- nadere analyse van risico's (2015);
- beoordelen opzet en inhoud van paragraaf weerstandscapaciteit (2015);
- implementatie vennootschapsbelasting (2015).

De aanbeveling uit 2013 voor verbetering registratie subsidies is geïmplementeerd. De implementatie wordt getoetst in het eerste halfjaar van 2017.

Naar aanleiding van de aanbeveling uit 2014 vindt periodieke toetsing plaats van IT-backups. Een procedurebeschrijving is momenteel onderhanden en wordt in 2017 afgerond.

Er zijn drie aanbevelingen uit 2015 onderhanden. De aanbevelingen om de risicobenadering te herzien en een analyse te maken van de opzet en inhoud van de paragraaf weerstandscapaciteit en risicomanagement zijn vertaald in een plan van aanpak dat in 2017 wordt gerealiseerd. Ten aanzien van de aanbeveling om de fiscale administratie in te richten ten behoeve van de aangifte vennootschapsbelasting heeft overleg plaatsgevonden tussen de Unie van Waterschappen en de Belastingdienst om duidelijkheid te krijgen over de werkwijze rondom de vennootschapsbelasting bij waterschappen. Begin 2017 zijn de uitgangspunten en het model besproken met de Belastingdienst. Vervolgens vindt afstemming plaats met alle waterschappen, tot die tijd is het onzeker wat de financiële consequenties zijn. In 2017 zal hier duidelijkheid over komen.

Aanbevelingen van de Rekenkamercommissie

Geen openstaande aanbevelingen van de rekenkamercommissie.

Deel 3 - Jaarrekening

Foto: Watersnood 1916 Monnickendam

19. Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgemaakt in overeenstemming met het Waterschapsbesluit.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als baten genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van cumulatieve afschrijvingen gebaseerd op de economische levensduur en geen rekening houdend met eventuele restwaarde. Afschrijvingen vinden lineair plaats vanaf 1 januari na het moment van ingebruikname. Investerings tot € 1.000.000 worden niet geactiveerd, maar ineens ten laste van de exploitatie gebracht. Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere 'vermindering' van de waarde als deze duurzaam blijkt te zijn. De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

Onderzoek, voorbereiding en ontwikkeling	5 jaar
Bijdragen en afkoopsommen	10 jaar

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs exclusief kosten voor intern gemaakte uren of indien van toepassing tegen lagere marktwaarde onder aftrek van cumulatieve afschrijvingen gebaseerd op de economische levensduur en geen rekening houdend met eventuele restwaarde. De verkrijgingsprijs is de aanschafprijs onder aftrek van bijdragen van derden. Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere 'vermindering' van de waarde als deze duurzaam blijkt te zijn.

Afschrijvingen vinden lineair plaats vanaf 1 januari na het moment van ingebruikname.

Investerings tot € 100.000 worden niet geactiveerd, maar ineens ten laste van de exploitatie gebracht. Op grond wordt onder bepaalde omstandigheden²¹ afgeschreven.

Met ingang van 2016 worden kosten voor intern gemaakte uren niet meer geactiveerd.

Overboeking van opgeleverde werken vanuit onderhanden werk naar investeringen vindt plaats op 1 januari na het moment van ingebruikname.

²¹ Er wordt niet op grond afgeschreven tenzij

- gronden een onverbreekbaar onderdeel vormen van een object. Dergelijke gronden worden conform het object afgeschreven;
- waardevermindering van de grond plaatsvindt.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

<i>Grond</i>	40 jaar
<i>Vervoermiddelen en werktuigen</i>	
Vervoermiddelen, machines en werktuigen waarvoor geen ideaalcomplex geldt	7 jaar
Zwaar materieel	10 jaar
<i>Overige bedrijfsmiddelen</i>	
Automatisering	4 jaar
Meet- en regelsystemen	10 jaar
<i>Kantoren, dienstwoningen en centrale werkplaatsen</i>	
Civiel	30 jaar
Technische installaties in bedrijfsgebouwen en woonruimten	15 jaar
Veiligheidsvoorzieningen, telefooninstallaties, kantoormeubilair in bedrijfsgebouwen en woonruimten	5 jaar
<i>Waterkeringen</i>	
Civiel	30 jaar
Mechanisch/elektrisch	15 jaar
Wegen in relatie tot waterkeringen	15 jaar
Groot onderhoud (levensduurverlengend)	20 jaar
<i>Waterlopen, kunstwerken en gemalen kwantiteitsbeheer</i>	
Civiel	25 jaar
Mechanisch/elektrisch	15 jaar
Watergangen	30 jaar
<i>Zuiveringstechnische werken</i>	
Civiel	30 jaar
Mechanisch/elektrisch	15 jaar
Persleidingen	40 jaar
Vrijervalleidingen	20 jaar
SDI Gasturbine	5 jaar
SDI Generator	10 jaar
Telemetrie ten behoeve van de aansturing van gemalen, zuiveringsinstallatie en eventuele andere voorzieningen	10 jaar
<i>Wegen</i>	15 jaar
Bruggen	25 jaar
<i>Vaarwegen en havens</i>	
Vaarwegen en havens civiel	25 jaar
Mechanisch/elektrisch	15 jaar
Overige materiële vaste activa	Verwachte gebruiksduur
<i>Overige materiele vaste activa</i>	

Civiel	25 jaar
Mechanisch/elektrisch	15 jaar
Amoveringen als onderdeel van investering	1 jaar

Financiële vaste activa

Deelnemingen worden gewaardeerd tegen kostprijs of lagere marktwaarde. Overige financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Vlottende activa

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt dynamisch bepaald voor de waterschapsbelasting en is statisch voor de overige vorderingen.

Eigen vermogen

Algemene reserve, bestemmingsreserves voor tariefegalisatie en overige bestemmingsreserves

Het eigen vermogen is gesplitst in de algemene reserve, de bestemmingsreserves voor tariefegalisatie en de overige bestemmingsreserves. De algemene reserve is het deel van het vermogen dat dient als buffer om algemene risico's op te vangen. De bestemmingsreserves voor tariefegalisatie zijn ingesteld om fluctuaties in de tarieven te beperken. De overige bestemmingsreserves zijn dat deel van het eigen vermogen dat is gereserveerd voor (de dekking van) specifieke uitgaven. Het eigen vermogen vormt het saldo van bezittingen en schulden.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting in eigen beheer is echter actuariel tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. De onderhoudsegalisatievoorzieningen zijn gebaseerd op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die geformuleerd zijn.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De langlopende schulden hebben een looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

Netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar en overlopende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

20. Balans

Presentatie van bedragen

Alle bedragen zijn in duizendtallen en in euro's, tenzij anders vermeld.

20.1 Balans per ultimo boekjaar

Activa	31-12-2016	31-12-2015	Passiva	31-12-2016	31-12-2015
<i>Vaste activa</i>			<i>Vaste passiva</i>		
Immateriële vaste activa	2.728	20.343	<i>Eigen vermogen</i>		
Materiële vaste activa	529.931	535.416	Algemene reserve	27.500	25.000
Financiële vaste activa	722	727	Bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie	43.153	40.673
			Overige bestemmingsreserves	39.701	43.808
<i>Vlottende activa</i>			Resultaat boekjaar	2.357	4.018
Liquide middelen	12	50			
Kortlopende vorderingen	33.468	20.969	<i>Voorzieningen</i>	19.074	21.526
Overlopende activa	60.603	101.303			
			<i>Vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer</i>	410.381	359.162
			<i>Vlottende passiva</i>		
			netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar	56.713	177.151
			Overlopende passiva	28.585	7.470
Totaal	627.464	678.808	Totaal	627.464	678.808

20.2 Toelichting op de balans per ultimo boekjaar

Activa

Staat van activa (bedragen x € 1.000)	Boek- waarde	Desinves- teringen en overboe- kingen	Investe- ringen	Bij- dragen van derden	Afschrij- vingen	Duur- zame waarde- vermin- dering	Boek- waarde
	1 jan 2016	Mutaties in 2016					31 dec 2016
Onderzoek en ontwikkeling	7.730	-3.452	427	-26	-3.503	-	1.175
Bijdragen en afkoopsommen	12.613	-9.531	933	-85	-2.377	-	1.552
Subtotaal immateriële vaste activa	20.343	-12.983	1.359	-112	-5.880	-	2.728
Gronden	18.201	-	443	-962	-320	-	17.362
Vervoermiddelen en werktuigen	12	-	-	-	-12	-	0
Overige bedrijfsmiddelen	3.227	-	2.444	-	-586	-	5.084
Kantoren, woningen en werkplaatsen	45.376	-	5	-	-2.216	-1.256	41.908
Waterkeringen	69.521	-	23.172	-17.754	-4.150	-	70.789
Waterlopen, kunstwerken en gemalen	123.018	-15	14.639	-4.163	-6.033	-	127.447
Zuiveringstechnische werken	259.856	-297	11.908	-793	-18.170	-	252.504
Wegen	15.843	104	988	-68	-2.031	-	14.836
Vaarwegen en havens	362	-362	-	-	-	-	-
Afrondingsverschillen	-	-	-	-	1	-	1
Subtotaal materiële vaste activa	535.416	-570	53.599	-23.740	-33.517	-1.256	529.931
Totaal	555.759	-13.553	54.958	-23.852	-39.397	-1.256	532.659

De boekwaarde van de erfpachtcontracten ad € 750 is opgenomen onder de materiële vaste activa categorie 'gronden'. Eind 2016 hebben we 739 lopende erfpachtcontracten.

In 2016 is er voor € 13,5 miljoen aan (im)materiële vaste activa afgeboekt, waarvan € 13,0 miljoen is goedgekeurd door het algemeen bestuur en voornamelijk geactiveerde bijdragen en afkoopsommen van derden betreft. De balanspost 'onderzoek en ontwikkeling' betreft per ultimo 2016 vooral onderzoeken voor dijkversterkingen en waterbergingen.

De duurzame waardevermindering van de materiële vaste activa bedraagt € 1,3 miljoen en betreft een afwaardering van het voormalige kantoorpand in Hoorn. De afwaardering heeft plaatsgevonden naar aanleiding van een taxatierapport, omdat besloten is het pand conform beleid te verkopen.

Verloopoverzicht onderhanden werk 2016	Boek- waarde	Investeri- ngen in gebruik genomen	Invester- ingen	Bijdragen van derden	Duur- zame waarde verminde- ringen	Boek- waarde	Netto restant krediet
	1 jan	Mutaties in 2016				31 dec	
Gronden	1.439	-	342	-376	-	1.404	216
Overige bedrijfsmiddelen	2.320	-506	2.451	-	-	4.266	1.142
Kantoren, woningen en werkplaatsen	-	-	5	-	-	5	75
Waterkeringen	11.788	-38	22.493	-18.625	-	15.618	3.337
Waterlopen, kunstwerken en gemalen	27.477	-3	14.589	-4.174	-	37.877	14.965
Zuiveringstechnische werken	10.731	-5.449	7.528	210	-	13.020	36.810
Wegen	2.346		901	-68	-	3.180	1.518
Totaal	56.101	-5.996	48.310	-23.034	-	75.370	58.062

Het onderhanden werk betreft per 31 december 2016 € 75,4 miljoen. De resterende bruto kredieten van het onderhanden werk bedragen € 647,0 miljoen waarvan het grootste deel HWBP2 betreft.

Financiële vaste activa

Financiële vaste activa	31-12-2016	31-12-2015
Kapitaalverstrekingen aan bedrijven	690	690
Leningen aan ambtenaren	32	37
Totaal	722	727

Kapitaalverstrekingen aan bedrijven

Het betreft de deelnemingen in de Nederlandse Waterschapsbank, Bank Nederlandse Gemeenten, BV Baggerzorg, Uitwaterende Sluizen Lease I B.V., Maatschap CBL-I en de N.V. HVC.

Leningen aan ambtenaren

Dit heeft betrekking op aan personeel verstrekte hypothecaire geldleningen en leningen voor de PC-privé-regeling.

Kortlopende vorderingen en overlopende activa

Kortlopende vorderingen en overlopende activa	31-12-2016	31-12-2015
Vorderingen op belastingdebiteuren	34.273	19.960
Af: voorziening dubieuze belastingdebiteuren	-1.874	-1.792
<i>Subtotaal vorderingen op belastingdebiteuren</i>	32.358	18.168
Overige vorderingen	1.144	2.842
Af: voorziening overige dubieuze debiteuren	-34	-41
<i>Subtotaal kortlopende vorderingen</i>	1.110	2.801
Totaal kortlopende vorderingen	33.468	20.969
<i>Overlopende activa</i>		
Nog te ontvangen subsidies	57.403	97.263
Nog op te leggen aanslagen waterschapsbelastingen	1.108	2.320
Nog te ontvangen bedragen inzake geleverde energie aan HVC	-	70
Nog te ontvangen bedragen inzake Persleidingen	507	835
Nog te ontvangen korting KPN	380	-
Nog te ontvangen bedragen inzake gemaal Purmerend	216	-
Vooruitbetaalde bedragen/vooruitontvangen facturen	630	570
Overige overlopende activa	360	245
Afrondingsverschil	-1	
Totaal overlopende activa	60.603	101.303
Totaal kortlopende vorderingen en overlopende activa	94.071	122.272

Kortlopende vorderingen

De totale openstaande debiteuren per eind 2016 bedragen € 35,4 miljoen (2015: € 22,8 miljoen). Ultimo 2016 is € 1,9 miljoen opgenomen als voorziening dubieuze debiteuren. Deze voorziening is in mindering gebracht op de debiteuren. Het saldo van de vorderingen komt daarmee uit op € 33,5 miljoen. Dit saldo is ten opzichte van 2015 met € 12,5 miljoen toegenomen. De belangrijkste oorzaak hiervan is de introductie van de gecombineerde aanslag waterschapsbelasting in 2016. De gecombineerde aanslag wordt later opgelegd dan in eerdere jaren de gebruikersaanslag werd opgelegd. Hierdoor staan per eind 2016 nog een aantal betalingstermijnen over 2016 open.

Overlopende activa

Het saldo van de overlopende activa per eind 2016 bedraagt € 60,6 miljoen (2015: € 101,3 miljoen). De grootste post die ultimo 2016 onderdeel uitmaakt van de overlopende activa is de post nog te ontvangen subsidies met saldo van € 57,4 miljoen. Hiervan is € 50,9 miljoen ten behoeve van HWBP(2) (2015: € 91,8 miljoen) en € 6,5 miljoen voor overige projecten (2015: € 5,5 miljoen).

Verloopoverzicht nog te ontvangen subsidies

Verloopoverzicht 2016	EU	Rijk		Provincie			Overig	Totaal
	Overige subsidies	HWBP-2	HWBP	HWBP	Water- opgave	Overige subsidies	Overige subsidies	
Saldo 1 januari	58	91.020	278	450	2.619	2.777	61	97.263
Ontvangen bedragen	0	-64.946	-1.401	-450	-331	-3.160	-61	-70.349
Toevoegingen	17	24.055	1.864	-	806	3.472	275	30.489
Saldo 31 december	75	50.129	741	-	3.094	3.089	275	57.403

Liquide middelen

Liquide middelen	31-12-2016	31-12-2015
Overige positieve rekening-courantverhoudingen	11	49
Kasmiddelen	1	1
Totaal	12	50

De liquide middelen staan voor ons vrij ter beschikking en bestaan uit direct opeisbare vorderingen op kredietinstellingen en kasmiddelen.

Schatkistbankieren

Voor liquide middelen die tijdelijk niet voor de publieke taken nodig zijn, en voor zover die een drempelbedrag te boven gaan, is schatkistbankieren verplicht geworden.

2016				
Begrotingstotaal	254.188			
Drempelbedrag 0,75%	1.906			
	KW1	KW2	KW3	KW4
Gemiddelde som per kwartaal buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	41	39	18	16

In 2016 zijn we onder het drempelbedrag gebleven van schatkistbankieren.

Passiva

Eigen vermogen

Verloopoverzicht reserves	Saldo 31-12- 2015	Resultaat- bestem- ming 2015	Saldo 1-1-2016	Mutatie 2016		Saldo 31-12- 2016
				Interne vermeerde ringen	Interne vermindere ningen	
Algemene reserve	25.000	-	25.000	2.500	-	27.500
Watersysteembeheer	24.092	3.192	27.284	2.683	-16.073	13.894
Zuiveringsbeheer	14.341	336	14.677	12.430	-1.683	25.424
Wegenbeheer	2.240	449	2.689	1.817	-670	3.836
Afrondingsverschillen	-	1	1	-1	-1	-1
Subtotaal bestemmingsreserves voor tariefseglisatie	40.673	3.978	44.651	16.929	-18.427	43.153
CBL (Cross Border Lease)	2.156		2.156		-539	1.617
Keringen Texel	86		86		-86	0
Afkoopsom wegentaak Amsterdam-Noord	7.371		7.371		-776	6.595
Erfpachtgronden	9.519		9.519	714	-1.183	9.050
Huisvesting	22.150		22.150		-2.110	20.040
Werven	1.347	41	1.388		-121	1.267
Maatregelen CO ₂ - emissiereductie	1.178		1.178		-47	1.131
Afrondingsverschillen	1		1	-	-	1
Subtotaal overige bestemmingsreserves	43.808	41	43.849	714	-4.862	39.701
Resultaat boekjaar	4.018			2.357		2.357
Afrondingsverschillen	1	-1				
Totaal reserves	113.500	4.018	113.500	22.500	-23.289	112.711

Reservepositie

Het eigen vermogen is afgenomen met € 0,8 miljoen en bedraagt per 31 december 2016 € 112,7 miljoen.

De afname is het gevolg van de volgende mutaties.

	Realisatie 2016	
Resultaat boekjaar		2.357
Interne vermeerderingen:		
Algemene reserve op grond van originele begroting	2.500	
- Bestemmingsreserves op grond van originele begroting	13.525	
- Bestemmingsreserves op grond van eerste algemene begrotingswijziging	2.443	
- Bestemmingsreserves op grond van derde algemene begrotingswijziging	962	
- Overige bestemmingsreserve op grond van verkoop erfpachtgronden	714	
Afrondingsverschil	-1	
		20.143
Interne verminderingen:		
- Overige bestemmingreserve op grond van originele begroting	-4.647	
- Bestemmingsreserves op grond van originele begroting	-4.950	
- Bestemmingsreserves op grond van tweede algemene begrotingswijziging	-12.802	
- Bestemmingsreserves op grond van derde algemene begrotingswijziging	-890	
		-23.289
Saldo		-789

Algemene reserve

Het doel van een algemene reserve is het beschikken over weerstandscapaciteit om omvangrijke financiële calamiteiten te kunnen opvangen. Zonder weerstandscapaciteit kan een financiële calamiteit leiden tot een forse negatieve reserve, die binnen enkele jaren moet worden hersteld met een sterke tariefstijging tot gevolg. De calamiteiten zijn ingedeeld in drie risicocategorieën: operationeel, politiek/bestuurlijk en juridisch/wettelijk. De belangrijkste risico's per effect met een risicoscore 9 en/of een maximaal financieel gevolg groter dan € 1 miljoen staan beschreven in deel I van de jaarstukken. Als gevolg van de berekening van de weerstandscapaciteit ten tijde van het opstellen van de begroting 2016 is met ingang van 2016 de algemene reserve met € 2,5 miljoen verhoogd naar € 27,5 miljoen.

Bestemmingsreserves voor tariefseglisatie

Bestemmingsreserves gebruiken we voor het opvangen van schommelingen in de uitvoeringskosten van onze waterschapstaken. Door gebruik te maken van de bestemmingsreserves worden tariefschommelingen voorkomen en bereiken wij zoveel mogelijk tariefseglisatie. De hoogte van de bestemmingsreserves is mede gebaseerd op meerjarenramingen over kosten- en tarievenontwikkeling. De toevoeging van € 16,9 miljoen bestaat met name uit de toevoeging van de originele begroting van € 13,5 miljoen en € 3,4 miljoen uit de eerste en derde begrotingswijziging. De onttrekking van € 18,4 miljoen bestaat voor € 5,0 miljoen uit de onttrekking van de originele begroting en € 12,8 miljoen uit het afboeken van (im)materiële vaste activa, zie de tweede begrotingswijziging. Het restant van € 0,6 miljoen volgt uit de derde begrotingswijziging.

Overige bestemmingsreserves

In 1997 is door de **Cross Border Lease**-transactie een voordeel ontstaan dat gedurende de looptijd van de overeenkomst vrijvalt ten gunste van de exploitatie. Conform de begroting is € 0,5 miljoen van de reserve vrijgevallen ten gunste van de exploitatie.

In 2006 hebben we een afkoopsom van het Rijk ontvangen voor het toekomstige onderhoud aan de **zandige waterkeringen op Texel**. Deze afkoopsom is gebruikt voor de vorming van een overige bestemmingsreserve. Volgens een aflopend schema valt deze reserve in een periode van tien jaar vrij ten gunste van de exploitatie. Voor 2016 is dit een bedrag van € 0,1 miljoen.

De overige bestemmingsreserve '**Afkoopsom wegentaak Amsterdam-Noord**' is ontstaan in 2008. Van de gemeente Amsterdam is toen een bedrag van € 14,7 miljoen ontvangen voor de afkoop van de wegenheffing in het gebied van de gemeente. Het nettobedrag valt in 25 jaar aflopend vrij ten gunste van de exploitatie. Voor 2016 is dit conform begroting een bedrag van € 0,8 miljoen.

In oktober 2007 heeft het bestuur drie overige bestemmingsreserves gevormd: '**Huisvesting**', '**Erfpachtgronden**' en '**Werven**'.

De vrijval van de reserve 'Huisvesting' vindt sinds juni 2011 plaats, vanaf de ingebruikname van het centrale kantoor in Heerhugowaard. Conform begroting is in 2016 € 2,1 miljoen vrijgevallen ten gunste van de exploitatie.

De toevoeging aan de reserve 'Erfpachtgronden' vindt plaats uit de gerealiseerde verkoopopbrengsten van verkochte erfpachtgronden. De toevoeging bedraagt in 2016 € 0,7 miljoen. Conform begroting is in 2016 € 1,2 miljoen vrijgevallen ten gunste van de exploitatie. De reserve 'Werven' is gevormd uit de verkoopopbrengst van de verkochte werven. Conform begroting is in 2016 € 0,1 miljoen vrijgevallen ten gunste van de exploitatie.

Het algemeen bestuur heeft in 2011 de overige bestemmingsreserve '**Maatregelen CO₂-emissiereductie**' gevormd. Deze reserve bestaat uit niet bestede budgetten van 2010 tot en met 2012. Vanuit de reserve financieren we de kapitaallasten van investeringen die specifiek bedoeld zijn om de CO₂-emissie te verminderen. In 2016 is conform begroting € 47.000 vrijgevallen ten gunste van de exploitatie.

Met ingang van 2017 worden de kapitaallasten voor de investering in zonnepanelen bij de rwzi Geestmerambacht en het ketenpark van de Markermeerdijken gedekt uit deze reserve. Het CHI heeft hiermee in november 2016 ingestemd.

Resultaatverdeling boekjaar exclusief rentevergoeding

Mutatie bestemmingsreserves voor tariefseglisatie	Realisatie 2016	Realisatie 2015
Watersysteembeheer	1.244	3.239
Zuiveringsbeheer	1.470	296
Wegenbeheer	-357	483
Totaal	2.357	4.018

Het resultaat van het boekjaar wordt in de balans als afzonderlijke component van het eigen vermogen opgenomen en, na vaststelling van de jaarrekening, in het daaropvolgende boekjaar verdeeld. Dit overeenkomstig een door het algemeen bestuur vastgesteld besluit over de bestemming van het resultaat.

Voorzieningen

Voorzieningen	Saldo 1 jan 2016	Interne vermeerderingen	Interne verminderingen	Externe verminderingen	Saldo 31 dec 2016
Voorzieningen voor arbeidsgerelateerde verplichtingen	2.451	376	-1	-562	2.264
Voorzieningen voor baggeren en saneren van waterlopen	16.511	7.061	-	-7.791	15.781
Voorzieningen voor overige onderhoudswerkzaamheden	1.519	-	-1.210	-309	-
Voorzieningen sale and lease back-overeenkomsten	1.045	-	-	-16	1.029
Totaal	21.526	7.437	-1.211	-8.678	19.074

Voorzieningen voor arbeidsgerelateerde verplichtingen:

- *Pensioenverplichtingen in eigen beheer*
De voorziening is in 2016 opgehoogd met € 0,4 miljoen om toekomstige verplichtingen op te kunnen vangen conform het actuariel overzicht. Uit dit overzicht blijkt dat er op balansdatum een bedrag van € 2,3 miljoen beschikbaar moet zijn.
- *Verbetering organisatie*
In 2011 is besloten om in de komende jaren de organisatie te verbeteren. De voorziening is conform begroting beëindigd in 2016.

Voorzieningen voor baggeren en saneren van waterlopen

De dotatie in de voorziening Baggeren voor de uitvoering van het Beleidsplan Waterbodems 2012-2016 bedraagt in 2016 € 7,1 miljoen. Er is in 2016 € 7,8 miljoen onttrokken aan de voorziening, dit betreft de gemaakte kosten voor baggeren.

Voorziening voor overige onderhoudswerkzaamheden

Hieronder valt de voorziening amovering zuiveringstechnische werken. De voorziening is in 2016 beëindigd conform besluit uit 2010.

Voorzieningen sale and lease back-overeenkomsten

De voorziening voor Cross Border Lease is gevormd in 2007 en dient ter dekking van benoemde toekomstige afkoopsommen en advieskosten die voortvloeien uit de CBL-constructies.

In de negentiger jaren van de vorige eeuw zijn vijftien rwzi's in een Cross Border Leaseovereenkomst ondergebracht. Hiermee is indertijd een financieel voordeel van circa € 10 miljoen behaald. Eind 2016 waren zeven van deze rwzi's nog ondergebracht in een CBL-overeenkomst. De overeenkomst loopt af in 2020.

Vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer

Vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer	31-12-2016	31-12-2015
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	410.365	359.145
Waarborgsommen	-	1
Langlopende financiële leaseverplichtingen	16	16
Totaal	410.381	359.162

De rentelasten van de onderhandse leningen voor het jaar 2016 waren € 10,3 miljoen. In bijlage 4 zijn de rentelasten en het verloop van de onderhandse leningen weergegeven.

Vlottende passiva

Vlottende passiva	31-12-2016	31-12-2015
<i>Netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar</i>		
Aflossingsverplichting langlopende leningen	17.658	58.895
Bankkrediet NWB	325	78.879
Crediteuren	20.741	22.570
Rente langlopende leningen	6.774	5.264
Belastingen en sociale- en pensioenpremies	3.902	3.779
Overige kortlopende schulden	7.313	7.765
<i>Subtotaal Netto vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar</i>	56.713	177.152
<i>Overlopende passiva</i>		
Vooruitontvangen subsidie	20.508	4.808
Vooruitontvangen bedragen	5.486	-
Verlofverplichtingen	2.232	2.078
Overige overlopende passiva	359	584
<i>Subtotaal Overlopende passiva</i>	28.585	7.470
Afrondingsverschillen	-	-1
Totaal	85.298	184.621

De vlottende passiva zijn € 99 miljoen lager dan vorig jaar. De aflossingsverplichtingen voor langlopende leningen zijn € 41 miljoen lager als gevolg van herstructurering van de leningenportefeuille. De leningen die zijn omgezet hebben de eerste twee jaar geen aflossingsverplichting. Het bankkrediet is dit jaar € 78 miljoen lager, doordat de subsidies van het HWBP eerder dan verwacht zijn ontvangen. De vooruitontvangen subsidies zijn hierdoor € 21 miljoen hoger dan vorig jaar.

Verloopoverzicht vooruitontvangen subsidies

Verloopoverzicht 2016	Rijk		Provincie		Totaal
	HWBP-2	HWBP	Overige subsidies	Overige subsidies	
Saldo 1 januari	1.343	3.174	227	64	4.808
Toevoegingen	10.653	7.226	73	379	18.331
Vrijgevallen bedragen	-1.343	-1.080	-177	-32	-2.632
Afrondingsverschil	-	1	1	-	1
Saldo 31 december	10.653	9.321	124	411	20.508

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Een aantal verplichtingen wordt volgens de geldende regelgeving niet in de balans opgenomen. Daarom worden deze hieronder separaat weergegeven.

Vennootschapsbelasting

Op basis van de ultimo februari 2017 bekende informatie hebben we een inschatting gemaakt van onze fiscale positie. We maken ons dossier gereed ter toetsing van een externe adviseur alvorens wij onze fiscale positie in het kader van Horizontaal Toezicht met de Belastingdienst bespreken. Vanwege deze onzekerheid hebben we geen last uit hoofde van vennootschapsbelasting opgenomen.

Meerjarige contracten

In 2016 is de dijkversterking Den Oever aanbesteed voor € 18,3 miljoen, waarvan in 2016 € 0,4 miljoen is uitgegeven. Ultimo 2016 hebben wij een niet uit de balans blijvende verplichting van € 17,9 miljoen op dit project. Er zijn geen andere materiële verplichtingen aangegaan.

Cross Border Lease Zuiveringstechnische werken 1^e tranche

De rwzi's Beemster, Geestmerambacht, Katwoude, Oosthuizen, Ursem, Wervershoof en Zaandam-Oost zijn leaseobjecten. Op grond van de geldende regelgeving zijn de cijfers niet in de balans opgenomen. Per balansdatum gaat het om de volgende bedragen:

Cross Border Lease (bedragen x € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
Deposito CBL I	191.793	184.562
Rente deposito CBL I	14.180	13.653
Totaal activa per 31 december	205.973	198.215
Leaseverplichtingen CBL I langlopend	193.045	185.697
Leaseverplichtingen CBL I kortlopend	12.928	12.518
Totaal passiva per 31 december	205.973	198.215

Op 31 december 2016 bedroeg de euro-dollarkoers 1,05 ten opzichte van 1,09 op 31 december 2015. Er bestaat een zeer kleine kans dat moet worden bijgestort op de garantstelling in het kader van de Cross Border Lease. Dit is het geval wanneer de euro-dollarkoers 0,78²² wordt. Gezien de huidige koers is de verwachting dat dit niet binnen 1 jaar zal plaatsvinden.

Rekening-courant verhoudingen

Bij de NWB hebben wij twee rekening-courant verhoudingen, waarvan een € 55,1 miljoen bedraagt en de ander € 0,8 miljoen. Bij het Rijk (schatkist) hebben wij één rekening-courant verhouding van € 60 miljoen.

(Bank-)garantstellingen

Stichting Waterproef

Stichting Waterproef voert sinds 2005 laboratorium- en onderzoeksactiviteiten uit voor Waternet en HHNK. Per 31 december 2008 hebben Waternet en HHNK een garantieverklaring afgegeven voor de Stichting Waterproef; beide organisaties staan garant voor de juiste nakoming van de verplichtingen tot betaling van alles wat de NWB van de stichting te vorderen heeft. De rekening-courant bij de NWB heeft per eind 2015 een limiet van € 1.500.000. Waterproef is aanzienlijk meer liquide geworden in 2015 en heeft een positief saldo van € 470.009 (2014: € 74.078 negatief). Dit is het gevolg van een reorganisatie, vermindering van de kosten en betere afstemming met de moederorganisaties.

Unie van Waterschappen

Met ingang van 2015 staan de waterschappen gezamenlijk garant voor € 2 miljoen krediet bij de NWB voor de Unie van Waterschappen. HHNK staat per 31 december 2016 garant voor 6,7% van het krediet, wat een garantstelling betreft van € 134.000.

Garantstelling Unie van Waterschappen	2016	2015
Bedrag garantstelling 1 januari	134	134
Bedrag garantstelling 31 december	134	134

Huisvuilcentrale (HVC)

HHNK heeft 0,21% van het totale aandelenkapitaal en staat garant voor 0,24% van de gegarandeerde leningen A. Per 31 december 2015 betreft dit een garantstelling van € 1,4 miljoen.

Garantstelling HVC	2015	2014
Bedrag garantstelling 1 januari	1.424	1.497
Bedrag garantstelling 31 december	1.397	1.424

²² Bron: nl.Exchange-rates.org/history/USD/EUR/T

21. Exploitatie

Presentatie van bedragen

Alle bedragen zijn in duizendtallen en in euro's, tenzij anders vermeld.

21.1 Exploitatierekening naar effect

Exploitatierekening naar effect	Realisatie	Herziene begroting	Originele begroting
	2016	2016	2016
Waterveiligheid	40.834	45.149	45.274
Wateroverlast beperken	57.236	57.095	51.845
Watertekort voorkomen	736	887	887
Gezond water	6.381	6.643	6.319
Schoon water	66.242	65.296	64.249
Veilige (vaar)wegen	22.671	23.740	19.735
Crisisbeheersing	1.508	1.623	1.632
Bestuur en organisatie	-194.820	-196.843	-196.373
Exploitatieresultaat vóór toevoegingen en onttrekkingen reserves	788	3.590	-6.432
Toevoegingen en onttrekkingen reserves	-3.145	-3.590	6.432
Exploitatieresultaat ('-' is voordelig)	-2.357	-	-

In het bestuursvoorstel ten behoeve van de vaststelling van de jaarstukken hebben we het voorstel tot bestemming van het resultaat opgenomen.

21.2 Toelichting begrotingsafwijkingen

Er zijn verschillende categorieën van begrotingsafwijkingen. Bij bepaalde categorieën is bij hogere uitgaven sprake van onrechtmatigheid. Dit telt mee in het oordeel van de accountant. De basis om te bepalen of een begrotingsafwijking onrechtmatig is, vormt de door de commissie BBV²³ gepubliceerde 'Kadernota Rechtmatigheid 2016'. Hieronder volgen de categorieën.

0. Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid en waarvan de begrotingswijziging redelijkerwijs niet meer in het begrotingsjaar door het CHI kon worden vastgesteld. *
1. Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor men tegen beter weten in geen voorstel tot begrotingsaanpassing heeft ingediend. **
2. Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar ten onrechte niet tijdig zijn signaleerd. **
3. Kostenoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten. *

²³ Besluit begroting en verantwoording

Pagina
102

Datum
18 april 2017

Registratienummer
17.18840

4. Kostenoverschrijdingen bij open einde (subsidie)regelingen. Vaak blijkt vanwege dit open karakter in het kader van het opmaken van de jaarrekening een (niet eerder geconstateerde) overschrijding. *
5. Kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn. Over de aanwending van deze extra inkomsten heeft het CHI nog geen besluit genomen. **
6. Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten die achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd:
  - a) geconstateerd tijdens verantwoordingsjaar,**
  - b) geconstateerd na verantwoordingsjaar.*
6. Kostenoverschrijdingen op activeerbare activiteiten (investeringen) waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere afschrijvings- en financieringslasten in het jaar zelf of pas in de volgende jaren.
  - a) jaar van investeren **
  - b) afschrijvings- en financieringslasten in latere jaren *

* Onrechtmatig, maar telt niet mee in het oordeel van de accountant.

** Onrechtmatig, en telt mee in het oordeel van de accountant.

Per effect is nagegaan of de begrotingsafwijkingen binnen de grenzen liggen van de door het bestuur geautoriseerde begroting.

Exploitatiekosten ²⁴ naar effect	Realisatie 2016	Herziene begroting 2016
Waterveiligheid	31.026	33.322
Wateroverlast beperken	42.328	43.091
Watertekort voorkomen	247	300
Gezond water	4.507	4.713
Schoon water	56.497	56.005
Veilige (vaar)wegen	24.009	24.231
Crisisbeheersing	364	346
Bestuur en organisatie	92.863	92.011
Afrondingsverschil	-	1
Totaal kosten	251.841	254.020

In het volgende overzicht worden de begrotingsafwijkingen ten opzichte van de herziene begroting geclassificeerd.

Effect (bedragen x € 1 miljoen)	Toelichting	Meer uitgegeven dan begroot	Categorie van de begrotingsafwijking
Schoon water	Goederen en diensten van derden Onvoorziene, en dus hogere, kosten aan onderhoud door derden aan de	- € 0,3	0

²⁴ Deze tabel heeft een andere insteek dan die in hoofdstuk 21.1. In deze tabel zijn de opbrengsten, uren en reserves buiten beschouwing gelaten.

	vergistingstank van de rwzi Den Helder. Dit heeft zich voorgedaan in het vierde kwartaal. Dit kon niet gedekt worden uit de post onvoorzien, omdat daar al beslag op gelegd was.		
Schoon water	<i>Bijdrage aan derden</i> Een hogere bijdrage aan de gemeente Alkmaar die ten opzichte van de herziene begroting toch met btw moet worden voldaan.	- € 0,2	2
Bestuur en organisatie	<i>Rente en afschrijvingen</i> Hogere kapitaallasten dit wordt veroorzaakt door minder toegerekende rente aan investeringen door lagere investeringsuitgaven.	- € 0,9	3

Ook de investeringskredieten zijn getoetst op rechtmatigheid. Hier zijn geen afwijkingen geconstateerd.

Op één dossier is een inkooponrechtmatigheid ontstaan door een onjuiste interpretatie van de contractvorm. Het beter inregelen van contractmanagement had dit kunnen voorkomen.

Begrotingswijzigingen in 2016

Het CHI heeft drie algemene begrotingswijzigingen goedgekeurd.

Eerste begrotingswijziging:

Door herstructurering van de leningenportefeuille is de gemiddelde rente van de langlopende leningen verlaagd. Dit heeft geleid tot een daling van de externe rentelasten van € 2,4 miljoen.

Tweede begrotingswijziging:

Naar aanleiding van een onderzoek naar de (im)materiele vaste activa is totaal voor € 13,0 miljoen aan activa gedesinvesteerd.

Derde begrotingswijziging:

In deze begrotingswijziging zijn diverse posten opgenomen met een totaal positief resultaat van € 0,3 miljoen. De posten die positief hebben bijgedragen aan het resultaat waren:

- Verkoop (pacht)gronden € 2,6 miljoen
- Vrijval voorziening Amovering zuiveringstechnische werken € 1,0 miljoen
- Hogere waterschapsbelasting € 1,0 miljoen
- Lagere kosten VBK-2 € 0,7 miljoen
- Doorschuiven strandslagen € 0,3 miljoen

De posten die negatief hebben bijgedragen aan het resultaat waren:

- Afschrijven voormalig kantoorpand in Hoorn € 1,3 miljoen
- Hogere personeelskosten € 1,3 miljoen
- Diverse extra kosten zoals maaibestek, bijdrage aan Alkmaar, reservedelen SDI, afschrijving twee bruggen, gemalen en werken, subsidieproces, reserve erfpachtgronden € 2,7 miljoen

Pagina
104

Datum
18 april 2017

Registratienummer
17.18840

In geen van de begrotingswijzigingen is een aanpassing gedaan in de investeringsuitgaven en -inkomsten.

21.3 Toelichting op de exploitatierekening naar effect

Hiervoor verwijzen wij naar de verantwoording per effect in de hoofdstukken 2 tot en met 9.

22. Exploitatie naar kostendragers

Exploitatie naar kostendragers	Realisatie 2016	Herziene begroting 2016	Originele begroting 2016
Zuiveringsbeheer			
Netto kosten toegerekend aan de zuiveringstaak	70.280	71.683	70.149
Onvoorzien	-	84	419
Dividenden en overige algemene opbrengsten	11	-	-
Bruto kosten toegerekend aan de zuiveringstaak	70.291	71.767	70.568
Toevoeging bestemmingsreserve	12.430	12.430	11.900
Onttrekkingen bestemmingsreserve	-1.683	-1.683	-375
Nog te bestemmen resultaat	-1.470	-	-
Verwachte belastingopbrengst	82.508	82.513	82.093
Gederfde inkomsten als gevolg van verminderingen	2.411	2.278	2.180
Gederfde inkomsten als gevolg van kwijtscheldingen en oninbaarverklaringen	3.816	3.941	3.737
Bruto belastingopbrengsten	-88.732	-88.732	-88.010
Watersysteem			
Netto kosten toegerekend aan de watersysteemtaak	132.930	134.288	124.298
Onvoorzien	-	154	508
Dividenden en overige algemene opbrengsten	6	-	-
Bruto kosten toegerekend aan de watersysteemtaak	132.936	134.442	124.806
Toevoeging bestemmingsreserve	2.683	2.683	-
Onttrekkingen bestemmingsreserve	-16.073	-16.225	-4.450
Nog te bestemmen resultaat	-1.244	-	-
Verwachte belastingopbrengst	120.790	120.900	120.356
Gederfde inkomsten als gevolg van verminderingen	827	671	289
Gederfde inkomsten als gevolg van kwijtscheldingen en oninbaarverklaringen	3.278	3.099	2.916
Bruto belastingopbrengsten	-124.895	-124.671	-123.561
Wegenbeheer			
Netto kosten toegerekend aan de wegentaak	13.962	13.577	13.041
Onvoorzien	-	33	137
Dividenden en overige algemene opbrengsten	1	-	-
Bruto kosten toegerekend aan de wegentaak	13.963	13.610	13.178
Toevoeging bestemmingsreserve	1.817	1.817	1.625
Onttrekkingen bestemmingsreserve	-670	-670	-125

Nog te bestemmen resultaat	357	-	-
Verwachte belastingopbrengst	14.753	14.757	14.678
Gederfde inkomsten als gevolg van verminderingen	47	43	19
Gederfde inkomsten als gevolg van kwijtscheldingen en oninbaarverklaringen	378	378	356
Bruto belastingopbrengsten	-15.178	-15.178	-15.053
Exploitatieresultaat ('-' is voordelig)	-2.357	-	-

De verschillen tussen de gerealiseerde en begrote bedragen na wijzigingen per kostendrager worden in belangrijke mate toegelicht in het volgende hoofdstuk.

23. Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten

Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten	Realisatie 2016	Herziene begroting 2016	Originele begroting 2016	Realisatie 2015
<i>Kostensoorten</i>				
Rente en afschrijvingen	66.203	66.825	54.678	55.563
Personeelslasten	69.086	68.735	67.352	70.287
Goederen en diensten van derden	92.310	93.075	91.783	96.299
Bijdragen aan derden	16.805	18.054	17.414	12.008
Toevoegingen aan voorzieningen/onvoorzien	7.436	7.331	8.125	7.178
Afrondingsverschillen	1	-	-1	-1
Subtotaal kostensoorten	251.841	254.020	239.351	241.334
<i>Opbrengstsoorten</i>				
Financiële baten	-2.190	-1.752	-1.752	-1.562
Personeelsbaten	-951	-281	-281	-833
Goederen en diensten aan derden	-9.177	-9.445	-6.842	-10.214
Bijdragen van derden	-19.473	-19.782	-19.782	-9.019
Waterschapsbelastingen	-218.051	-218.170	-217.127	-216.325
Interne verrekeningen	-	-	-	-21.264
Onttrekking/vrijval voorzieningen	-1.211	-1.000	-	-910
Afrondingsverschillen	1	-	-	-
Subtotaal opbrengstsoorten	-251.052	-250.430	-245.784	-260.125
Afrondingsverschillen	-	-	1	-
Exploitatieresultaat	789	3.590	-6.432	-18.791
Toevoegingen aan reserves	20.143	19.846	16.025	20.440
Onttrekkingen aan reserves	-23.289	-23.436	-9.593	-5.667
Afrondingsverschillen	-	-	-	-
Exploitatieresultaat ('-' is voordelig)	-2.357	-	-	-4.018

23.1 Toelichting op de exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten

Werkelijke kosten en herziene begroting

In dit onderdeel wordt een toelichting gegeven op de werkelijke kosten, in relatie tot de herziene begroting. De volgende tabel geeft aan dat de werkelijke kosten per saldo € 2,2 miljoen lager zijn uitgekomen dan begroot.

Werkelijke kosten	Realisatie 2016	Herziene begroting 2016	Originele begroting 2016	Vershil
Rente en afschrijvingen	66.203	66.825	54.678	-622
Personeelslasten	69.086	68.735	67.352	351
Goederen en diensten van derden	92.310	93.075	91.783	-765
Bijdragen aan derden	16.805	18.054	17.414	-1.249
Toevoegingen aan voorzieningen / onvoorzien	7.436	7.331	8.125	105
Afrondingsverschillen	1	-	-1	1
Totalen en per saldo lagere kosten dan geraamd	251.841	254.020	239.351	-2.179

Rente en afschrijvingen

De kapitaalslasten zijn € 0,6 miljoen lager. Dit wordt onder meer veroorzaakt door een lagere afboeking immateriële vaste activa bij de wateropgave.

Goederen en diensten van derden

De werkelijke kosten voor goederen en diensten aan derden komen € 0,8 miljoen lager uit dan de herziene begroting. De belangrijkste posten betreffen € 1,5 miljoen hogere kosten voor onderhoud gemalen met name doordat gemaal De Poel en de Schans in de exploitatie zijn opgenomen in plaats van als investeringen. Er zijn € 0,9 miljoen hogere kosten gemaakt door onvoorziene defecten en gebreken aan rwzi's en diverse reserveonderdelen voor de SDI. Daartegenover zijn er € 0,9 miljoen lagere energiekosten door lagere energietarieven (energiebelasting) en minder verbruik bij het peilbeheer op de polders, zuiveringen en de SDI. Daarnaast zijn er lagere kosten door doorgeschoven VBK-2 projecten (€ 0,9 miljoen), teruggave KPN bij ICT-beheer (€ 0,4 miljoen), lagere solidariteitsbijdrage HWBP aan het Rijk (€ 0,3 miljoen) en voor € 0,7 miljoen aan lagere kosten verdeeld over de organisatie.

Bijdragen aan derden

De afwijking wordt voor € 1,2 miljoen veroorzaakt door een verschuiving naar goederen en diensten van derden.

Werkelijke opbrengsten en de begroting na wijzigingen

In dit onderdeel wordt een toelichting gegeven op de werkelijke opbrengsten, in relatie tot de begroting na wijzigingen. De volgende tabel geeft aan dat de werkelijke opbrengsten per saldo € 0,6 miljoen hoger zijn uitgekomen dan geraamd.

Werkelijke opbrengsten	Realisatie 2016	Herziene begroting 2016	Originele begroting 2016	Vershil
Financiële baten	-2.190	-1.752	-1.752	-438
Personeelsbaten	-951	-281	-281	-670
Goederen en diensten aan derden	-9.177	-9.445	-6.842	268
Bijdragen van derden	-19.473	-19.782	-19.782	309
Waterschapsbelastingen	-218.051	-218.170	-217.127	119
Interne verrekeningen	-	-	-	-
Onttrekkingen/vrijval voorzieningen	-1.211	-1.000	-	-211
Afrondingsverschil	1	-	-	1
Totalen en per saldo hogere opbrengsten dan geraamd	-251.052	-250.430	-245.784	-622

Financiële baten

De extra opbrengst betreft een compensatie van de NWB voor het niet attenderen op de mogelijkheid om een tweetal leningen over te sluiten waardoor HHNK een potentieel voordeel misgelopen is op de rente.

Personeelsbaten

De hogere ontvangsten worden met name veroorzaakt door inzet van HHNK-medewerkers bij externe organisaties.

Bijdragen van derden

Lagere opbrengsten met name als gevolg van niet-subsidiabele kosten voor het project Den Oever

Onttrekkingen/vrijval aan voorzieningen

Voor de afwijking in de onttrekkingen/vrijval aan de voorzieningen wordt verwezen naar hoofdstuk 20.2 'Toelichting op de balans per ultimo boekjaar'

24. Vermelding topinkomens

Volgens het Waterschapsbesluit moet in het jaarverslag een paragraaf worden opgenomen met informatie voortvloeiend uit de 'Wet Normering Topinkomens' (WNT). Deze wet schrijft een publicatieplicht voor van de bezoldiging van vrijwel iedere topfunctionaris in de (semi)publieke sector in het jaarverslag, ongeacht of de organisatie de door de wet gestelde grenzen overschrijdt. In deze wet worden de secretarissen van waterschappen aangemerkt als topfunctionaris. Voor andere medewerkers (niet-topfunctionarissen) geldt een publicatieplicht als de bezoldiging of een eventuele ontslagvergoeding uitgaat boven het wettelijke bezoldigingsmaximum. Niet-topfunctionarissen zonder dienstbetrekking (externen) hoeven niet gemeld te worden.

Per 1 januari 2015 is de WNT2 in werking getreden. Op grond van de WNT2 mag vanaf 2015 het inkomen van topfunctionarissen in de (semi) publieke sector maximaal 100% van het ministersalaris zijn. Dit komt in 2016 neer op € 179.000 inclusief onkosten (tenzij onbelast) en pensioenbijdrage (werkgeversdeel). Voor contracten overeengekomen vóór inwerkingtreding van de WNT2 geldt het overgangsrecht.

In de onderstaande tabel zijn de componenten van de bezoldiging opgenomen van onze secretaris-directeur inclusief de aangepaste vergelijkende cijfers over 2015. De conclusie is dat er binnen ons hoogheemraadschap geen personen zijn die meer verdienen dan de norm.

Bezoldiging topfunctionaris <i>(bedragen x € 1)</i>	2016	2015
Functie(s)	Secretaris - directeur	Secretaris - directeur
Naam	M.J. Kuipers	M.J. Kuipers
Duur dienstverband	1 januari tot en met 31 december 2016	1 januari tot en met 31 december 2015
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0
Bezoldiging		
Beloning	149.151	152.884
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-
Beloning betaalbaar op termijn	15.527	16.145
Totaal	164.678	169.029
Maximum bezoldigingsnorm	179.000	178.000

De component 'Beloning' is lager dan 2015. Dit komt door een lagere uitbetaling van het Individuele Keuze Budget²⁵ van dat jaar. De component 'Beloningen betaalbaar op termijn' is eveneens lager dan vorig jaar. Dit komt met name door de verlaging van de pensioenpremie.

²⁵ Het Individuele Keuze Budget (IKB) is een persoonlijk budget opgenomen in de SAW, de cao van de Waterschappen.

25. Controleverklaring

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het college van Dijkgraaf en Hoogheemraden van het
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier te
Heerhugowaard gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2016 als van de activa en passiva van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier op 31 december 2016 in overeenstemming met het in Nederland geldende Waterschapsbesluit;
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder de Verordening inzake de controle op het financieel beheer en de inrichting van de financiële organisatie Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier 2009.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2016;
- de exploitatierekening over 2016;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld in de openbare vergadering van het college van hoofdingelanden van 14 december 2016 en de Regeling Controleprotocol Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) 2016 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Pagina
112

Datum
18 april 2017

Registratienummer
17.18840

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 2.500.000, waarbij de bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling controleprotocol WNT 2016.

Wij zijn met het college overeengekomen dat wij aan het college tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 125.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag Deel 1 - Effecten in detail;
- het jaarverslag Deel 2 - Verplichte paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van het in Nederland geldende Waterschapsbesluit is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in het waterschapsbesluit en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het in Nederland geldende Waterschapsbesluit.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het in Nederland geldende Waterschapsbesluit. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder de Verordening inzake de controle op het financieel beheer en de inrichting van de financiële organisatie Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier 2009.

Pagina
113

Datum
18 april 2017

Registratienummer
17.18840

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Het college is als kaderstellend en controlerend orgaan op grond van de waterschapswet verantwoordelijk voor het uitvoeren van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van het waterschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld in de openbare vergadering van het college van hoofdingelanden van 14 december 2016, de Regeling Controleprotocol WNT 2016, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- ▶ het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- ▶ het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het waterschap;
- ▶ het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- ▶ het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en;
- ▶ het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Pagina
114

Datum
18 april 2017

Registratienummer
17.18840

Wij communiceren met het college onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Amsterdam, 18 april 2017

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. B. Minks RA

Pagina
115

Datum
18 april 2017

Registratienummer
17.18840

Bijlagen

- 1 Personeelslasten en formatie
- 2 Recapitulatie programma-investeringen
- 3 Recapitulatie beheerinvesteringen
- 4 Staat van schuld
- 5 Afkortingen Jaarstukken 2016
- 6 Samenstelling bestuur

1. Personeelslasten en formatie

Eigen personeel

Personeelslasten en formatie <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Bezetting 31 december 2016 <i>(aantal fte's)</i>	Formatie Begroting 2016 <i>(aantal fte's)</i>	Personeelslasten realisatie 2016	Personeelslasten herziene begroting 2016	Personeelslasten originele begroting 2016
Bestuur	5,30	5,30	705	769	769
Directie	3,00	3,00	490	468	468
Staf	22,85	24,21	1.987	1.922	2.016
Bedrijfsvoering	275,08	293,75	20.464	20.627	20.647
Water + HWBP	473,53	496,64	42.310	40.969	41.137
Frictiekosten en postactieve lasten voormalig bestuur en personeel	5,44	0,00	873	968	968
Opleidingsbudget			1.459	1.348	1.348
Afrondingsverschil	0,01		1		-1
Totaal	785,21	822,90	68.289	67.071	67.352

De lasten zijn exclusief de kosten van inhuur, deze worden hieronder weergegeven. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar hoofdstuk 23.1 Toelichting op de exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten.

Inhuur

Personeelslasten <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Personeelslasten realisatie 2016	Personeelslasten herziene begroting 2016	Personeelslasten originele begroting 2016
Staf	142	-	-
Bedrijfsvoering	1.836	2.818	1.518
Water	9.096	7.901	7.818
Afrondingsverschillen	-	1	1
Totaal	11.073	10.720	9.337

De voornaamste oorzaken van de hogere personeelslasten op inhuur, ten opzichte van de begroting, zijn met name tijdelijke invulling van vacatures, lopende verbetertrajecten en niet-begrote inzet ten behoeve van het programma HWBP. Dit laatste komt met name doordat de benodigde specialisme anders zijn dan verwacht bij de begroting.

2. Recapitulatie programma-investeringen

Programma-investeringen (bedragen x € 1 miljoen)			Jaarrekening 2016	Herziene begroting
Waterveiligheid	Programma HWBP	Uitgaven	18,0	15,0
		Inkomsten	-17,7	-14,0
		Afrondingsverschil		-0,1
		Netto-investeringsvolume	0,3	0,9
Waterveiligheid	Programma Verbetering Boezemkades	Uitgaven	5,6	6,8
		Inkomsten	-0,1	-
		Netto-investeringsvolume	5,5	6,8
Wateroverlast beperken	Programma wateroverlast	Uitgaven	2,8	3,2
		Inkomsten	-1,7	-0,7
		Afrondingsverschil	-	-0,1
		Netto-investeringsvolume	1,1	2,4
Gezond water	Programma uitvoering Kaderrichtlijn Water	Uitgaven	0,1	0,3
		Inkomsten	-0,1	-0,1
		Afrondingsverschil	0,1	-
		Netto-investeringsvolume	0,1	0,2
Afrondingsverschil			0,1	-
Totaal			6,9	10,3

Per saldo is het programma HWBP € 0,1 miljoen hoger dan de herziene begroting. Dit wordt veroorzaakt doordat de realisatiefase van het project Waddenzeedijk eerder is gestart dan bij het opstellen van de begroting werd verondersteld. Deze kosten zijn volledig subsidiabel en verklaren derhalve voor een deel de stijging van de inkomsten. De uitgaven en daarmee samenhangende subsidie-inkomsten zijn lager doordat de Alliantie Markermeerdijken Hoorn-Edam-Amsterdam drie maanden later is gestart en zaken als het ontwerp en projectplan Waterwet meer tijd kosten dan gepland.

3. Recapitulatie beheerinvesteringen

Beheerinvesteringen (bedragen x € 1 miljoen)			Jaarrekening 2016	Herziene begroting
Waterveiligheid	Beheer van de waterkering	Uitgaven	0,3	0,4
		Inkomsten	-0,1	-
		Netto-investeringsvolume	0,2	0,4
Wateroverlast beperken	Integraal beheer van het watersysteem	Uitgaven	12,2	10,9
		Inkomsten	-3,3	-0,3
		Netto-investeringsvolume	8,9	10,6
Schoon water	Beheersing van lozingen	Uitgaven	11,9	14,5
		Inkomsten	-0,8	-2,1
		Afrondingsverschil	-	0,1
		Netto-investeringsvolume	11,1	12,5
Veilige (vaar)wegen	Wegenbeheer	Uitgaven	1,6	3,0
		Inkomsten	-0,1	-1,8
		Netto-investeringsvolume	1,5	1,2
Bestuur en organisatie	Organisatie en bedrijfsondersteuning	Uitgaven	2,3	2,5
		Inkomsten	-	-
		Netto-investeringsvolume	2,3	2,5
	Bestuur en externe communicatie	Uitgaven	0,1	-
		Inkomsten	-	-
		Netto-investeringsvolume	0,1	-
Afrondingsverschil			0,1	-0,1
			24,2	27,1

De werkelijkheid van de netto-investeringsvolume in 2016 ligt € 3,6 miljoen lager dan de herziene begroting. Dit bedrag is opgebouwd uit € 3,5 miljoen lagere uitgaven en € 0,1 miljoen hogere inkomsten.

De inkomsten van Wateroverlast beperken zijn met € 3 miljoen hoger dan begroot. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een POP-subsidie van de provincie Noord-Holland die in 2016 is toegekend voor de gemalen Wieringerwaard en Prins Hendrikpolder over de jaren 2014-2016. Daarnaast zijn de uitgaven € 1,3 miljoen hoger. Dit wordt met name veroorzaakt door de extra uitgaven van € 1,0 miljoen voor gemaal C. Mantel.

Voor het effect Schoon water zijn lagere inkomsten (€ 1,3 miljoen) gerealiseerd dan begroot. Dit wordt met name veroorzaakt door de latere start van het gemaal Hoorn-Risdam. Verder zijn de uitgaven lager (€ 2,6 miljoen) door genoemde vertraging bij het project gemaal Hoorn-Risdam en het verleggen van de persleiding Oostzaan.

Bij veilige vaarwegen zijn de uitgaven lager (€ 1,4 miljoen) doordat diverse kunstwerken gedeeltelijk doorschuiven naar 2017. De lagere inkomsten (€ 1,8 miljoen) worden veroorzaakt doordat de begrote inkomsten van de Westfriese Omringdijk al zijn verwerkt in de jaarrekening 2015.

4. Staat van schuld

Staat van schulden (bedragen x € 1.000)	Stand per 1 jan 2016	Mutaties in 2016		Stand per 31 dec 2016	Rente 2016
		Vermeerde- ringen	Reguliere aflossing		
Afgesloten leningen	418.040	50.000	-40.018	428.023	10.311
Rekening-courant NWB	78.879	-	-78.554	325	-
Totaal schulden	496.919	50.000	-118.572	428.348	-

Aflossingsverplichting					
> 1 jaar	359.145	-	-	410.365	-
< 1 jaar	137.774	-	-	17.983	-
Totaal schulden	496.919	50.000	-118.572	428.348	-

In de begroting 2016 werd een totale schuldpositie van € 446,4 miljoen verwacht. De werkelijkheid is € 18,1 miljoen lager dan verwacht. Het verschil wordt met name veroorzaakt door eerder ontvangen subsidies van het HWBP. Deze eerder ontvangen subsidies hebben zowel effect gehad op de leningen als de rekening-courant NWB.

De aflossingsverplichtingen van de schuldrest korter dan één jaar zijn verantwoord onder de post 'Kortlopende schulden van de overlopende passiva'.

Pagina
120

Datum
18 april 2017

Registratienummer
17.18840

5. Afkortingen

AB	Algemeen Bestuur
AGV	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht
AOW	Algemene ouderdomswet
AWA	Afvalwaterakkoord
BBV	Besluit begroting en verantwoording
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BTW	Belasting op de Toegevoegde Waarde
B.V.	Besloten Vennootschap
CBCF	Commissie Bestuur, Communicatie en Financiën (Unie van Waterschappen)
CBL	Cross Border Lease
CBO	Crisisbeheersingsorganisatie
CDA	Christen-Democratisch Appèl
CHI	College van hoofdingelanden (algemeen bestuur HHNK)
CMHF	Centrale van Middelbare en Hogere Functionarissen
CNG	Compressed natural gas (groen gas)
CNV	Christelijk Nationaal Vakverbond
CO ₂	Koolstofdioxide
D&H	College van dijkgraaf en hoogheemraden (dagelijks bestuur HHNK)
DHV	Dwars, Heederik & Verhey
DOV	Dijken op Veen
EMU	Europese Monetaire Unie
EU	Europese Unie
EW	Economische waarde
Wet fido	Wet financiering decentrale overheden
FNV	Federatie Nederlandse Vakbeweging
fte	Full time equivalent (werknemer voor 36 uur per week)
GR	Gemeenschappelijke Regeling
HEA	Hoorn-Edam-Amsterdam
HHNK	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
HVC	Huisvuilcentrale
HWBP-2	Hoogwaterbeschermingsprogramma 2 (huidig)
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma 2016-2020 (<i>voorheen nHWBP</i>)
HWH	Het Waterschapshuis
IBA	Individuele behandeling van afvalwater
IBP	Informatiebeleidsplan
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
iD	Innovatie en Duurzaamheid
IPM	Integraal Projectmanagement Model
IPV	Innovatieprogramma Veen
I&M	Ministerie van Infrastructuur en Milieu
IT	Informatie Technologie
ISO	International Organization for Standardization
KAVB	Koninklijke Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur
KPN	Koninklijke PTT Nederland N.V.
KRW	Kaderrichtlijn Water
LTO	Land- en Tuinbouworganisatie
LRT	Landelijke Rapportage Toetsing

Pagina	Datum	Registratienummer
121	18 april 2017	17.18840

MJA	Meerjarenaafpraak energie-efficiency
MMD	Markermeerdijk
MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
NIOZ	Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee
NV	Naamloze Vennootschap
NWB	Nederlandse Waterschapsbank
NWO	Niet-waterkerende objecten
NWP	Netherlands Water Partnership
OSW	Overnametraject onderhoud stedelijk water
P&C	Planning & Control
PB	Programmabureau
PC	Personal Computer
PDCA	Plan-Do-Check-Act
PHZD	Prins Hendrikzanddijk
POP2	Plattelandsontwikkelingsprogramma
PvdA	Partij van de Arbeid
PWN	Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland
ROK	Realisatieovereenkomst
SSK	Standaard Systematiek voor Kostenramingen
RUD	Regionale uitvoeringsdiensten
RWS	Rijkswaterstaat
RWZI	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
SDI	Slibdrooginstallatie
SER	Sociaal-Economische Raad
STOWA	Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer
UAV-GC	Uniforme Administratieve Voorwaarden voor Geïntegreerde Contractvormen
VBK	Programma Verbetering Boezemkades
VBNE	Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren
VE	Vervuilingseenheid
VGS	Verbeterd gescheiden stelsel
VVD	Volkspartij voor Vrijheid en Democratie
WE	Woningeenheid
WP	Waterprogramma
ZOP	Zandige Oplossing Prins Hendrikdijk

6. Samenstelling bestuur

Het algemeen bestuur (college van hoofdingelanden) is per december 2016 als volgt samengesteld.

Dijkgraaf

L.H.M. (Luc) Kohsiek – voorzitter dagelijks bestuur

50Plus

G.J.M. (Gerard) Meuwese
J.A. (Jacob) Avis – Steunfractielid

Boeren Burgers Waterbelang

E.A. (Elly) Koning-Bruijn
P.C.M. (Peter) Mak

Water Natuurlijk

R. (Ruud) Maarschall – lid dagelijks bestuur
M.J. (Martijn) de Jong
G.P.W. (Gerard) Roosloot
E.M. (Eva) Tannehill

Algemene Waterschapspartij

P. (Peter) Vonk
F. (Fred) Sanders – Steunfractielid

CDA

J.D. (Jan) Kramer – lid dagelijks bestuur
F.J.J. (Frits) Brouwer
E.F. (Ed) Jongmans
P. (Petra) van Ollefen
O.A.M. (Otto) Smit – Steunfractielid

Kamer van Koophandel

M.J. (Mees) Hartvelt
A.B.W. (Bernd) Mintjes
R.C.P.E. (Ron) Wiese

PvdA

C.J.M. (Kees) Stam – lid dagelijks bestuur
F.T.S. (Fijko) van der Laan
M.A. (Marjan) Leijen
J. (Jos) Dings - Steunfractielid
P. (Piet) Oudega - Steunfractielid

LTO-N

S.J. (Siem Jan) Schenk – lid dagelijks bestuur
J.R. (Jan) Kielstra
S. (Simon) Ruiter

VVD

S.A. (Siem) van Balen Blanken
T.M.C. (Dorèthy) van Raaij
P.J. (Piet) Marees
C. (Chris) Streefkerk

VBNE

J.G. (Joost) van Beek

Groen, Water & Land

R. (Rob) Veenman – lid dagelijks bestuur
P.E. (Philippine) Brouwer-Stam
K. (Klazien) Hartog
A. (Arie) Lap
A.C.M. (Ber) Hes – Steunfractielid